

**MATERIALS
OF THE XIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**AREAS OF SCIENTIFIC THOUGHT -
2017**

December 30, 2017 - January 7, 2018

Volume 6

Political science

Law

Economic science

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2017

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 09878342
OFFICE 2, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XIII International scientific and practical Conference
Areas of scientific thought - 2017 , December 30, 2017 - January 7, 2018.
Political science. Law. Economic science. : Sheffield. Science and education
LTD -116 p.

Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Date signed for printing ,

For students, research workers.

Price 3 euro

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2017

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2017

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

э.ғ.к., А.Е. Муханова , магистрант, А.Б. Бидаш

*Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университет, Қазақстан.
Қызылорда*

ӨНІМДІ ӨТКІЗУДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ОҒАН ӘСЕР ЕТУШІ ФАКТОРЛАР

Кәсіпорын қызметінің негізгі нәтижелік көрсеткіші - өткізілген өнім көлемі. Өнімді өткізу көлеміне қаржылық-шаруашылық қызмет нәтижесі, айналымдылық пен рентабельділік көрсеткіштері байланысты. Осы көрсеткіштер арқылы кәсіпорынның нарықтағы маңыздылығы анықталады.

Талдау процесінде тауарлы өнімнің өндіріс көлеміндегі өзгерістерді ғана емес, сондай-ақ өткізу көлеміндегі өзгерістерді де зерттеу қажет. Өткізу көлеміне кәсіпорынның қаржылық нәтижелері, қаржылық жағдайы және төлемдік қабілеті тәуелді[1].

Өнімді өткізу ай, тоқсан, жарты жыл, жыл сайын жүргізіледі. Мұнда нақты деректер жоспармен, өткен мерзімдермен салыстырылады, жоспардың орындалу пайызы, жоспардан абсолюттік ауытқуы, арту қарқыны мен талданатын мерзімдегі өсіңкілігі, өсіңкіліктің 1 %-ның абсолюттік мәні есептеледі. Өткізу көлемінің өзгерісіне көптеген факторлар әсер етеді:

Өнімді түсіру барысындағы өзгерістер:

жыл басындағы дайын өнім қалдықтарының өзгерісі;

тауарлық өнім шығысының өзгерісі;

жыл аяғындағы дайын өнім қалдықтарының өзгерісі.

Талданатын мерзім басы мен аяғында түсірілген тауарлар қалдықтарының өзгерісі:

сатып алушылармен мерзімінде төленбеуі;

сатып алушыларда жауапты сақтаудағы тауарлар;

төлем уақыты әлі келмеген төлем мерзімінің өзгеруі.

Өнімді өткізуді талдаудың екі вариантты әдістемесі мүмкін. Егер кәсіпорындағы түсім тауарлы өнімнің түсірілуі бойынша анықталса, онда тауарлы өнім балансы келесі түрге ие:

$$ГП_о + ТП = РП + ГП_а \text{ бұдан} \quad (1)$$

$$РП = ГП_о + ТП - ГП_а \quad (2)$$

Өнімнің өткізілген көлеміне берілген факторлардың әсерінің есебі факторлық көрсеткіштердің нақты деңгейлерін жоспармен салыстыру арқылы жүргізеді және олардың әрбірінің абсолюттік және салыстырмалы өсіңкіліктерін есептеу арқылы жүргізіледі. Бұл факторлардың әсерін зерттеу үшін тауарлық өнім балансы талданады[2].

Сурет 1. Өнімді сату көлемінің факторлы жүйесінің үлгісі

Өнімді өткізуді талдау өніммен жабдықтаулар бойынша келісім міндеттемелерін орындауын талдаумен тығыз байланысты. Келісім бойынша жоспардың орындалмауы кәсіпорын үшін түсімнің, табыстың төмендеуіне,

айыппұлдар төлеуге әкеліп соқтырады. Сондай-ақ бәсеке жағдайында кәсіпорын өнімді өткізу нарықтарын жоғалтуы мүмкін.

Талдау процесінде ай ішіндегі жабдықтаулар жоспарының орындалуы анықталады және жоспардың орындалмау себептері анықталып, келісім міндеттемелерінің орындалуы бойынша қызметіне баға беріледі. Өнімнің кем жөнелтілуі берілген кәсіпорынның қызметінің нәтижелеріне әсер етіп қоймай, сауда мекемелерінің, делдал кәсіпорындардың да жұмысына кері әсер етеді.

Талдау процесінде өнімнің төленбеген, бірақ сатып алушыға түсірілген қалдықтарының өсуі себептерін анықтау қажет. Егер төлем мерзімі келмесе, онда бұл қалыпты құбылыс, ал егер сатып алушылардың тауар үшін мерзімі өткен қарызы орын алса, онда бұл кәсіпорынның қаржылық жағдайын қиындатады.

Кесте 1- Өнімді өткізу көлемінің өзгерісінің факторларын талдау

P/c	Кәсіпорынның көтерме жоспарлы бағасындағы көрсеткіш	Сомасы, мың теңге			Ауытқу	
		2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл	+;-	+;-
1.	Жыл басындағы дайын өнім қалдығы	1173,92	1309,41	1412,40	135,49	102,99
2.	Тауарлы өнім шығысы	12913,12	14403,51	15677,4	1490,39	1273,89
3.	Жыл аяғындағы дайын өнім қалдығы	1545,61	2573,45	2364,21	1027,84	-209,42
4.	Жыл ішіндегі өнім түсірілуі	12541,43	13139,47	14725,59	598,04	1586,12
5.	Сатып алушыларға түсірілген тауарлар қалдығы:			1241,02		
5.1.	жыл басына	1050,01	1101,1	1100,01	51,09	139,92
5.2.	жыл аяғына	973,42	1022,12		48,7	77,89
6.	Өнімді өткізу көлемі	12618,02	13218,45	14866,6	600,43	1647,55
Ескерту – «Абзал және Компания» ТС мәліметтері негізінде						

Жоғарыдағы кесте мәліметтері бойынша 2014 жылы жыл басындағы дайын өнімнің қалдығы 1173,92 мың теңгені құраса, 2015 жылы оның көлемі 1309,41 мың теңге болды. 2016 жылы кәсіпорындағы бұл көрсеткіштің мәні 102,99-ға артып, 1412,49 мың теңгеге жетті. Компаниядағы тауарлы өнім шығысы 2014 жылы 12913,12 мың теңге болды. 2015 жылы оның көлемі 14403,51

мың теңгені құраса, 2016 жылы 15677,4 мың теңгені құрады. Жыл аяғындағы сатып алушыларға түсірілген тауарлар қалдығы 2014жылы 973,42 мың теңге болса, 2015 жылы бұның мөлшері 1022,12 мың теңгеге өсті. 2016 жылы кәсіпорында оның көлемі 1100,01 мың теңгені құрады. 2014 жылы серіктестіктегі өнімді өткізу көлемі 12618,02 мың теңгені құраса, 2015 жылы 13218,45 мың теңгені құрады. Ал 2016 жылы оның көлемі 14866,6 мың теңгеге дейін артты.

Өнімдерінің сапасын арттыру осы сала өндірісінің даму тұрақтылығы мен әлемдік нарыққа шығу мүмкіндігінің кепілі болатынын ескере отырып, бұл бағытта келесі нақты қадамдар шешімін табуы тиіс деп санаймын:

Отандық тауар өндірушілер өнімнің сапасын халықаралық стандарттарға сәйкестендіру;

Сыртқы нарыққа отандық тауарларды шығару және олардың бәсекеге қабілеттілігін қалыптастыру мақсатында мемлекеттік сапа жүйесін жетілдіру;

тұтынушылардың әртүрлі деңгейлеріне сай өнімнің жаңа түрлерін шығару арқылы ассортиментті кеңейту;

инновациялық озық үлгідегі құрал-жабдықтар мен қондырғыларды енгізуге қажетті қаржыларды тарту жолдарын іздестіру және белсенділік таныту[3].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Азоев Г.Л. Анализ деятельности конкурентов.-М.: ГАУ,2005.- 80 б.
2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК: Учебник. –М.: Новое знание, 2014.
3. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организаций –М.: 2004.-54 б.
4. Өтешова А.К. Кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін арттыру механизмдері// Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігі халықаралық ғылыми семинар материалдары-2015ж.

э.ғ.к., А.Е. Муханова ,магистрант, С. Ибраева

*Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университет, Қазақстан.
Қызылорда*

КӘСІПОРЫННЫҢ ДАҒДАРЫСТЫҚ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ

Банкроттық жайында шешімдер қабылдау үшін негіз ретінде баланс құрылымының қанағаттанарлықтай екенін бағалаудың белгілер жүйесі алынады. Ол Қазақстан Республикасындағы қанағаттанғысыз мемлекеттік кәсіпорындарды жою, қайта құру, қаржылық – экономикалық сауықтырудың механизмі жайындағы Ережемен (Қазақстан Республикасының Министрлер Кабинетінің 1994 жылғы 7 қыркүйегіндегі №1002 қаулысымен бекітілген), 1995 жылдың 12 шілдедегі Қазақстан Республикасының Экономика министрлігімен бекітілген кәсіпорындардың баланстық құрылымын бағалау тәртібі туралы Ережесімен белгіленген.

Осы Ережеге сәйкес Қазақстан Республикасының Мемлекеттік мүлік комитеті жанындағы кәсіпорындарды қайта құру Агенттігі «Төлем қабілеті жоқ кәсіпорынның қаржылық жағдайын тереңдетіп талдау бойынша әдістемелік ұсыныстар» жасады, оны аталған мемлекеттік органның директоры 1995 жылы 5 қазанда бекітті.

Бұл әдістемелік ұсыныстар қанағаттанғысыз кәсіпорындарды сауықтыру, қайта құру және жоюды орындау тәртібін бірдей әдістемелік жолмен жүргізуді қамтамасыз етті. Баланстың құрылымының қанағаттанарлығын бағалау мен талдау келесі көрсеткіштер негізінде жүргізіледі:

ағымдағы өтімділік коэффициенті (жалпы жабу), ағымдағы активтердің (баланс активінің бөлімі) ағымдағы міндеттемелерге (алдағы кезең табыстарын алып тастағандағы баланс пассивінің 3 бөлімі) қатынасымен анықталады. Ағымдағы өтімділік коэффициенті кәсіпорынның шаруашылық қызметін жүргізу және ағымдағы міндеттемелерді уақытында жабу үшін айналым қаражаттарымен жалпы қамтамасыз етілуін сипаттайды.

Меншікті қаражаттармен қамтамасыз етілу коэффициенті меншікті айналым қаражаттарының (меншікті капитал минус ұзақ мерзімді активтер = баланс пассивінің бірінші бөлімі минус баланс активінің бірінші бөлімі) [1.526 б].

Баланстың құрылымы қанағаттанғысыз болған жағдайда, кәсіпорынның төлем қабілеттігін нақты қалпына келтіре алу мүмкіндігін тексеру үшін 6 ай мерзім ішінде төлем қабілеттілігін қалпына келтіру коэффициенті былай есептеледі:

$$K_B \equiv \frac{K_{\kappa}^{мл} + \frac{\Pi_y}{\Pi_o} (K_{\kappa}^{ТЛ} - K_H^{ТЛ})}{KK_{норм}^{мл}} \quad (1)$$

Мұндағы: K_{κ} - K_H – есепті кезеңнің басы мен аяғындағы өтімділік коэффициентінің нақты мәні;

Π_y – төлем қабілеттілігін қалпына келтіру үшін белгіленген, аймен есептелген кезең (6 ай)

Π_o – есепті кезең

$K_{норм}$ – 2,0.

Егер қалпына келтіру коэффициенті 1-ден кем болса, бұл кәсіпорынның 6 ай ішінде төлем қабілеттілігін қалпына келтіруге мүмкіндігі жоқ екендігін көрсетеді. Егер қалпына келтіру коэффициенті 1-ден артық болса, онда бұл кәсіпорынның төлем қабілеттілігін қалпына келтіруге мүмкіндігі бар екендігін көрсетеді[2].

Баланстың құрылымы қанағаттанарлықтай болған кезде ($K_{ТЛ} > 2$ және $K_{сос} > 0,1$) қаржылық жағдайдың тұрақтылығын тексеру үшін 3 ай мерзімге төлем қабілеттілігін жоғалту коэффициенті келесі формуламен есептеледі:

$$K_y \equiv \frac{K_{\kappa}^{мл} + \frac{\Pi_y}{\Pi_o} (K_{\kappa}^{ТЛ} - K_H^{ТЛ})}{2} \quad (2)$$

Мұндағы: Π_y – аймен есептелген белгіленген төлем қабілетін жоғалту кезеңі (3 ай).

Егер төлем қабілеттілік коэффициенті 1-ден артық болса, бұл кәсіпорынның төлем қабілеттілігін жақындағы 3 ай ішінде жоғалтпайтындығын көрсетеді. Ал төлем қабілеттілік коэффициенті 1-ден төмен болса, оның төлем

қабілеттілігін жоғалтуы мүмкін, яғни кредиторлардың алдында міндеттемесін орындай алмайды. Кәсіпорынның төлем қабілеттілігін жоғалтудың нақты қаупі төніп тұрғандығына байланысты, ол кәсіпорындарды қайта құру жөніндегі органдарға тиісті тіркеуге тұрғызылады.

Кәсіпорынның банкроттық жағдайын болжауда Альтман моделі бойынша талдау. Эдвард Альтман американдық ғалым – кәсіпорынның қаржылық жағдайын бағалауда коэффициенттер көмегімен интегральды модельді қолданады. Интегральді модель дегеніміз не? Интегральді модель бұл - коэффициенттер жиынтығы, кәсіпорынның қаржылық жағдайын бағалаушы көрсеткіштер. Альтман өз моделін қалай құрды?

66 американдық компаниялардың 1946-1965 жылдардағы мәліметтері бойынша 33 компанияның банкроттық жағдайын, ал қалған 33 компанияның тұрақты қаржылық жағдайына талдау жасалған. Ол 22 қаржылық көрсеткіштер негізінде 5 нақты мәліметтер бойынша есептелген.

Э. Альтманның екі факторлы модель бойынша есептеулер төмендегі жағдайда анықталады.

$$Z = -0.3877 - 1.073 * X_1 + 0.0579 * X_2$$

$$Z = -0.3877 - 1,073 * 1,08 + 0,0579 * 22,38 = 2,41$$

Мұндағы

X1- ағымдық өтімділік коэффициенттері ;

X2- капитализациялау коэффициенті

Ағымдық өтімділік коэффициент = ағымдық активтер/ қысқа мерзімді міндеттер

Капитализациялау коэффициенті = Ұзақ мерзімді міндеттемелер+қысқа мерзімді міндеттемелер/ меншік капиталы

Кесте 1 - Баланс құрылымын бағалау және төлем қабілеттілігін болжау

Көрсеткіштер	2015ж	2016ж	Коэф-т нормасы
Ағымдағы өтімділік коэффициенті (Ктл)	0,74	0,86	>2
Меншікті қаражаттармен қамтамасыз етілу коэффициенті	1,63	1,96	>0.1
Ескертпе –Кәсіпорынның мәліметтері негізінде			

Альтманның 5 факторлы моделін бағалауда

$Z < 0$ — банкроттық ықтималдылығы 50%-дан, төмендеген сайын Z –мәні де төмендейді;

$Z > 0$ - банкроттық ықтималдылығы 50%-дан жоғарылаған сайын, Z –мәні де көбейеді немесе ұлғаяды;

$Z = 0$ болғанда кәсіпорындар үшін банкроттық ықтималдылығы 50 %- ға тең .

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Дюсембаева З. Анализ эффекта финансового рычага и финансового левиреджа. // Анализ и учет на предприятии. 2004ж, №3.
2. Орехов В.И. Антикризисное управление: Учебник (ГРИФ) / В.И. Орехов, К.В. Балдин. – М.: ИНФРА-ИНЖЕНЕРИЯ, 2009. – 544 с.
3. Евграфова И.Ю. Антикризисное управление. Шпаргалка /И. Ю. Евграфова, Е. О. Красникова. – М.: Изд-во БЕК, 2010. – 54 с.
4. Антикризисный менеджмент / Под ред. А. Грязновой. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 368 с.

Мехеда Н.Г., Колодій А.С.
*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДИНАМІЧНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

В умовах ринку, що характеризуються нестабільністю цілей підприємства, обумовленою мінливістю попиту та пропозиції, цін на товари і фактори виробництва, змінами в конкурентному середовищі й іншими макро- і мікроекономічними факторами, однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Це викликано, насамперед, необхідністю забезпечення ефективності функціонування і зміцнення конкурентоспроможності на ринку.

Термін «потенціал» у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова «potentia» й означає «приховані можливості», які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю.

Відповідно до визначення Великого економічного словника “потенціал” як економічна категорія становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого. У економічному енциклопедичному словнику за редакцією С.В. Мочерного дається таке трактування цього поняття: “Потенціал – це наявні в економічного суб’єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети” [2].

Самуокін Л. І. вважає, що економічний потенціал необхідно розглядати у взаємозв’язку з властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським апаратом підприємства з приводу повного використання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг. Довгий час у вітчизняній економічній науці економічний потенціал підприємства ототожнювався з масштабом діяльності об’єкта, а для його

характеристики використовувалися поняття розмір підприємства та його виробнича потужність. При цьому під розміром розумілися: виробнича площа, кількість робочих місць, загальна чисельність персоналу, обсяг продукції, сумарна вартість основних фондів, а під потужністю – обсяг продукції в натуральному вимірі [1].

Однак і розмір, і потужність дають лише орієнтовне уявлення про можливості підприємства, тому що:

виступають характеристиками, що не знаходяться в прямому взаємозв'язку з умовами й інтенсивністю використання ресурсів підприємства за призначенням;

не відбивають ступінь ефективності використання ресурсів для оптимізації можливостей підприємства.

Найбільш поширене трактування сутності потенціалу підприємства як сукупності природних умов і ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, що можуть бути використані для досягнення певних цілей, що близько до визначення Великого економічного словника. Крім того, іноді потенціал підприємства визначають як можливості господарської системи виробляти продукцію (що близько до його трактування як виробничої потужності) або як можливості продуктивних сил забезпечувати певний ефект, не уточнюючи, водночас, чи відповідає цей ефект поставленим цілям.

Дослідження підходів щодо визначення терміну "економічний потенціал" відбивають різні погляди в розумінні його сутності і структури. Досить важко сказати однозначно про прихильність того чи іншого дослідника до одного з підходів. Ряд дослідників наводять кілька визначень з різними акцентами. Так, наприклад, одні автори пропонують кілька визначень економічного потенціалу й у цілому вважають, що "економічний потенціал" варто розглядати як:

джерело росту національного доходу й економічної потужності країни;

результат розвитку продуктивних сил суспільства;

показник максимальних виробничих можливостей галузі, підприємств, об'єднань, ресурсів;

засіб задоволення суспільних потреб;

найважливіший фактор зростання національного багатства країни;

критерій оптимальності планів виробництва матеріальних благ, використання ресурсів і національного багатства.

Таке розходження у визначеннях пояснюється тим, що кожний з дослідників виділяв якусь одну з рис економічного потенціалу, не розкриваючи її у комплексі [3].

Не применшуючи значення ресурсів як базису у формуванні потенціалу підприємства, відзначимо, що сама по собі їхня наявність не є гарантом досягнення будь-яких цілей. Другою, не менш важливою складовою потенціалу виступають здібності підприємства мобілізувати ресурси у ході здійснення комплексу дій (бізнес-процесів). З урахуванням того, що сукупність таких здібностей в економічній літературі прийнято називати компетенціями, то потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що економічний потенціал підприємства характеризується як динамічна категорія, що розвивається разом із виробничими силами суспільства та за своєю суттю економічний потенціал співвідноситься як з реальними можливостями об'єктів управління в практиці господарювання, так і з перспективними ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст] : підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Беякова, О. Б. Балакай. – К. : "Центр учбової літератури". – 2013. - 248 с.
2. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник. Т. 2 /[Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устинко О.А., Юрій С.І.]; за ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2006. – 568 с.
3. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка Навчальний посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.

Мехеда Н.Г., Мальцевич О.Л.
*Черкаський національний університет
 імені Богдана Хмельницького*

ЗАСТОСУВАННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Інтеграційні процеси в умовах нової стадії глобалізації світового економічного простору вимагають перегляду традиційних підходів до аналізу конкурентних стратегій і оцінки конкурентоспроможності підприємств. Це вказує на актуальність проблеми дослідження теоретико-методичних положень, практичного досвіду, сучасних підходів до застосування SWOT-аналізу для оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства[1].

Основна ідея методики SWOT-аналізу полягає в спробі визначити, наскільки кожен з можливих шляхів розвитку зможе впливати на сучасний стан підприємства, аби зрозуміти які аспекти потребують детальної діагностики та застосування відповідних управлінських рішень щодо підвищення його потенціалу. Він припускає усвідомлення і розгляд сильних і слабких сторін потенціалу підприємства, визначення ситуацій, що представляють загрозу для виробництва, і сприятливих ринкових можливостей. Матриця SWOT-аналізу наведена на рисунку 1.

Сильні сторони та можливості	Сильні сторони та загрози
Слабкі сторони та можливості	Слабкі сторони та загрози

Рис 1. Матриця SWOT-аналізу

При ранжируванні загроз в матриці SWOT-аналізу за ступенем впливу передбачається визначення розрахункового часу, за який підприємство досягне

певного ступеня руйнування, і чим швидше будуть погіршуватися показники економічної діяльності, тим більше слід звернути увагу на усунення даної небезпеки[1].

Основні етапи проведення SWOT-аналізу спрямовані на аналіз поточної ситуації (етапи 1 - 4) і прогноз майбутньої (етапи 5-8):

1. Аналіз критичних внутрішніх і зовнішніх чинників.
2. Оцінка зовнішніх чинників.
3. Експертиза внутрішніх чинників.
4. Визначення конкурентних переваг (недоліків).
5. Прогнозування тенденцій розвитку для аналізованих зовнішніх чинників.
6. Розробка вимог до рекомендацій, спрямованих на посилення переваг і подолання недоліків кожного з внутрішніх чинників.
7. Визначення бажаного і реального стану потенціалу підприємства.
8. Формулювання стратегії для кожного напрямку діяльності[2].

Наступні помилки найбільш часто зустрічаються в таблицях SWOT-аналізу:

1. Проведення SWOT-аналізу без попередньо встановленої загальної цілі. SWOT - це не абстрактний аналіз, його використання передбачає досягнення певної цілі, зосередження на конкретній оцінці потенціалу підприємства та порівнянні його з підприємствами-аналогами, для визначення конкурентоспроможності.

2. Зовнішні шанси часто плутають з внутрішніми перевагами (сильні сторони) потенціалу підприємства, в той час як вони повинні бути чітко розмежованими.

3. SWOT-аналіз часто плутають з різноманітними стратегіями. Необхідно пам'ятати основну відмінність даного методу від інших: SWOT-аналіз описує стан потенціалу, а стратегія – дії щодо його підвищення.

4. У процесі SWOT-аналізу не виділяють пріоритети, не називають конкретні заходи. Аналіз проводиться згідно наявних даних щодо потенціалу підприємства[3].

SWOT-аналіз схожий на складання балансу потенціалу підприємства: сильні сторони - це аспекти підприємства з високим потенціалом в конкурентній

боротьбі, а його слабкі сторони – нерозвинуті аспекти. Справа в тому, наскільки сильні сторони перекривають слабкі (співвідношення 50: 50 є небажаним), а також у тому, як використовувати ці сильні сторони і як схилити потенціал у бік сильних сторін.

Розширення можливостей SWOT-аналізу досягається застосуванням його методик для оцінювання й планування різних функціональних сфер діяльності, зокрема конкурентних переваг і конкурентоспроможності потенціалу підприємства[2].

Таким чином, можна зробити висновок про те що метод SWOT – аналізу не дає чіткого плану дій щодо покращення потенціалу підприємства, чи підвищення його конкурентоспроможності. Але він є необхідною умовою для чіткого і змістовного аналізу та оцінки наявного потенціалу і розробки відповідних управлінських рішень щодо його покращення на основі отриманих у ході SWOT – аналізу даних.

Список використаних джерел:

1. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ.- М.: Дело, 1992.- 702 с..
2. SWOT Analysis for Management Consulting by Albert S. Humphrey // SRI Alumni Association Newsletter • December 2005.
3. Гераеимчук В. Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність.- К.: Вища пік., 1995.- 266 с.

Мехеда Н.Г., Скібіцька А.А.
*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Потенціал підприємства це засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певної задачі.[1]

Формування потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і забезпечення високої якості реалізації, у зв'язку з цим важливо визначити, які саме фактори обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість і ефективність використання.

Формування потенціалу підприємства являє собою процес ідентифікації та створення спектра підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм, задля стабільного розвитку та ефективного відтворення.

В основі побудови системи факторів формування та розвитку потенціалу підприємства повинен лежати принцип сфери впливу на елементи потенціалу, відповідно до якого усі фактори можна класифікувати на зовнішні і внутрішні відносно формування та розвитку потенціалу.

До зовнішніх факторів відносяться економічні, соціальні, політичні, юридичні умови, вплив яких визначається обмежувальними або стимулюючими заходами з боку різних державних органів, банків, інвестиційних компаній, суспільних груп, політичних сил тощо. Такими заходами, як правило, виступають податкові, процентні ставки, законодавчі, суспільні норми, тиск політичних сил тощо.

Одним з важливих зовнішніх факторів є ринкові умови на вході із системи, тобто це умови конкуренції на ринках ресурсів. А на виході із системи це умови конкуренції безпосередньо в галузі.

Перший фактор пов'язаний з вартістю забезпечення кожного елемента потенціалу ресурсами, яка є альтернативною вартістю цих ресурсів, тобто цінністю тих альтернативних можливостей, від яких довелося відмовитися через спрямування ресурсів в той, а не інший елемент потенціалу з метою максимального досягнення цілей.

Потенціал підприємства повинен відповідати необхідним конкурентним властивостям продукції, а саме ціні, якості, технічним характеристикам, сервісу, гарантіям. Ці умови є необхідними для завоювання міцних ринкових позицій, що характеризує другий фактор.

За умов посилення конкуренції підприємство має сфокусувати свої зусилля на максимальній реалізації наявного потенціалу та створенні нового за рахунок своєчасного виявлення слабких позицій конкурентів. Інновації з боку конкурентів вимагають, як правило, адекватного реагування шляхом створення та реалізації нових можливостей.

До внутрішніх факторів відноситься, насамперед, стратегія підприємства, для реалізації якої формується потенціал, досвід і навички менеджерів, необхідні для реалізації намічених планів, принципи організації та ведення бізнесу, якими керуються на підприємстві, моральні цінності й амбіції керівників, а також загальноприйняті в рамках підприємства цінності та культура. [2]

Рішення щодо формування потенціалу орієнтовані на майбутнє і тому базуються на попередніх умовах розвитку релевантних факторів, тобто певних передумовах.

Особливе значення мають передумови, які визначаються потребами клієнтів і впливають на якість "виходу", пріоритет якого в процесі формування потенціалу був визначений вище. Крім того, дуже важливі передумови, пов'язані з конкурентами, тому що ресурсний потенціал підприємства втрачає свою цінність саме під їх тиском. Також повинні бути враховані і внутрішні передумови, пов'язані з загальноприйнятими настановами всередині підприємства.

Ефективне використання потенціалу підприємства означає можливість для підприємства одночасно і раціонально використовувати всі наявні ресурси для досягнення високих кінцевих результатів і задоволення потреб замовника в якісній продукції.

Матеріальною основою економічного потенціалу є фінансові ресурси, відбиті в балансі підприємства, а величина потенціалу - це результат їхніх сукупних зусиль, виражений потенційним прибутком, що залишається в розпорядженні підприємства. Поетапно-структурний підхід до формування величини економічного потенціалу припускає виділення проміжних рівнів узагальнення потенційних можливостей підприємства.

Нижнім рівнем є виробничий потенціал, що представляє здатність виробничої системи робити матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва.

Сполучною ланкою є господарський потенціал, тобто сукупна здатність виробничого потенціалу підприємства і рівня його ділової активності в умовах існуючого маркетингового середовища задовольняти потреби ринку у визначеному обсязі матеріальних благ і послуг.[1]

Структурна модель формування економічного потенціалу показує, що потенціал будь-якого рівня виникає як результат взаємодії його ресурсів, що забезпечують.

Отже для підприємства велике значення має визначення напрямів практичного використання поняття й оцінки економічного потенціалу в реальній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Федонін О. С. Репіна І. М. Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2005.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2005.

Омеляненко Д. О., Бенбенюк А. В., к.е.н., доц. Головка О. Г.,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

УПРАВЛІННЯ РАЦІОНАЛЬНИМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ

В економічних перетвореннях, що відбуваються в Україні, особливе місце відводиться питанням охорони навколишнього природного середовища та раціонального природокористування. Адаже від ефективного і ошадливого використання природних ресурсів, забезпечення охорони навколишнього середовища залежить стабільне функціонування національної економіки, добробут населення, безпека життєдіяльності людства і поступова реалізація моделі сталого розвитку. Тому використання природних ресурсів і пов'язане з ним відповідне навантаження на навколишнє природне середовище являє собою ту сферу діяльності, яка визначає широке коло соціальних, економічних і екологічних проблем, вирішення яких неможливе без активної участі держави[1].

Провідним гравцем тютюнового ринку є ПрАТ «Філіп Морріс Україна», який, в свою чергу, і являється найбільшим замовником тютюну[2]. Вирощування тютюну в Україні можна вважати екологічною проблемою, оскільки воно супроводжується використанням пестицидів та інших хімікатів, які не лише забруднюють навколишнє середовище, але і накопичуються в листі тютюну та згодом потрапляють в організм людини. Залишки дихлордифенілтрихлоретану і діелдрину, які широко використовувалися у процесі вирощування тютюну до їхньої заборони у 1981 році, все ще виявляються в ґрунтах і висушеному тютюновому листі [1].

Особливе погіршення смакових якостей тютюну відбувається через хлористі сполуки кальцію, які можуть накопичуватися в ньому внаслідок внесення їх у вигляді добрив під час вирощування тютюну. З 2012 р. на вміст нітратів та хлорорганічних пестицидів у тютюні почнуть діяти нормативи ДСТУ ISO 15517:2009 «Тютюн. Визначення вмісту нітратів методом аналізу в безперервному потоці» та ДСТУ ISO 4389:2009 «Тютюн і тютюнові вироби.

Визначення залишкового вмісту хлорорганічних пестицидів методом газової хроматографії».

У 2008–2015 роках виробництво цигарок в Україні зменшилося зі 129,9 млрд. сигарет до 86,1 млрд. шт., майже на 44 млрд. штук або на 34 %, проте виробництво цигарок у 2015 році перевищувало річні обсяги виробництва в Україні 2008 року і попередніх років.

Транснаціональні тютюнові корпорації (ТТК) створили спільні підприємства з колишніми державними підприємствами, і вже в 1994 році вони виробили 79 % загальної кількості цигарок в Україні, а далі їхня частка поступово зростала. У 2014 р. транснаціональні тютюнові фабрики виробляли переважну більшість сигарет в Україні: Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) «Філіп Морріс Україна», фабрика у Харкові — 33,6 %; ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Компані Україна» («JTІ-Україна»), фабрика у Кременчуці, — 29,4 %, ПАТ «Імперіал Тобакко Продакшн Україна» (раніше Реємтсма) — фабрика в Києві, — 23,1 %, ПАТ «АТ тютюнова компанія «ВАТ – Прилуки», фабрика у Прилуках — 13,8 % [3].

Важливим елементом економіки природокористування є природоохоронні заходи, які повинні забезпечувати: дотримання нормативних вимог до якості навколишнього середовища, що відповідає інтересам охорони здоров'я людей і охорони навколишнього природного середовища з урахуванням перспективних змін, зумовлених розвитком виробництва і демографічними зрушеннями; одержання максимального народно-господарського економічного ефекту від поліпшення стану навколишнього середовища, збереження і більш раціонального використання природних ресурсів. Економічний результат полягає в економії або попередженні втрат природних ресурсів, живої та уречевленої праці у виробничій і невиробничій сферах народного господарства і в сфері особистого споживання і виражається в грошовій формі.

Для захисту природного середовища України необхідно підвищити рівень законодавчої відповідальності, рівень екологічної культури, впровадити безвідходне виробництво, поширити використання очисних приладів на промислових підприємствах. Також для забезпечення стратегічного доходу та вирішення енергетичних проблем України, необхідно поширити використання альтернативних видів енергії [1].

Отже, ресурсозбереження та охорона навколишнього середовища - поняття, які визначають пріоритетні напрямки економічного та соціального розвитку ефективного природокористування на перспективу. Вирішення екологічних проблем, що постійно загострюються, а також проблем стійкого забезпечення виробництва сировинними та паливно-енергетичними ресурсами вимагає реального підвищення їх соціально-економічного статусу та розробки на цій основі довгострокової стратегії перебудови народного господарства з метою кардинального зниження природомісткості суспільного виробництва і зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кірейцева О.В. Рациональное землепользование в аграрном секторе Украины. /О.В. Кірейцева // Науковий вісник НУБРтПУ Ред: С.М. Ніколаєнко – К.: ВЦ НУБіПУ, 2015. - № 231. – С.43-48.
2. Сайт компанії «ПрАТ Філап Морріс Україна». [Режим доступу]: <http://www.pmi.com/rus/pages/homepage.aspx>
3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

PhD Ryzhakov D.A.

Kyiv National University of Construction and Architecture

**ORGANIZATIONAL-METHODICAL AND ADMINISTRATIVE MEASURES
OF THE PROGRAM-TARGET BUDGETING OF THE INVESTMENT
PROJECT "OPPORTUNITY OF OPERATIVE CORRECTION FOR
COUNTERACTION TO DEVIATIONS"**

The dynamism of the business environment of the functioning of enterprises and the instability of modern market relations, the complexity of internal business processes, and the limited availability of alternative forecasting of development under conditions of uncertainty determine the relevance of measures to prevent deviations of construction investment projects as part of a preventive anti-crisis management of the activity of construction enterprises as one of the fundamental components of theory and practice. effective management. In modern practice, the management of enterprises is becoming more widespread management of deviations (management by exception), an administrative style in which managers focus on circumstances and performance that are significantly different from what was expected and planned (planned indicators). His goal is to help provide top management with the opportunity to focus on truly important tactical and strategic tasks. In MBE, solutions that can not be implemented at the same level of management are transmitted to the next higher level. In the management system of an industrial enterprise, MBE is also a component of quality management, operational management and ongoing control.

Unfortunately, in the system of preparation management, economic substantiation and administration of construction projects, management of deviations did not spread because of the lack of any methodological and applied developments in this area, primarily because of the impossibility and inadmissibility of attracting traditional techniques of MBE to the practice of contracting construction and to the content of management of construction projects as specific investment objects. However, construction practice requires scholars to focus on adapting the content and focusing on solving the problems of the early overcoming of deviations of the construction project at the beginning of their pre-investment phase.

This formulation of the problem inevitably updates the need for the development of a number of specific business models to be used by a means of preventive (preventive) preventive analysis of the probability of deviations taking into account the impact of the micro-environment factors of the project and its stakeholders, as well as their means further minimizing and eliminating.

It is substantiated that as a tool of economic control, adjustment and operational administration of the project, the toolkit created should ensure the obligatory economic, organizational, technical and administrative measures aimed at the operational administration of the values of financial and budgetary variables of the BP, their adaptive adjustment taking into account work risks, stages and phases of the life cycle, in order to overcome the detected (predicted) MBE tools.

The practical advantages of the implemented tools are determined by the fact that it takes into account the operational subordination of the conditions of the micro environment of the implementation of the requirements of customers and the platform for development, which prepares and implements the vast majority of projects in the current course of organizational-methodical and administrative measures of the program-target budgeting of the investment project.

The modern enterprise management system is based on the forecasting and planning of all financial flows that mediate both productive and economic activities, provide control over the creation and use of material, labor, and monetary resources. In domestic management, the importance of financial forecasting and planning is unjustifiably humiliated. The change in the principles of governance in recent years has conditioned the urgency of the problem of budgeting in Ukraine. This necessitates the creation of an effective budgeting system at domestic enterprises.

К.е.н., доц. Галан Л.В. Маг. Гасенко А.В.

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова

ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В ІНТЕРНЕТІ

В сучасних умовах значна частина економіки бізнесу стають електронними і переміщуються у глобальне середовище мережі Інтернет. Розвиток комерції у електронному просторі з кожним роком стає все більш помітним, багато уваги приділяється саме цій сфері діяльності. Електронна комерція за останні роки стала важливою складовою життя сучасного розвиненого суспільства, саме значні переваги електронної комерції формують актуальність даної теми.

Метою даної роботи являється виявлення пріоритетів сучасного ведення бізнесу в Інтернеті, а також виділення недоліків та усунення наявних проблем в сучасному електронному середовищі.

Питанням електронної комерції займалися такі вчені, як Марголіс Н, Еймор Д, Паршенцев А, Балабанов І, Галкін С, Богатирьова Л, Стрельчук Е, Шалєва О, але і сьогодні дана тема являється досить актуальною і не достатньо вивченою тому потребує значної уваги з урахуванням складних умов сьогодення.

Електронний бізнес - будь-яка ділова активність з використанням глобальних інформаційних мереж для модифікації внутрішніх та зовнішніх зв'язків фірми з метою одержання прибутку. **Електронна** комерційна взаємодія суб'єктів бізнесу з приводу купівлі-продажу товарів та послуг з використанням інформаційних мереж [1].

Комерційна діяльність - купівля\продаж товарів та послуг в мережі Інтернет з метою отримання прибутку [2].

Електронна комерція має досить багато пріоритетів важливий плюс, це те, що є можливість вести свої справи з будь-якої точки світу, тим більше, що зараз з'явився мобільний Інтернет, який підтверджує ефективність електронної комерції. Електронна комерція дає можливість заробити значні кошти та заощаджувати свій час. Серед особливостей, які властиві такому виду бізнесу, як електронна комерція можна виділити такі: моментальна оплати за свої товари

або послуги; територіальна віддаленість продавця від покупця більше не перешкода; не потрібні витрати на оренду площі для магазину або представництва.

Впровадження системи електронного бізнесу дозволяє компанії: підвищити ефективність виробничих процесів; виключити посередників; отримати незалежність від кордонів і податків держави; створення Інтернет - магазину дозволяє управляти своїм бізнесом в міжнародному масштабі, перебуваючи в будь-якій країні; отримати величезну потенційну аудиторію; застосувати індивідуальний маркетинг та його узагальнення; здійснювати цілодобові продажі; проводити інтерактивне спілкування з покупцем, дає можливість миттєво реагувати на попит; розміщувати детальну інформацію про товари і послуги; отримувати миттєву оплату; збільшити прибуток; знизити витрати; оптимізувати внутрішні і зовнішні інформаційні потоки; значно прискорити бізнес-процес (поставка, виробництво, продаж, обслуговування клієнтів); підвищити якість обслуговування клієнтів і ефективність роботи з дистриб'юторами;

Можливості електронної комерції вносять такі нові якісні елементи в сучасний бізнес - зростання конкуренції, глобалізацію сфер діяльності, персоналізацію взаємодії, скорочення каналів розповсюдження товарів, економію витрат.

Для повної реалізації потенціалу електронної комерції мають бути вирішені наступні проблеми:

1. Товари, які можна замовити з іншої країни електронним способом повинні доставлятися швидко, тому потрібно задіяти всі можливі види транспорту.

2. Застосування електронних засобів в торгово-комерційній діяльності викликає багато питань правового характеру. Іншими словами при використанні електронних засобів, скажімо для укладення контракту або доставки товару необхідні не тільки технічні можливості, а й відповідна правова база.

3. Глобальна мережа може зробити ведення бізнесу з компанією на іншому кінці світу дуже легким, тому для цього потрібно найкращим чином підтримати лінгвістичне та культурне різноманіття глобального співтовариства користувачів.

4. Права власності . Для товарів, які поширюються електронним способом і тому легко можуть бути скопійовані, проблема захисту прав інтелектуальної власності стоїть особливо гостро.

5. Секретність і безпека. Ведення електронної комерції в відкритих мережах вимагає ефективних і надійних механізмів, що гарантують безпеку всіх її учасників.

6. Сумісність інформаційних систем. Повна реалізація потенціалу електронної комерції вимагає універсального доступу - будь-яка компанія і будь-який замовник повинні мати можливість доступу до всіх організацій, що пропонують продукти і послуги, незалежно від їх географічного розташування або особливостей їх інформаційних систем.

7. Розвиток економіки в режимі реального часу, або електронної комерції, має супроводжуватися низкою принципових змін в сфері правового регулювання внутрішньої та міжнародної торгівлі, причому, як на рівні міжнародного права, так і національного законодавства держав.

Тільки при вирішенні даних проблем представляється можливим оптимізувати функціонування системи сучасного електронного бізнесу.

Література:

1. Шалева О.І. Навчальний посібник. "Електронна комерція" - К.: Центр учбової літератури, 2011.- 4 с.
2. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. М.: Институт новой экономики, 2008. - 856 С.

Куракіна Ю.О.

Криворізький національний університет, Україна

ВАРІАНТИ МОДИФІКАЦІЇ ПОКАЗНИКА ЧИСТОЇ ПРИВЕДЕНОЇ ВАРТОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

При дослідженні інвестиційних проектів основна увага приділяється визначенню їх ефективності, оскільки даний критерій є основоположним при прийнятті кінцевого рішення. Саме тому питання оцінки ефективності інвестиційних проектів перебуває в центрі уваги як вчених-науковців, так і керівників підприємств.

Ефективність є багатограним поняттям, що в найбільш загальному розумінні означає здатність створювати додаткову вартість, використовуючи якомога менший обсяг ресурсів.

В роботі А.С. Пуряєва, відповідно до трактування поняття «ефективність», виділено п'ять «принципово відмінних методологічних підходів та методів» в оцінці ефективності інвестицій [1, С. 28].

1. Метод порівняльної економічної ефективності капітальних вкладень (метод приведених витрат), що заснований на трактуванні поняття ефективності як співвідношення витрат та відповідних їм результатів.

2. Сучасні комплексні підходи, засновані на методі «Cash flow». Ефективність розуміється як комплексна категорія відповідності інтересам учасників проекту.

3. Системно-синергетичний підхід. Ефективність розглядається як комплексна категорія.

4. Логістична концепція оцінки ефективності, заснована на трактуванні поняття ефективності як міри наближення до оптимального стану економічної системи.

5. Аналітичні методи оцінки ефективності діяльності підприємства. Ефективність розглядається як характеристика стану економічної системи або як характеристика якості управління (ефективне — неефективне).

У більшості наукових праць закордонних та вітчизняних авторів найбільш широкоживаними показниками ефективності інвестицій, що використовуються для оцінки та відбору інвестиційних проектів до реалізації на окремому підприємстві, є показники, в основі яких лежить розрахунок грошових потоків.

Основним з таких показників є величина чистої приведеної вартості проекту (net present value, NPV), яка являє собою різницю приведених на момент початку інвестиційного проекту сумарних вхідних грошових потоків та інвестицій. Економічна сутність даного показника досить зрозуміла: при позитивному його значенні проект є ефективним, у протилежному випадку – ні.

Наявність ряду недоліків показника NPV проекту (неврахування ризиків проекту та ставки реінвестування тимчасово вільних коштів, використання однакової ставки дисконтування як для доходів, так і витрат тощо), призвело до численної його модернізації.

Так, у показнику модифікованої чистої приведеної вартості (MNPV) враховано, що ставка реінвестування може відрізнитись від ставки дисконтування.

У роботі [2] для визначення чистої приведеної вартості проекту пропонується використовувати різні ставки дисконтування для грошового потоку та інвестиційних витрат, а також коригувати розмір прогнозованого грошового потоку на ймовірність його отримання.

С.С. Тарасенко у роботі [3] запропоновано модель модифікації показника чистої приведеної вартості для явного врахування ризиків, особливістю якої є можливість отримання кількісної оцінки послаблення їх впливу. Модифікована величина чистої приведеної вартості ($mNPV(\beta)$) визначається наступним чином [3]:

$$mNPV(\beta) = NPV - \beta \sum_{i=0}^I X_i, \quad (1)$$

де β – частка некомпенсованих втрат;

X_i – абсолютне значення втрат від настання ризикової події в момент часу i .

Автором [3] окремо виділені фактори, що послабляють зовнішній негативний вплив (фінансовий стан підприємства, витрати на рекламу та оцінка

якості товару). Їх оцінка повинна показати, яку частину можливих втрат, що виникають у випадку непередбачених подій або ризиків, підприємство може погасити.

У ряді робіт [4, 5] під сумнів ставиться доцільність застосування апарату дисконтування при визначенні величини NPV.

Так, автори роботи [4] зазначають, що трактування показника NPV як результату проекту не є коректним, оскільки його величина показує, який ефект отримав би інвестор від вкладання капіталу в проект, а, наприклад, не на банківський депозит. Реальний результат проекту вищий за NPV на суму банківського (іншого альтернативного) доходу. З урахуванням цього, в роботі викладена концепція врахування фактору часу при обґрунтуванні ефективності інвестицій, сутність якої полягає у визнанні того, що результат реалізації інвестиційного проекту визначається двома складовими: доходами самого проекту та доходами від використання вільних коштів на фінансовому ринку.

За даною концепцією при визначенні NPV, величина вхідних грошових потоків (сума чистого прибутку та амортизації) приводиться до моменту завершення інвестиційного проекту з використанням апарату нарощення за ставкою, що дорівнює відсотку за кредит або банківському депозиту. Величина інвестиції приводиться до моменту завершення етапу будівництва також з використанням апарату нарощення за ставкою, що дорівнює відсотку за кредит або банківському депозиту. На думку авторів [4], це дозволить більш точно оцінити ефективність інвестиційного проекту, оскільки дозволить врахувати всі вигоди від альтернативного вкладання коштів.

В роботі К.С. Царіхіна [5] запропоновано при розрахунку показника NPV взагалі не враховувати величину вкладених інвестицій, а оперувати тільки величинами доходів, отриманих від їх альтернативного використання. Так, величина чистого приведенного доходу визначається як різниця реальних доходів, збільшених на величину відсотків, нарахованих на залишок на рахунку, та величини доходів від первісної суми, вкладеної на депозит під складний відсоток. Якщо цей показник більше нуля, проект доцільно реалізовувати, так як це принесе більший дохід, ніж складені на депозит вихідні кошти. Використання даного підходу дозволить проводити оцінку ефективності проекту, порівнюючи ситуацію з проектом та без проекту.

Таким чином, розглянуті варіанти модифікації показника чистої приведеної вартості значно підвищують якість та достовірність оцінки ефективності інвестиційного проекту за рахунок врахування більшого числа факторів в порівнянні з тими, які використовуються при традиційному підході.

Література:

1. Пуряев А. С. Теория и методология компромиссной оценки эффективности инвестиционных проектов в машиностроении : дис. докт. эк. наук: 08.00.05 Экономика и управление народным хозяйством / Пуряев А. С. – Санкт-Петербург, 2009. – 272 с.
2. Дивнич О. Д. Формальні методи оцінки ефективності проектних рішень / О. Д. Дивнич. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – С. 155–158.
3. Тарасенко С. С. Прогнозирование эффективности инвестиционного проекта с учетом факторов, ослабляющих внешнее негативное воздействие [Электронный ресурс] / С. С. Тарасенко // Экономический портал. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: <http://institutiones.com/investments/1452-prognozirovanie-effektivnosti-investicionnogo-proekta.html>.
4. Дасковский В.Б. Об эффективности инвестиций / Дасковский В.Б., Киселев В.Б. // Экономист. – 2007. – №3. – С. 35–48.
5. Царихин К.С. Расчет NPV: скрытые недостатки формулы / К.С. Царихин // Инвестиционный банкинг. – 2009. - №2.

LAW

History of state and law

Tompieva Z.E., Dairabaeva A.O., Musilim T.E..

THEORY OF STATE AND LAW IN ITS INFANCY (THE END OF THE XVI CENTURY).

Called «an encyclopedia of law», «encyclopedia of jurisprudence». It has been influenced by the ideas of Aristotle, Plato, Socrates, H. Grotius, Hobbes, John Locke, J. J. Rousseau, Sh.L. Montesquieu, G. Hegel, I. Kant, A. Radishcheva, K. Nevolina, K. Marx, F. Engels, G. Plekhanov, V. Lenin and other thinkers, determined the direction of its development.

Law is a system of rules that are created and enforced through social or governmental institutions to regulate behavior. Law as a system helps regulate and ensure that a community show respect, and equality amongst themselves. State-enforced laws can be made by a collective legislature or by a single legislator, resulting in statutes, by the executive through decrees and regulations, or established by judges through precedent, normally in common law jurisdictions. Private individuals can create legally binding contracts, including arbitration agreements that may elect to accept alternative arbitration to the normal court process. The formation of laws themselves may be influenced by a constitution, written or tacit, and the rights encoded therein. The law shapes politics, economics, history and society in various ways and serves as a mediator of relations between people. A general distinction can be made between civil law jurisdictions, in which a legislature or other central body codifies and consolidates their laws, and common law systems, where judge-made precedent is accepted as binding law. Historically, religious laws played a significant role even in settling of secular matters, and is still used in some religious communities. Islamic Sharia law is the world's most widely used religious law, and is used as the primary legal system in some countries, such as Iran and Saudi Arabia. The adjudication of the law is generally divided into two main areas. Criminal law deals with conduct that is considered harmful to social order and in which the guilty party may be imprisoned or fined. Civil law deals with the resolution of lawsuits (disputes) between individuals or

organizations. Law provides a source of scholarly inquiry into legal history, philosophy, economic analysis and sociology. Law also raises important and complex issues concerning equality, fairness, and justice.

State is the organization of political power, which manages the society and ensures order and stability in it. Historically, the state can be defined as a social organization with ultimate power over all people living within the boundaries of a certain territory and having as its main goal the solution of common problems and the provision of a common good while preserving, above all, order. In the structural plan, the state appears as a ramified network of institutions and organizations embodying three branches of power: legislative, executive and judicial. State power is sovereign, that is, supreme, in relation to all organizations and individuals within the country, as well as independent, independent of other states. The state is the official representative of the whole society, all its members, called citizens..

The need for a theoretical understanding of the phenomena of political life, as the state and the right to have originated long ago. Replacing primitive social formations politically organized power required the introduction of a legal regulation of social relations and power management functions. Clarifying the value of law as a tool to influence public attitudes and functioning of the state is the main theme of the subsequent development of the political and legal thought. The emergence of various theoretical concepts, expressing understanding of the state of law and their basic institutions, as well as ideas about the relationship between law and the state, associated since antiquity. The development of views on the state and the law in an era of early class societies based primarily on the general philosophical principles, religious beliefs, moral concepts. Formulation and presentation of these ideas in different periods of social development has been the lot of the representative of the slave-owning aristocracy, priests, senior hierarchs of the church. Later, the baton build legal concepts of «the best» of the organization of political life has moved to the medieval burghers, the ideologists of the bourgeoisie period of early-feudal revolution and subsequent conductors ideas against authoritarianism and totalitarianism. Their theory of law and political organization of power make up the history of theoretical and philosophical science of law (its law students learn in the course of history of legal and political doctrines), which is turn is part of the law in general and the source of the general theoretical knowledge of science of law.

Referring to such fundamental sciences as the theory of state and law, it is necessary to clarify its subject matter. The problems of origin, nature, essence of the state and law, their functioning, role and significance in the life of society, state-legal reality and trends of its development, political and legal processes and their reflection in the minds of people are among the most difficult and key. Life itself put forward the theory of state and law in the number of fundamental sciences. Today, its humanistic and cultural-creative mission has come to the fore, which is most clearly manifested in satisfying the spiritual demands of people, in ensuring the rights and freedoms of man and citizen.

Conclusion. Any theory, that is, a system of ideas, concepts, judgments, acquires the status of science, when it rises to the generation of generalized and reliable objective knowledge about certain processes and phenomena of reality, proposes a system of methods, techniques (mechanism) for using this knowledge in public practice. The theory of state and law as a science is aimed at obtaining, updating and deepening generalized, reliable knowledge about the state and law, striving to learn the stable, deep connections of state and legal life that determine its historical movement. The theory of state and law refers to the social sciences, the humanities. The object of its study are such important and polysyllabic components of society as the state and law, state and legal phenomena of social life. However, they are an object of study not only of the theory of state and law, but also of other legal disciplines, of all legal science (jurisprudence, jurisprudence) as a whole as a science of state and law.

The protection of copyright

Вагерич Анастасія

студентка 1 курсу

*Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
(м.Київ)*

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Авторське право призначене захищати «матеріальні втілення» інтелектуальної власності фізичних та юридичних осіб. Воно є інститутом цивільного права і поширюється на будь-який результат творчої діяльності. [3]

В усьому світі питанням захисту авторських прав уже давно приділяється досить багато уваги. Ще в 1952 р. було підписано Всесвітню конвенцію про авторське право на літературні, наукові й художні твори. Кожна з держав-учасниць (у тому числі й Україна), що підписали конвенцію, зобов'язалася приймати всі заходи для забезпечення достатнього й ефективного захисту прав авторів. Автори твору, випущеного в одній з держав, що підписали конвенцію, мають захист у всіх державах-учасниках конвенції.

Авторське право поширюється на всі витвори мистецтва, літератури, науки незалежно від засобу або форми їх вираження. Проте тільки оригінальні витвори можуть бути об'єктом авторського права. Самі ідеї, закладені у витворі не обов'язково мають бути новими, проте форма їх вираження, літературна або художня, обов'язково має бути оригінальною. І нарешті, охорона не залежить від якості або цінності твору. [1]

Відповідно до статті 51 Закону України «Про авторське право і суміжні права», за порушення авторського права передбачена цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Умовою настання цивільно – правової відповідальності є наявність цивільного правопорушення. Головною ознакою цивільного правопорушення є те, що внаслідок суспільно шкідливого, протиправного діяння спричиняється шкода майновим і особистим немайновим правам фізичних та/або юридичних осіб. [6]

Настання адміністративної відповідальності можливе, коли протиправні дії порушника не спричинили матеріальної шкоди у значному розмірі, а протилежному випадку настає кримінальна відповідальність. [4]

Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав, передбачена статтею 176 Кримінального кодексу України (надалі КК України). Злочин, передбачений ст. 176 КК України, - є злочином із матеріальним складом. Для того аби був наявний склад вказаного злочину, необхідно, щоб в процесі порушення авторського права було заподіяно потерпілій стороні шкоду в розмірі, що в 20 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян. [5]

За Законом об'єктами авторського права є:

тексти перекладів для дублювання, озвучування іноземних аудіовізуальних творів літературні письмові твори;

виступи, лекції, мови й інші усні твори;

комп'ютерні програми;

бази даних;

музичні твори;

драматичні й інші сценічні твори;

аудіовізуальні твори;

твори художнього мистецтва;

твори архітектури;

фотографії;

твори прикладного мистецтва (ткацтво, кераміка, різьблення, ювелірні вироби);

ілюстрації, карти, плани, що стосуються географії, техніки й ін. сфери діяльності;

сценічні обробки літературних і фольклорних творів;

похідні твори;

збірники творів, енциклопедії, антології й т.д. [1]

На відміну від промислової власності, де автори одержують охоронні документи у формі патентів чи свідоцтв і де існують суворі процедури для цього, оформлення прав на об'єкти авторського права не настільки формалізовано.

Виникнення і здійснення авторських прав не вимагає виконання будь-яких формальностей. Одна з форм охорони полягає в тому, що власник авторського права для оповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права, що міститься на кожному примірнику твору і складається з латинської букви © в колі, імені (найменування) власника авторського права і року першого опублікування твору. Наприклад: © Інститут інтелектуальної власності і права, 2002. [2]

При недотриманні правил цитування передбачених законом така дія є правопорушенням і розцінюється як плагіат.

Плагіат - навмисне скоєне фізичною особою незаконне використання або розпорядження охоронюваними результатами чужої творчої праці, яке супроводжується доведенням до інших осіб неправдивих відомостей про себе як про дійсний автора. [7]

Відомі випадки плагіату:

Джоан Кейтлін Роулінг (серія романів про Гаррі Поттера)

В кінці дев'яностих світ сколихнула нова літературна франшиза. Історія про осиротілого хлопчика-чарівника буквально підкорила читачів і принесла автору Джоан Роулінг не тільки всесвітню популярність, але і власну позицію в журналі Forbes. Мова йде про легендарну серію романів про Гаррі Поттера. Пройти повз такого «стартапу» виявилось непросто - на сьогоднішній день історію запозичили автори з Франції, Угорщини, Німеччини, Америки і Великобританії. Зрозуміло, і в Росії без уваги успіх англійки не залишився: вже в 2002 році на прилавки виходить перша книга про Таню Гроттер від вітчизняного автора Дмитра Ємця. Історія дівчинки-мага з Росії, чиї батьки були вбиті злою відьмою, аж до третьої книги повністю копіює історію Поттера. Більш того, навіть імена персонажів фактично представляють собою переробку оригіналу. Дізнавшись про це, Роулінг звернулася до суду і зуміла-таки домогтися справедливості, правда, тільки частково: на європейські прилавки книга так і не вийшла, хоча передумови були. Мама Гаррі Поттера наполягла на забороні публікації спірних романів в ряді європейських країн, проте в самій Росії письменниці в позові відмовили.

Apple vs. Samsung

Всього пару років тому весь світ спостерігав за битвою двох смартфонів титанів: творці айфонів звинуватили компанію «Самсунг» в повному копіюванні девайса. Крім дизайну смартфони від «Самсунга» повторювали розташування всіх роз'ємів для аксесуарів і навіть камери. В якості свідків залучалися розробники обох гаджетів і незалежні експерти. В результаті суд штату Каліфорнія встав на бік американців: «Самсунг» зобов'язали виплатити творцям айфонів понад мільярд доларів. При цьому було зафіксовано порушення відразу декількох патентних винаходів. [8]

Юлія Тимошенко: політик, у минулому – прем'єр-міністр України.

«Її» кілька разів ловили на плагіаті, зокрема у 2009 році Юлія надихнулася промовою Роберта Кеннеді й трішки захопилася. У результаті практично дослівно виголосила її фрагмент під час власної промови у Гданську з нагоди 70-річчя початку Другої світової війни. Оригінальна промова датується 4 квітня 1968 року і присвячена лідеру руху за громадянські права Мартіну Лютеру Кінгу. Зокрема, Кеннеді казав: «Мій улюблений поет Есхіл писав: “Навіть уві сні біль, який не забувається, крапля за краплею лягає на серце, поки у нашому відчаї проти нашої волі не прийде розум через волю Божу”». Саме цю фразу «позичила» Тимошенко. [9]

Джерела:

1. (Охорона авторського права в Україні): <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11257/> ;
2. (Охорона об'єктів авторського права): <http://buklib.net/books/31474/> ;
3. (Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії): <https://goo.gl/ZdrTiH> ;
4. (Порушення авторського права: адміністративно-правовий аспект): <https://owk.com.ua/porushennya-avtorskogo-prava-administrativno-pravovij-aspekt.html> ;

5. (Порушення авторського права: кримінально-правовий аспект):
<https://owk.com.ua/porushennya-avtorskogo-prava-kriminalno-pravovij-aspekt.html> ;
6. (Захист авторського права: цивільно-правовий аспект):
<https://owk.com.ua/zakhist-avtorskogo-prava-tsivilno-pravovij-aspekt.html> ;
7. (Матеріал из Википедии — свободной энциклопедии):
<https://goo.gl/vBZdiq> ;
8. (Найвідоміші випадки плагіату): <http://www.epochtimes.ru/samye-izvestnye-sluchai-plagiata-99034171/> ;
9. (Знані українські плагіатори: все таємне стає явним):
<http://studway.com.ua/ukrainski-plagiatori/> ;

Criminal law and criminology

Шалабаева Ж.С.

КазНАУ, г.Алматы, Казахстан

Жорабаев К.Б.

магистр РАНХиГС, г.Астана, Казахстан

ПРОБЛЕМЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН И КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Опаснейшей угрозой безопасности, ощущаемой как на глобальном, так и на национальном уровнях, признан терроризм. Его можно обнаружить практически в любом регионе мира, как правило, в связке с иными угрозами, создаваемыми социально-экономическим упадком, организованной преступностью, трафиком наркотиков, оружия и людей, религиозным фундаментализмом, распространением оружия массового уничтожения, преступлениями в области информационных технологий.

В настоящее время и в отечественном, и в международном законодательстве имеются различные подходы к определению терроризма. К сожалению, ни одно из них не является идеальным. Так, определение терроризма дается в Шанхайской конвенции о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом [1], в Договоре о сотрудничестве государств-участников СНГ в борьбе с терроризмом [2].

Все определения объединяет то, что в конечном счете терроризмом направлено на то, чтобы вызвать смерть какого-либо гражданского лица или любого другого лица, не принимающего активного участия в военных действиях в ситуации вооруженного конфликта, или причинить ему тяжкое телесное повреждение, а также нанести значительный ущерб какому-либо материальному объекту, равно как организация, планирование такого деяния, пособничество его совершению, подстрекательство к нему, когда цель такого деяния в силу его характера или контекста заключается в том, чтобы запугать население, нарушить общественную безопасность или заставить органы власти либо международную

организацию совершить какое-либо действие или воздержаться от его совершения, и преследуемое в уголовном порядке в соответствии с национальным законодательством Сторон. В новом Уголовном кодексе Республики Казахстан, то дается следующее определение: Статья 255. Акт терроризма «Акт терроризма, то есть совершение взрыва, поджога или иных действий, создающих опасность гибели людей, причинения значительного имущественного ущерба либо наступления иных общественно опасных последствий, если эти действия совершены в целях нарушения общественной безопасности, устрашения населения, оказания воздействия на принятие решений государственными органами Республики Казахстан, иностранным государством или международной организацией, провокации войны либо осложнения международных отношений, а также угроза совершения указанных действий в тех же целях» [3].

Необходимо отметить, что рассмотренная нами проблема имеет место не только в УК КР, но также и в уголовных кодексах стран СНГ, в частности Российской Федерации, Казахстана, Узбекистана, Республики Беларусь. Прежде всего хотелось бы обратить внимание на особенности законодательного регулирования терроризма в Кыргызской Республике и Республике Казахстан. При проведении сравнительного анализа между статьями «Терроризм» по Уголовным кодексам Кыргызской Республики и Республики Казахстан, то можно увидеть следующие сходства и отличия.

Применение огнестрельного оружия при совершении терроризма рассматривается законодателями КР в качестве квалифицирующего признака. Это вызывает некоторые сомнения, поскольку такое оружие не представляется более опасным по сравнению с взрывчатыми веществами, способными вызвать взрывы, пожары и другие, массовые по характеру бедствия. Как правило, преступления террористического характера являются элементами сложной и многообразной системно организованной преступной деятельности, которая находится в постоянном развитии и использует все новые способы совершения террористических актов. В примечании как к ст. 255 УК РК, так и к ст. 226 УК КР определяется основание освобождения от уголовной ответственности при терроризме. Оно звучит следующим образом: лицо, участвующее в подготовке акта терроризма, освобождается от уголовной ответственности, если оно своевременным предупреждением государственных органов или иным способом

способствовало предотвращению акта терроризма и если в его действиях не содержится состава иного преступления. Среди стран СНГ Уголовный Кодекс Республики Казахстан в пункте 2 примечания к ст.255 «Терроризм», больше всех приблизился к решению данной проблемы, указывая что «террористическими преступлениями признаются преступления, предусмотренные статьями 256,257,258,259,260» УК РК. В связи с принятием нового Уголовного кодекса Республики Казахстан законодатель более четко выделил круг преступлений, относящихся к различным видам террористических преступлений [4].

Хотелось бы отметить, свое мнение о том, что я не разделяю пессимизма и фатальности в деле противодействия терроризму, несмотря на то, что универсальных средств борьбы с ним нет. Он искореним, если страны объединятся в борьбе с ним. Необходимо бороться не только с последствиями террористических акций, но и добиваться разрешения социально-экономических проблем, бороться с голодом, нищетой, массовой безработицей в развивающихся странах. Мировое сообщество ни при каких обстоятельствах не должно допускать конфронтации между народами, культурами, религиями и цивилизациями. Надо приложить максимум усилий для конструктивного диалога между всеми силами в мире, готовыми бороться с терроризмом и искоренять по мере возможности причины и условия терроризма.

Использованная литература:

1. Шанхайская конвенция о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом. Шанхай, 15 июня 2001 г. Ст. 1 ч. 1 п. 1.
2. Договор о сотрудничестве государств-участников Содружества Независимых Государств в борьбе с терроризмом. Минск, 4 июня 1999 г. Ст.1.
3. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 1 января 2015 года).
4. Уголовный кодекс Кыргызской Республики от 1 октября 1997 года № 6.

Алдекова А.А.

Ақтөбе қ., Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінің Экономика және құқық факультетінің «Құқықтану» мамандығының 4 курс студенті, Aida_aldekova@mail.ru

ЖАЛҒАН АҚША МЕН БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАРДЫ ЖАСАУ, САҚТАУ, НЕ САТУҒА КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ СИПАТТАМА

Бу Свенсон экономикалық қылмысты экономикалық қылмыстар ұзаққа созылатын, жүйелі, пайдакүнемдік ниетпен жасалынатын, шаруашылық қызмет саласында жиі кездесетін, жазаланатын әрекет, деп есептейді. Алайда, қылмыстың созылмалығы қасиеті барлық экономикалық қылмыстарға тән емес. Дженаро Д.Д. мен Бетерс Э.: "Экономикалық қылмыстар - байлық жинаудың әділ процесі, ол заңмен қорғалынатын нарықтың ойын ережесін бұзады", - дейді [1].

Жалған ақша мен бағалы қағаздарды жасау, сақтау, не сату көне заманда, ақша пайда болғаннан-ақ қоғамда кездесіп отырған. Жалған ақша мен бағалы қағаздарды жасағаны, сатқаны үшін жауапкершілік туралы заңнамалардың даму тарихы ерекше жағдайлардан өтті. Ресейдің алғашқы қылмыстық кодексі (1922) бұл қылмыстық әрекетті құжаттарды бұрмалаудың түрі ретінде қоғамдық тәртіпке қарсы қауіпті қылмыс деп қарастырды. Жалған ақша мен бағалы қағаздарды жасау, сатуға мемлекеттік қылмыстық сипат беріп, ОАК мемлекеттік қылмыстар туралы (1927) жалпы одақтық ереже қабылданды. 1959ж. Қазақ Советтік Республикасы қылмыстық кодексінде жалған ақша мен бағалы қағазды жасау, сақтау шаруашылық қылмыстар қатарында қаралды. И.А. Сербина: "Жалған ақшаны жасау, сақтау, не сату банктік операцияларды, не басқа мәмілелерді жүзеге асыру процесінде кездеспейді. Бұл құжаттар әріптестер арасында шарт жасамай сатылады", - деп есептейді [2].

Экономикалық қылмыстар саласындағы ҚР ҚК бойынша өндірісте тіркелінген жалған ақша бірліктері мен бағалы қағаздарды жасау, сақтау, не айналымға жіберу жөніндегі қылмыстар санының көрсеткіші төмендегідей: 1998 жылы 3593 экономикалық қылмыстардың 871-і жалған ақша бірліктері мен

бағалы қағаздарды жасау, сақтау, не айналымға жіберу жөніндегі қылмыс, 1999ж. 3538 экономикалық қылмыстардың 866-і, 2000ж. 5292 экономикалық қылмыстардың 639-ы, 2001ж. 5622 экономикалық қылмыстардың 590-ы, 2002ж. 6036 экономикалық қылмыстардың 797-ы, 2003ж. 4669 экономикалық қылмыстардың 844-ы жалған ақша бірліктері мен бағалы қағаздарды жасау, сақтау, не айналымға жіберу жөніндегі қылмыстар. Профессор Қайыржанов Е.І. қылмыстардың себептерін екі топқа бөледі: макродәрежедегі мән-жайлар (әлеуметтік-экономикалық формацияның, идеологиялық, әлеуметтік құндылықтардың және т.б. өзгеруімен), екіншісі -нақты қоғамға қауіпті әрекеттердің жасалуына әсер ететін микродәрежедегі мән-жайлар. Мысалы, фашистік төңкеріске даярлық кезінде қаражат тарту мақсатында жалған француз банкноттарын шығару үшін 1920 жылы ұйымдасқан топ құрылған. Оның құрамында Венгрия мемлекет басшысының хатшысы Харти-Барта, министрлер де болған. Топтың құрамына мүшелікке алу үшін ант берілген. Қылмыстық әрекет мемлекеттік масштабта (!) жүргендіктен ақша даярлайтын қағаз, бояулармен қамсыздандырумен байланысты қиындықтар болған. 1922 жылы 3000-ға жуық 1000 франктік билет даярланған. Кейін югославиялық динар, чехословакиялық крон, румыниялық лейлер жасауға көшкен. Бұл қылмыс халықаралық деңгейге көтерілгендіктен, қылмыс ашылып, 24 чиновник және атақты өкілдер ұсталынған. Қылмысты ұйымдастырушы князь Виндингред түрмеге қамалған[3].

Жалған ақша бірліктері мен бағалы қағаздарды жасау тарихында қалған кейбір қылмыскерлер жөнінде бірер ой айтсақ. Мұндай тұлғалардың бірі - одақ кезінде дүниежүзіндегі нөмері бірінші жалған ақша жасаушы Виктор Баранов. Оның арнайы шеберханасы болған. Мұнда қылмыскер теңдесі жоқ полиграфиялық шешімдерді, химиялық қоспалар, бояулар мен техникалық құралдарды ойлап тапқан. Сол уақыттағы 25, 50 сомдық банкноттардағы В.И.Ленин суретінде микроскоппен қарағанда әрең көрінетін, кірпіктің қабағына сәл тимей тұруы қажетті қорғану белгісі болған. Барановтың жасаған ақшаларының барлығында осы белгі сақталынған. Аға мемлекеттік сарапшы Тимофеев "Барановты дер кезінде ұстағандары дұрыс болған, бәлкім ол жарты жыл уақыт салып, ҒЗИ-на келгенде, жалған ақшаны жасау жөніндегі қылмысқа байланысты докторлық диссертацияны қорғап алар еді", деп қылмыскердің іскерлігін мойындаған екен. Барановтың ақшадағы сулы белгі құпиясын

ашқандығы туралы оқиға қызық. Бір жарым жыл еңбектенген Баранов, еңбегінен түк шықпағанына ашуланып, қағазын умаждап шелекке тастайды да, түкіріп жібереді. Түнде оянып, қағазына қайта үңілген данышпан жұлдызша белгінің бейнесін көріп, қиын жұмбақтың шешімін тапқан. Сонда қағаз қоспасының құрамында белок жетпеген көрінеді. Барановтың жасаған жалған ақшалары өзі құқық қорғау органына ұсталғаннан кейін 10 жылға дейін айналымнан табылып отырған. Егер де Ресей ақша реформасы дер кезінде жүргізілмегенде, бүгінгі кезге дейін сол жалған ақшалар азаматтық айналымда жүрер ме еді, - дейді Ресей сарапшысы. Иванов И.И., Фрунзелик Далдолов, Бурда сынды кәсіби ақша жасаушылар білгір қылмыскерлер 10 профессорға тең келетін болған. Баранов пен Бурда жасаған қылмыстары үшін 12 жылға, Далдолов 15 жылға бас бостандығынан айырылған. Баранов сот шешімімен алғашқыда өлім жазасына кесіледі, кейіннен іс қайта қаралып, сот қылмыскерді 12 жылға бас бостандығынан айырады[4].

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Солопанов И.В. Ответственность за фальшивомонетничество: Учебное пособие. –М:1962.
2. Бу Свенсон. Экономическая преступность /Перевод со швед. Решетова Ю.А.; 1987.
3. Тленчиева Г.Д. Проблемы борьбы с экономической преступностью в Казахстане. -Алматы: Жеті жарғы, 1996.
4. Стручков Н.А. Изучения обстоятельств, обуславливающих преступность в СССР //Советское государство и право. -1971

The fight against economic crimes

Искакова И.Е., Баймагамбетов Д.С., Омурзак А.К.

Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қазақстан

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕСУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Тәуелсіздік жылдарында қоғам да, мемлекет те Қазақстанның ұлттық мүдделерін аса маңызды әлеуметтік құндылықтар ретінде түсінуге және тануға мүмкіндік алды. Олардың мақсаттары туралы нақты мағлұмат алмайынша, тарихи тағдырды түсінбейінше, өзіндік ерекшелікті және дербестікті, еуразиялық өркениетті сақтау мейлінше қиын осы кезеңде ерекше маңыздылығын түсіну мүмкін емес.

Әлеуметтік жағдайдың деңгейі мен осындай қалді ТМД-ның бұрынғы кеңес одағы республикалары ғана емес, сонымен бірге транзитті жағдайда тұрған барлық елдер де бастан кешуде.

Сыбайлас жемқорлықтың мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігін едәуір төмендететіні, қоғамда демократиялық қайта құруларды жүзеге асыруды тежейтіні, елдің халықаралық беделіне көлеңке түсіретіні белгілі. Ең бастысы – адамдардың қоғамдық демократиялық негізіне деген сеніміне, заң мен әділдікке деген сеніміне, түптеп келгенде, билікке деген сеніміне сызат түсіретіні даусыз. Ұсынылып отырған зерттеудің негізгі өзектілігі де осында.

Байырғы заманда алғашқы және ерте таптық қоғамдарда абыздарға, көсемдерге, әскербасыларына олардың көрсеткен көмегі, қызметі үшін төлемақы беру әдеттегідей норма болып қабылданғаны мәлім. Жоғары шендегі басшылар қарамағындағы төменгі шендегі қызметкерлердің белгіленген бір төлемақыға риза болғанын талап еткен, яғни олар белгілі бір көлемде жалақы алатын болған. Төменгі шендегі қызметкерлер лауазымдық міндеттерін орындау барысында көрсеткен қызметі үшін жасырын түрде қосымша төлем талап еткен. Біздің заңнама бойынша осы құбылысты сыбайлас жемқорлықтың алғашқы белгілері деп қарастыруға болады.

Әлемдік экономикалық қатынастардың ғаламдану жолына түсуі және өзара байланысының күшейе түсуі, әлем елдері алдында тұрған ғаламдық проблема-лардың қатарына сыбайлас жемқорлықты да қосты. [1]

Сыбайлас жемқорлық - заман ағысымен бірге өсіп-өркендеп, мол қаражат және қоғамдық бәсекелестік пайда болған жерлерге тамырын жайып, бүгінгі күнге дейін жойылмай отырған кеселдің бірі. Бұл кесел дамушы елдердегідей біздің жас мемлекетімізге де орасан зор нұқсан келтіріп отыр.

Сыбайлас жемқорлық құбылысын халықаралық заманауи тұрғысынан түсіну және оған қарсы күрес шараларын іске асыру жолдары қылмыстың алдын алу және құқық бұзушылармен жұмыс жүргізу жөніндегі БҰҰ-дың Сегізінші Конгресінің хатшылығы әзірлеген «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес бойынша практикалық шаралар» атты нұсқаулықта көрініс тапты (Гавана, 1990 жылғы тамыз-қыркүйек). Осы құжатты талқылау нәтижесінде әлемдік қауымдастыққа сыбайлас жемқорлықтың мынадай ерекшеліктері ұсынылды:

1. Осы ұғымның мағынасының сипатына қарай сыбайлас жемқорлыққа жататын барлық құқық бұзушылықтар енгізілуі тиіс, олар: этикалық, тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық-құқықтық бұзушылықтар, бұл сыбайлас жемқорлық жолына түскен субъектінің қызметтік бабын өз басының пайдасына асыра пайдаланып, заңды бұзғандығынан көрінеді.

2. Мемлекеттік қызметтегі тұлғаларды сыбайлас жемқорлық жолына итермелейтін субъектілердің қызмет шеңберін шектеу. Бұған шенеуніктердің артықшылықтарды заңсыз пайдаланғанын жатқызуға болады, осындай қызмет көрсететін субъектілердің шеңберін жеке және заңды тұлғалар толықтырылып отырады.

3. Өз қызмет жағдайын жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі ретінде заңға қайшы сипатта пайдалану.

4. Жемқорлықтың көрініс табуының ең қауіпті екі түрі:

- мемлекеттік немесе қоғамдық мүліктерді жемқорлық жолмен ұрлау;

- мемлекеттік қызметкерлердің әрекетінде ұрлық белгілері байқалмаса да, олардың қандай да бір артықшылықтарды заңсыз жолмен алу мақсатында өз қызметтік жағдайын теріс пайдалануы. [2]

Мемлекеттік қызмет жүйесіндегі сыбайлас жемқорлық туралы жазбаша мәліметтердің ең алғашқыларын Көне Бабырдың б.з.д. XXIV ғасырдағы

мұрағаттарынан көруге болады. Патша Лагаша Урукагина шенеуніктер мен соттардың жүгенсіз әрекеттеріне тыю салу мақсатымен мемлекеттік басқару ісін реформалады. XIII ғасырда парақорлық туралы мағұлматтарды орыс халқының шежірелерінде де көптеп кездестіреміз. Ресей тарихында бірінші сыбайлас жемқорлық әрекеттерін шектеу заңнамасын III Иван жазған. Оның немересі Иван Грозный 1561 жылы Сот грамотасын енгізді, онда жергілікті земство басқармасының сот шенеуніктеріне пара алғаны үшін өлім жазасы түрінде санкция белгіленді. А.М.Романовтың кезеңінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағытталған жалғыз халықтық бүлік болды. Ол 1648 жылы Ресей жерінде мәскеуліктердің жеңісімен аяқталған болатын. Сонымен қаланың жартысы бейбіт тұрғындарымен өртеніп кетті, алайда патша екі министрді — Земстволық бұйрықтың басшысы Л.Плещеевті және Пушкарлық бұйрықтың бастысы П.Траханиотовты көпшілікке азаптауға берді. 1649 жылы қабылданған Соборлық Ережеде парақорлық үшін қылмыстық жауапкершілік және пайда табу мақсатында қызмет бабын теріс пайдалану сұрақтары көрініс табады. Соборлық Ереженің 5 және 7- баптарында сот органдарының лауазымды тұлғаларының сыйақы алғаны үшін қылмыстық жауапкершілік қарастырылған, ал 6 — бапта субъектінің шеңбері кеңейтілді, сот шенеуніктері қызметін атқаратын тұлғаларға пара алғаны үшін жауапкершілік көрсетілген. I Петр кезеңінде сыбайлас жемқорлық етек жайды және онымен қатал күрес жүргізілді. I Петр парақор, сұғанақтық және бопсалаушыларға ықпал жасаумен мемлекеттік қызмет істерінде тәртіп жүргізуге тырысты. Алайда, қолданған шаралар оң нәтижені бермеді. Парақорлықтың және қызмет бабын теріс пайдалану арқылы пайда табудың алдын алу мақсатында, I Петр мемлекеттік қызметкерлер үшін мемлекеттік қызметті өтудің жаңа тәртібін енгізді. Жаңа тәртіпке сәйкес, олар бұл қызметте екі жылдан артық бола алмайды. Егерде қала тұрғындары осы лауазымды тұлға өзінің міндеттерін орындауды жалғастырсын деп жазбаша түрде өтініш жазса, көрсетілген мерзім ұзартылуы мүмкін. I Петр 1714 жылы 24 желтоқсанда шыққан Жарлыққа қызметін теріс пайдалану арқылы пайда табуды жүзеге асыруға көмектескені үшін және осы қылмыстардың жасалғаны туралы айтпағаны үшін қылмыстық жауапкершілікті енгізген. Алайда, парақорлық үшін қылмыстық құқықтық санкцияның күшейтілуі және парақорлық жөнінде айтпағаны үшін жауапкершілік туралы норманы енгізуі, мемлекеттік қызметтің жеке түрлерін өтудің өзгеру тәртібі, фискалдық кеңес институтын енгізілуі

мемлекеттік органдар қызметінде елеулі өзгерістер берген жоқ. Параны беру және алу жалғастырылды [3].

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заң талабының аясында жемқорлыққа қарсы іс-әрекеттер әр салада жүзеге асырылуда. Әсіресе, халық парақорлық дертімен жиі бетпе-бет келеді. Сондықтан, кез келген ортада пара беру мен пара алудың жолын кесуде қоғам болып белсенділік танытуымыз қажет.

Парақорлық мемлекеттік органдардың тиісті қызмет атқаруына кері әсерін тигізіп, беделіне нұқсан келтіреді, заңды қағидаларды теріске шығарып, азаматтардың конституциялық құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына түрткі болады. Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңына сәйкес, сыбайлас жемқорлықпен күресті барлық мемлекеттік органдар мен онда қызмет атқаратын лауазымды тұлғалар жүргізуі тиіс. Мемлекеттік органдардың ұжымдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшылары өз өкілеттігі шегінде кадр, бақылау, заңгерлік және өзге де қызметтерін тарта отырып, заң талаптарының орындалуын қамтамасыз етуге міндетті. [4]

Мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлық қылмыстар және осы тұрғыдағы құқық бұзушылықтарға бой алдыруының себебі көп. Оған ең алдымен қызметшілердің білім деңгейінің, әдептілік ұстанымының төмен болуы әсер ететін болса керек. Кей мемлекеттік қызметшілердің құқық бұзушылыққа немқұрайлылық танытуы, кәсіби әдептілігінің жетіспеуі де, жеке басының қамын ойлауы да парақорлықтың дендеуіне септігін тигізуде. Сондай-ақ, кейбір мемлекеттік орган басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заң талаптарын атқаруда ынта танытпай, жұмыс жүргізбеуі де жемқорлықтың тамырын тереңдете түседі.

Әрине, сыбайлас жемқорлық дәрі беріп емдейтін сырқат емес. Айналасындағы салауатты, таза және сау ортаны шарпып, тыныс-тіршілігін тарылтатын, заңсыз әрекеттермен қоғамдық ортаның және мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, дара кәсіпкерлердің, азаматтардың қызмет етуіне қатер төндіретін қауіпті дертті болдырмаудың тетігі халықтың өзінде. Бұл дерттің алдын алып, қоғамға таралу жолдарын кесіп, оның ұлғаюына жол бермеу керек. Ол үшін аталған дертке болып атсалысып, қарсы жұмылуымыз қажет.

Сонда ғана ел мүддесі үшін зор үлес қосатынымыз және халық сенімінен шығатынымыз анық.

Сыбайлас жемқорлық әрекеттері бойынша тиісті шара қолданудың негізі – ол азаматтардың арыз-шағымы. Мемлекетіміздің әрбір азаматы Қазақстан Республикасының Конституциясын және заңдарын сақтауға, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, абыройы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетті.

«Әділдік жоқ жерде пара белең алады», «Дүние– байлық неге керек, денсаулығың болмаса, Төрелігің неге керек, халықтың көңілі толмаса» деген нақыл сөз сот саласында еңбек етіп жүрген қызметкерлердің де бағдары іспеттес. Шынында да, біз әділ төрелік жасап, жемқорлықтан жоғары тұрған жағдайда ғана халық сеніміне ие боламыз.

Елбасы жолдауында: «Заңды бұзған екенсің, оның баптарына сәйкес жауапқа тартыласың» дейтін нақты ереже бар. Олай болмаған күнде біз кеңестік кездегі «заң қалай бұрсаң, солай бұралатын тәртіптің» керін қайталайтын боламыз», - деп атап көрсеткен. Ендеше, жемқорлықты жоюды мақсат еткен сот жүйесі де жолдауда белгіленген тапсырмалардың шындыққа айналып, заңнамалардың талапқа сай орындалуына мүдделілік танытуды міндеті санайды[5].

Қазіргі кезде сыбайлас жемқорлық әлемнің кез келген елінде оның саяси дамуына байланыссыз, оның ішінде Қазақстанда да, әлеуметтік құбылыс ретінде өмірін жалғастырып келеді, ол тек ауқымдылығымен ғана ерекшеленеді. Сыбайлас жемқорлық әлеуметтік-экономикалық даму үдерісін, нарықтық экономиканың құрылуын, инвестициялар тарту процесін тежейді. Демократиялық мемлекеттің саяси және қоғамдық институттарына кері әсерін тигізеді, елдің болашақ дамуына елеулі қауіп төндіреді. Қазақстанның мемлекеттік саясатының негізгі басымдықтарының бірі сыбайлас жемқорлықпен күрес болып табылады.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» заңында сыбайлас жемқорлыққа мынадай анықтама берілген: бұл – «...жеке түрде немесе делдалдар арқылы мүліктік игіліктерді заңсыз алу және мемлекеттік қызмет атқарушы тұлғалардың, сондай-ақ оларға теңестірілген тұлғалардың өз лауазымдық өкілеттіктері мен өкілеттеріне қатысты мүмкіндіктерін мүліктік пайда табу үшін жеке басына пайдалануы, сондай-ақ

аталмыш тұлғаларға жеке және заңды тұлғалардың көрсетілген игіліктер мен жеңілдіктерді құқыққа қайшы түрде пара ұсыну жолымен сатып алуы»[4].

БҰҰ-ның құжаттарында қолданылатын жемқорлық терминінің халықаралық-саяси анықтамасы мынадай деп берілген: сыбайлас жемқорлық – бұл мемлекеттік билікті жеке бас пайдасы үшін, үшінші бір тұлғалар мен топтардың мақсаты үшін асыра пайдалану.

Қарапайым тілмен айтатын болсақ, сыбайлас жемқорлық – бұл қызмет дәрежесін жеке мақсатта пайдалану. Сыбайлас жемқорлықты білдіретін белгілердің бірі пара алу не беру болып табылады.

ҚР Қылмыстық заңнамасына сәйкес, Пара дегеніміз - бұл лауазымды тұлғаның басқа бір тұлғадан лауазымына қатысты көрсететін қандай да бір қызмет түріне берілетін ақша немесе өзге игіліктерді алуы. Бұл жағдайда көрсетілген ақша мен игіліктерді әрдайым паракордың жеке өзі алмайды, оларды көбіне оның жақын адамдарына немесе жасанды жалған ұйымдарға ұсынады.

Егер мемлекеттік қаражатты сыбайлас жемқорлық тәсілмен бөлсе, не болар еді?

Мысалы: Мемлекеттік орган аурухана салу немесе оны жөндеуден өткізуге келісімшарт жасасады. Шарт жасасу кезінде жеке мемлекеттік қызметкер шартты онымен «сенімдік қарым-қатынасқа» түскен фирма өкілдеріне ұсыну үшін олардан пара алады. Бірақ та бірде бір фирма параға кеткен шығындар есебінен өзіне залал келтіре отырып жұмыс жасамайды. Сондықтан «рұқсат» алған мұндай фирма жұмыстың және қолданатын материалдардың сапасын төмендетеді, оған қоса олардың құнын көтеріп жібереді. Соңында тек қоғам зардап шегеді.

Сыбайлас жемқорлықтың қоғамға тек зиянын тигізіп қоймай, сонымен бірге оң нәтижеге жеткізбейтінін естен шығармауымыз қажет! Өйткені сыбайлас жемқорлық тәсімінде параны көбірек беруші ғана жеңіске жетеді. Бір қорқыныштысы - сыбайлас жемқорлықпен айналысу сол тұлға мен оның жақындарының сана-сезіміне залал келтіріп, дүниетанымдарын бұзады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру мүмкін бе?

Қазіргі заманғы әлемде сыбайлас жемқорлықпен күресуді күшейту жұмысы үздіксіз жүргізілуде және әрдайым жетілдірілу үстінде. Әлемде

сыбайлас жемқорлықпен күресу механизмінің барлық елдерге тиімді болатын бірегей жинағы жоқ. Әрбір мемлекет қолданатын сыбайлас жемқорлықпен күресу әдістерінің жиынтығы өзгеше, ол елдің саяси және экономикалық тұрақтылығына ғана емес, сонымен қатар әдет-ғұрпы мен салт-дәстүрлеріне, діни ерекшелігі мен құқықтық мәдениет деңгейіне және аумағы бойынша алатын жеріне, халқының саны мен орналасу тығыздығына да байланысты болып келеді.

Қазақстанда экономиканы жандандыру және ауқымды әлеуметтік түрлендіру жағдайында мемлекеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағытталған заманауи әлеуметтік-экономикалық саясатымен тығыз байланысқан бүтіндей стратегияның қажеттілігіне анық көз жеткізілді.

Осыған байланысты 2014 жылдың 26 желтоқсанында Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған Сыбайлас жемқорлыққа қарсы жаңа стратегиясы бекітілді[7].

Стратегияның мақсаты мемлекеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының тиімділігін арттыру және сыбайлас жемқорлыққа қарсы қозғалысқа кез-келген жемқорлықтың туындауына «нөлдік» төзімділік таныту атмосферасын құру жолын қолдану арқылы барлық қоғамды тарту, сондай-ақ Қазақстанда сыбайлас жемқорлық деңгейін төмендету болып табылады.

Сыбайластық жемқорлықпен күрес келесі бағыттар негізінде жүзеге асырылады:

- заң мен сот алдында бәрі тең;
- мемлекеттік органдар қызметін нақты құқықтық реттеумен яғни регламенттаумен қамтамасыз ету, аталмыш қызметтің заңдылығы мен жариялылығы, оған мемлекеттік және қоғамдық бақылау жасау;
- жеке және заңды тұлғалардың, сондай-ақ мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, саяси-құқықтық, ұйымдастыру-басқару жүйелерінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау басымдылығы;
- жеке және заңды тұлғалардың бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қайта қалпына келтіру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың зиянды зардаптарын жою және алдын алу;
- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылармен күресуге жәрдемдескен азаматтардың жеке қауіпсіздігін және оларды ынталандыруды қамтамасыз ету;

- мемлекеттің мемлекеттік қызметті орындауға уәкілетті және оған теңестірілген тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауы, аталмыш тұлғалар мен олардың отбасыларының лайықты өмір сүрулері үшін бұл тұлғаларға еңбекақы (ақшалай қолдау) мен жеңілдіктер тағайындау;

- жеке және заңды тұлғалардың кәсіпкерлік қызметтерін мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын тұлғалардың өкілеттіктерін делегирлеуді болдырмау, сондай-ақ оларға бақылау мен қадағалау жүргізу.[8]

БҰҰ-ның арнаулы өткізілген VIII Конгресінде (Гавана, 1990 жыл 27 тамыз-7 қыркүйек) «Мемлекет басқару саласындағы сыбайлас жемқорлық» атты Резолюциясы ұсынымды қолдап, оның кең таралуын қамтамасыз етуге шақырды.

1989 жылы БҰҰ-ның айдарымен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелеріне арналған халықаралық семинарында сыбайлас жемқорлық лауазымдық тұлғалар арасында барлық мемлекеттердің бағдарламалардың әлеуметті тиімділігін жоққа шығарса, дамуына кедергі келтірсе және жеке алынған адамдар мен топтарға қауіп төндірсе, барлық мемлекеттер үшін жүргізілетін өте маңызды шаралар ретінде мыналарды айқындауға болады:

1. Қазақстан Республикасының заңнамалары мен құқықтық нормалары сыбайлас жемқорлықтың кез-келген түрін қарастыра отырып, сәйкес мазмұнды қажет етілетін санкциялармен қамтамасыз етіледі.

2. Сыбайлас жемқорлықтың құрбандары болған лауазымдық тұлғаларды анықтау, тексеру және айыптау шараларын белгілейді. Қылмыстың даму себебі анықталады.

3. Сыбайлас жемқорлық қылмыстың нәтижесінде келген мүдделік игіліктер мен мүліктерді тәркілеудің құқықтық ережелері әзірленіп, сыбайлас жемқорлыққа қатысты бар жеке меншік кәсіпорындарға экономикалық санкциялар берілді.

2000 жылғы «Трансұлтты ұйымдасқан қылмысқа қарсы» Конвенциясына сәйкес (Италия, Палермо қаласы, 2-15 желтоқсан) трансұлтты ұйымдасқан қылмыскерлердің әлемдегі сыбайлас жемқорлықтың негізгі көзі болып табылатыны туралы айтылған.

Бас Ассамблеяда Венада 2002 жылы 21 қаңтардан 2 ақпанға дейін әлемдік құбылыс ретінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағытталған бірнеше декларация мен конвенциялар қабылданғаның жоғары көрсеткен болатынбыз.

Ұзақ дайындаудан кейін, Қазақстан Республикасы 2003 жылы Біріккен Ұлттар Ұйымы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы» конвенциясын қабылдады.

Осылайша, мемлекетіміз 140 мүше-мемлекеттің ішінде 126-ші орында сыбайлас жемқорлық қылмыстары бар мемлекеттердің қаратына жатады.

Сингапурдағы сыбайлас жемқорлық әрекеттердің азаюына екі жақты саясат, яғни, жемқорлықтың туындауына мүмкіндіктің азаюы және оған қызығушылық тудыратын құбылыстардың жойылуы әсер етті. Шындығында, ондай күрес жолдары оң нәтижелерге қол жеткізді деуге болады. Бұған мықты саяси қаржылық керек. Егер осы айтылғандарды жүйелі түрде іс жүзінде асырмаса, мақсатқа жетуге қиындатады.

Сингапур және Малазия елдерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының басты идеясы мына қағидаларды басшылыққа ала отырып шешіледі:

- мемлекеттік қызметкерлердің орташа жалақысы жеке секторда табысты жұмыс істейтіндердің жалақысымен теңестірілген.

- сыбайлас жемқорлық жағдайына байланысты шенеуніктер ісіне қатаң бақылау жасау.

Сыбайлас жемқорлықпен күрес Сингапурдың экономикалық жетістіктерінің негізгі өзегі деп танылды.

Сонымен қатар, Малазия елдерінің экономикалық даму қарқыны дүниежүзілік мемлекеттермен салыстырғанда, экономикалық-әлеуметтік жақтары әлде қайда жоғары. Сонымен қатар, Малазия мемлекетінде халықты қамтамасыз ету, жалақысының жоғарлығы мен әлеуметтік көмектер көрсету жағынан бірінші орында тұр. Өз басына Малазия мемлекеті туристік қызметтер арқылы баю үрдісінде тұр.

Жалпы сыбайлас жемқорлық алуды халықтың хал ауқатының нашар екендігін көрсетеді және сыбайлас жемқорлық жасаған адам үшін елден қуылатыны заңнамада ескертіледі.

Оңтүстік Африка елдерінің бірқатар елдерінде үшін сыбайлас жемқорлық қылмыстары ең тараған және барлық салаларда сыбайлас жемқорлықсыз қызмет етпейтінін айтуға болады. Сонымен қатар, мемлекеттік әлеуметтік-

экономикалық жағдайының нашарлығы, жұмыссыздық, нашақорлық, адамдарды сату, соғыс, теракт халықтың ауруларға шалдығуы барлық фактілер сыбайлас жемқорлықтың дамуына да бірқатар әсерін тигізеді.

Израиль сыбайлас жемқорлықтан жеткілікті түрде ерікті мемлекеттердің бірі болып саналады. Ондағы жемқорлыққа қарсы күрес, Нидерланды елінде қолданылатын шараларға қоса, «мониторинг жүргізудің белгілі қайталануы» жүйесі арқылы жүргізіледі. Израильде шенеуніктер үшін едәуір әлеуметтік жеңілдіктер қарастырылған және сыбайлас жемқорлық анықталған жағдайда олар қатаң жазаланатындықтан, төмен деңгейлі жемқорлық жоқ дерлік.

Малазия мемлекеттерінің заңнамаларында көрсетілген анықтамасы бойынша: парақорлық дегеніміз пара алушыға қандай да бір жолмен әсер ниету мақсатында ақшалай қаражат беру. Парақорлық әдетте заңсыз болып саналады және билік органдары қызметкерлерінің пара туралы білуге тиіс. Өйткені егер қызметкер пара алатын болса, ол түрмеге түсуі немесе қатаң айыппұл арқылы жазаланатын болады.

Парақорлыққа кіреді:

1. Мүлікті (бағалы қағаздар, мүліктік немесе пайыздық, яғни, типтері болып, жылжымалы немесе жылжымайтын меншікті) сыйға тарту, марапаттау, ақшалай сыйақы, қарызға беру, марапаттау, басқа да осыған ұқсас сыйақылар беру.

2. Кез келген кеңсе, жұмыс, келісім-шарт бойынша жұмыстар немесе қызмет көрсетулер, сондай-ақ жұмыспен қамтуға беруге немесе қандай да бір қуаты қызметтерді көрсетуге байланысты кез келген келісім-шарт

3. Кез келген несие, міндеттемені немесе басқа міндеттеменің кез келген төлемдері, босату, разряд немесе тұтастай немесе ішінара таратуды.

4. Құнды қараудың кез келген түрін, кез келген жеңілдік, комиссия, өтем, бонус, жеңілдігін немесе пайыздық

5. Азаматтық, қылмыстық істер бойынша сотта талқыланған істерде жазалауға байланысты шешімдер шығар кезінде ресми билікті пайдалану әрекеттері жатады.

Сыбайлас жемқорлық, заңсыз ақша беру, сыйлықтар, тараптар үшін ойын-сауық келісім-шарт немесе артықшылықтар (игіліктер) болу мақсатында билік немесе компанияның бір Get бостандығын пайдалану қылмыс немесе құқық бұзушылық болып табылады.

Малайзиялық Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссия (МАСС) сыбайлас жемқорлыққа қарсы органдар болып табылады және бұл құқықорғау органы сыбайлас жемқорлық қылмыстарды тергеумен ғана емес, мемлекеттік және жеке секторларда сыбайлас жемқорлыққа айналысатын қылмыстар мен себептерді зерттейтін Малайзиялық мемлекеттік орган болып табылады.

МАСС сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды жүзеге асырса, Австралия және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес Жаңа Оңтүстік Уэльс тәуелсіз комиссиясы осындай Гонконгтың Тәуелсіз комиссия жоғарғы сыбайлас жемқорлыққа қарсы органдардың кейін моделі болып жасалды. МАСС Қазіргі бас комиссары Датук Абу Кассим Бин Мұхаммед басқарады. Ол бұрынғы бас комиссары Датук Сери Ахмад Саид бин Хамдан алмастыруға 2010 жылдың қаңтар айында тағайындалды.

Сонымен қатар, Малазия елдерінде заңсыз жолмен алынған қылмыстар (сыбайлас жемқорлық, контрабанда, экономикалық қылмыстар, жалған компаниялар ашу, терроризмді қаржыландыру) сияқты заң бұзушылықтардан жиналған ақша қаражаттарын 14 тәулікке дейін банк шоттары мұздатылған.

Малазия мемлекеті үшін инвестициялық корпоративтік рекордты жетілдіру, қоғамдық листингілік компаниялар мен листингілік компанияның ретінде құрылған нарықтық холдингтер 2013 жылдың 30 маусымдағы қарқынды дами бастады.

Мысал ретінде, Малазия мемлекетінде тіркелген Бурса компаниясын айтып өтуге болады. Бұл компания Малазия елдерінде ең ірі компаниялардың бір түріне жатады. Бірақ,

Малайзиялық Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссиясының (МАСС) айтуынша, ІН Инженерлік Sdn Bhd басқарушы директоры компания жобаларының мердігерлерінің бірі болып табылатын.

Содан кейін Джохор Bharu сыбайлас жемқорлыққа қатысты бар қылмыскер ретінде түрмеге салынды және RM 180,000.00 ренгитке қатысы бар ретінде 894.000 ренгит валютасында айыппұл салынды.

Малайзия мемлекетінде Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссиясының (МАСС) жасаған жедел қызметтеріне сәйкес инвестициялық холдингтердің сыбайлас жемқорлық қылмыстарын жасаумен байланысты фактілер аз емес.

Сонымен қатар, Малазияда сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссиясы (МАСС) малайзиялық сыбайлас жемқорлыққа қарсы академия және Transparency International-Малайзия (TI-M) айналысады.

Қазақстан Республикасы сыбайлас жемқорлық қылмыстарды жасау бойынша дүниежүзілік көрсеткіштер бойынша жоғарғы дәрежеде тұр. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасында қызметтік жалғандық пен қызметті асыра пайдаланушылық қылмыстарын орындау фактілері орын алады.

Сыбайлас жемқорлық фактілері құқыққорғау органдары, білім беру, денсаулық сақтау, мемлекеттік сатып алу-сату, тендрлік қызметтері барысында аталмыш қылмыс азаймақ-ақ тұр.

Жалпы Қазақстан Республикасы дүниежүзілік сыбайлас жемқорлық картасына Transparency International сәйкес 2014 жылғы сыбайлас жемқорлық индексінің санағы бойынша 140-ші орынның ішінде 123-ші орынға ие.

Біз білеміз, Қазақстан Республикасы да Transparency International бойынша дүниежүзілік сыбайлас жемқорлық картасына сәйкес сыбайлас жемқорлық фактілердің бар екендігін көрсетеді. Бұны біз төмендегі кесте бойынша көре аламыз.

Біздің білуімізше, Сингапур мен Малазия мемлекеттері дүниежүзінде ең бай мемлекеттердің қатарына жатады.

Бұрын Малазия мемлекеттерінде сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін мемлекеттен қуылатын.

Кейін келе сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін бас бостандығынан айыру мен айыппұл түрінде жаза қолданатын болды.

Жалпы Малазия мемлекеттерінің сыбайлас жемқорлық қылмыстарға қатаң қарайтыны және аса қауіпті қылмыстардың қатарына жатқыздыртатыны анық көрінде.

Сонымен қатар, 2004 жылғы 9 желтоқсаннан бастап Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас ассамблеясымен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес күнін бекіткен болатын. Осы халықаралық күнде Бас ассамблеясына сәйкес, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің проблемалары мен конвенция рөлінің және сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, онымен күрес жүргізу мәселелері қарастырылады. Халықаралық қоғам сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес қоғамды қорғау саясатын нығайту және сыбайлас жемқорлықпен күресуді дүниежүзімен қарастырады.

Кез келген дамыған қоғамда жемқорлыққа қарсы күрес жүргізу бірден-бір күрделі және маңызды мәселе болып табылады. Сыбайлас жемқорлық мемлекетті ішінен құлдыратады, кәсіпкерлікті және азаматтардың іс-әрекеттерін бәсеңдетеді,

қоғамдағы тұрақтылыққа зиян келтіреді, Мемлекет басшысы атап айтқандай, ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіреді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл негіздері мемлекеттік саясаттың негізгі мәселесі, әсіресе, мемлекеттік қызметте, билік органдарындағы сыбайлас жемқорлық мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік процестердегі дамуына кері әсерін тигіздіреді, адам және азаматтардың Конституциялық құқықтарын бұзады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. ҚР Президенті-Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Егемен Қазақстан» газеті, 15 желтоқсан, 2012.
2. Ғ.С.Сапарғалиев. Қазақстан Республикасының Конституциялық құқығы.-Алматы. 1999
3. Тоқболатов И. Адам құқығы мен бостандығын жүзеге асырудағы сот қағидалары //Заң , № 7, 2002, 55-59 бет.
4. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V ҚРЗ.
5. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2006 жылғы 1 наурыз.
6. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ.
7. «НұрОтан» партиясының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бағдарламасы
8. «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі агенттігінің жаңа идеологиясы туралы», (Астана, 2014ж).

Искакова И.Е., Орынбеков А.С., Сыздыкова С.А.

Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза

К ПРОБЛЕМЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ

Наиболее приоритетным направлением деятельности современного государства и общества является противодействие коррупции. Развитие экономики, политической и социальной сферы, уровень и качество жизни граждан Республики Казахстан зависит от успехов государства в этой деятельности. Противодействие коррупции возможно при объединении усилий как самих граждан и их объединений, так и правоохранительных органов. Для успешности и необратимости этого процесса необходимо взаимодействие институтов гражданского общества (политических партий, правозащитных организаций, коммерческих и некоммерческих организаций, профессиональных объединений, средств массовой информации, неправительственных организаций, учебных заведений, научных сообществ), государства и местного самоуправления в сфере противодействия коррупции. На важность взаимодействия органов власти и гражданского общества в сфере противодействия коррупции постоянно обращает внимание Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев.

Последним примером является обнародованный подробный план реформирования страны, названный «Планом Нации». Предполагается, что программа эта призвана заложить фундамент «коренных преобразований в обществе и государстве», при этом главной целью ее станет «лечение системных заболеваний, а не сглаживание их внешних симптомов». На сегодняшний день «План Нации» уже включает в себя «100 конкретных шагов» по реализации институциональных реформ, которые еще совсем недавно легли в основу предвыборной программы победившего на минувших выборах Нурсултана Назарбаева. Так, для формирования профессионального государственного аппарата, к примеру, считается целесообразным модернизировать процедуру поступления на госслужбу, перейти на оплату труда по результатам, усилить борьбу с коррупцией.

В настоящее время проблема коррумпированности государственных органов, стала весьма актуальной в нашей стране, злоупотребление служебным положением и полномочиями, пренебрежение законными интересами общества и государства в целях получения выгоды и материальных ценностей, схемы коррупционных преступлений стали ухищренными и криминализованными. Дефиниция коррупционного преступления включает в себя такие признаки преступления как, общественная опасность и противоправность. Следует отметить, что общественная опасность коррупционного преступления, заключается в посягательстве на незаконное материальное обогащение. Противоправность коррупционного преступления заключается в нарушении запрета установленного нормами действующего законодательства. Коррупционные преступления имеют место почти во всех сферах государственной деятельности и нанося серьезный урон экономике и благосостоянию нашей страны.

В Законе Республики Казахстан «О борьбе с коррупцией», дается следующее определение коррупционным правонарушениям - под коррупцией понимается не предусмотренное законом принятие лично или через посредников имущественных благ и преимуществ лицами, выполняющими государственные функции, а также лицами, приравненными к ним, с использованием своих должностных полномочий и связанных с ними возможностей либо иное использование ими своих полномочий для получения имущественной выгоды, а также подкуп данных лиц путем противоправного предоставления им физическими и юридическими лицами указанных благ и преимуществ[1].

Согласно действующему Законодательству борьба с коррупцией должна осуществляться на основе следующих принципов:

Совершенствование структуры государственного аппарата;

– Равенство всех граждан перед законом и судом;

– Совершенствование кадровой работы и процедуры решения вопросов, затрагивающих права и законные интересы физических и юридических лиц;

– Обеспечение четкой правовой регламентации деятельности

государственных органов;

– Защита прав и законных интересов физических и юридических лиц;

- Обеспечение законности и гласности;
- Защита прав и законных интересов физических и юридических лиц;
- Государственный и общественный контроль регламентации деятельности государственных органов;
- Защита прав и законных интересов социально-экономической, политико-правовой, организационно-управленческой систем государства и т.д.

Наш Президент Назарбаев Н.А не раз затрагивал, проблемы коррупции связанные с проверками хозяйствующих субъектов и говорил об усилении ответственности за необоснованное вмешательство в деятельность частного бизнеса.

По инициативе нашего Президента Н.А Назарбаева, в августе нынешнего года полномочия Финансовой Полиции были упразднены и переданы новому Агентству при Министерстве Финансов[2].

Следует отметить, что устранение административных барьеров для ведения бизнеса, а также усиление общественного и государственного мониторинга за коррупционной ситуацией, позволит эффективно решить многие экономические проблемы, связанные с административными ресурсами. На сегодняшний день вопросами выявления, пресечения, предупреждения коррупционных правонарушений и привлечения лиц, виновных в их совершении, к ответственности в пределах своей компетенции осуществляется правоохранительными и специальными органами РК.

Коррупционные преступления, имея все признаки уголовного преступления, является социально опасным и посягает на охраняемые уголовным законодательством общественные отношения.

В соответствии с действующим Уголовным кодексом Республики Казахстан, коррупционные и иные преступления противоречащие интересам государства и государственного управления, включают:

- преступления, связанные с превышением власти или должностных полномочий;
- правонарушения, связанные с присвоением полномочий должностного лица;

преступления, связанные со злоупотреблением должностными полномочиями;

преступления, связанные с незаконным участием в предпринимательской деятельности;

преступления, связанные с получением взятки;

преступления, связанные с воспрепятствованием законной предпринимательской деятельности;

правонарушения, связанные с дачей взятки;

правонарушения, связанные с посредничеством во взяточничестве;

правонарушения, связанные со служебным подлогом;

правонарушения, связанные с бездействием по службе;

правонарушения, связанные с халатностью[3].

Как и УК 1997 года, новый кодекс содержит отдельную Главу «Коррупционные и иные уголовные правонарушения против интересов государственной службы и государственного управления».

В отличие от прежнего в новом УК перечень коррупционных преступлений разъяснен в пункте 29 статьи 3. К ним относятся деяния, предусмотренные статьями: 189 (пункт 2) части третьей), 190 (пункт 2) части третьей), 215 (пункт 3) части второй), 216 (пункт 4) части второй), 217 (пункт 3) части третьей), 218 (пункт 1) части третьей), 234 (пункт 1) части третьей), 249 (пункт 2) части третьей), 307 (пункт 3) части третьей), 361, 362 (пункт 3) части четвертой), 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 450, 451 (пункт 2) части второй) и 452 УК [4, 24].

Также необходимо отметить, что на практике, большая доля коррупционных преступлений приходится на преступления, совершаемые при реализации государственных программ, это связано в большинстве случаев с недостаточным контролем за использованием и расходованием бюджетных средств, что дает возможность нечистым на руку чиновникам незаконно материально обогащаться за счет государственных средств выделенных на реализацию той или иной государственной программы [5].

Наиболее слабыми звеньями государственной сферы деятельности, которые подвержены коррупции больше других, по мнению экспертов, являются: сфера предоставления государственных услуг, государственные

закупки, инвестиционные и приватизационные процессы, разрешительные и лицензионные системы, назначение на руководящие посты и получение работы на государственной службе, перераспределение бюджетных средств и земли, сбор налогов, деятельность органов местного самоуправления. В настоящее время коррупция паразитирует нашу экономику и является основной причиной чувства социальной незащищенности у народа, подрывая ощущение социальной стабильности, лишая общество уверенности в счастливом будущем.

Разработанный партией «Нур Отан» проект Программы противодействия коррупции на 2015-2025 годы, сегодня представлен на широкое обсуждение общественности, соответствуя нынешней обстановке в стране и свете последних событий происходящих на сфере государственных органов, мы считаем данную программу весьма актуальной и уместной на пути достижения эффективности борьбы с коррупционными преступлениями. Программа направлена на формирование у каждого члена нашего общества антикоррупционной и правовой культуры, в целях искоренения коррупции в государственных секторах управления, путем снижения мотиваций и предпосылок для возникновения коррупции [6].

Список использованной литературы

1. Закон Республики Казахстан от 2 июля 1998 года № 267-І «О борьбе с коррупцией». http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1009795
2. Главные новости/ «Финпол упразднен, его полномочия переданы новому агентству». <http://24.kz/ru/news/sport/item/19303-sozdano-agentstvo-po-delam-gossluzhby-finpol-uprazdnen>
3. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 16 июля 1997 года № 167
4. Уголовный кодекс Республики Казахстан, № 226-V ЗРК от 03.07.2014г., опубликован 9 июля в газете «Казахстанская правда» и вводится в действие с 01.01.2015г.
5. http://www.astananalog.kz/rus/novosti/stati_i_materialy/?cid=0&rid=336
6. Проект Программы противодействия коррупции на 2015-2025 годы, партии «Нур Отан». http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575559

Orynbekov A.S., Iskakova I.E., Syzdykova S.A.

CORRUPTION IN MODERN KAZAKHSTAN: PROBLEMS OF COMBATING

Corruption is a complex social phenomenon originated in extreme antiquity and currently exists virtually in all countries of the world. The term “corruption” was formed in Roman law interpreted as “illegal acts in judicial practice”. Etymologically speaking, the word “corrumpere” came from combination of Latin words “correi” and “rumpere”. The first word means participation of some entities in “on one of the parties of liability relations on single subject”, the second one – verbs-synonyms “to break, to damage, to abrogate”.

In the result of the word combination the independent term meant “participation of some persons in activity aimed to change of judicial process course or process of state affairs management.

There are various definitions of “corruption” in scientific, educational, social-journalistic literature. Explanatory dictionary of the Russian language defines corruption as bribery, corrupt officials and politicians.

Corruption is to act in one’s own interest, to abuse a law, to misappropriate tangibles and usurpation of power.

Corruption harms all spheres of society: economics, social sphere, politics. Its consequences may be an obstacle for developing country.

Corruption grows and prospers everywhere. Particularly, organized corruption arises due to the absence of transparency in law system. Appeared cases in the result of corruption became on the agenda challenges. President of the Republic of Kazakhstan in his Address told anti-corruption drive direction was one of the main seven directions. Anti-corruption State Program says corruption hampers social-economic development, economic system processes, and attraction of investments. There are a lot of anti-corruption programs and legislative bases against black economy decrease, delinquency in economic sphere in our country. State organs and authorities must combat corruption within their competence in accordance with the law.

Organized corruption lowers the status of our country, weakens state's security, breaks the principles of constitutional state building and denies state development programs. The "Organized corruption" was considered firstly in 1979 at the meeting of United Nations Organization. This term means actions (inactions) of an authorized official aimed to bribe by himself or through an intermediary.

To combat corruption is one of the most topical issues for every civilized society. No doubt, corruption is the beginning of state's internal destroy, negating of achievements and threat to a national security. That is why, predominance of the Republic of Kazakhstan's policy is to combat this evil. Corruption is a different social tragedy according to political development and obviously, it makes worry all countries. In previous stages of its development, Kazakhstan has achieved widely recognised results and some positive trends have been outlined in combating corruption. Strengthening and further development of these achievements will ensure successful implementation of the anti-corruption Strategy at the current stage of the country's development. Kazakhstan was one of the first among the CIS countries to adopt the Law "On Combating Corruption", which has defined the goals, objectives, main principles and mechanisms of combating this negative phenomenon. The history of corruption combat in Independent Kazakhstan can be considered in four stages.

The first stage – 1992-1998. It is the initial stage of corruption combat and forming of normative-legal base.

The second stage – 1998-2000. Enactment of a corruption combat bill.

The third stage – 2001-2004. Forming of systematic view on solvation of corruption combat problems.

The fourth stage – from February, 2005. Corruption combat in context of Kazakhstan's economic, social and political modernization.

The Law of the Republic of Kazakhstan "On Combating Corruption" provides the following definition of corruption offenses: corruption is defined as not envisioned by law personally or through intermediaries of property benefits and benefits by persons performing public functions.

According to the current legislation, the fight against corruption must be carried out on the basis of the following principles:

Improving the structure of the state apparatus;

Equality of all citizens before the law and the court;

Improvement of personnel work and procedures for resolving issues affecting the rights and legitimate interests of individuals and legal entities;

Ensuring a clear legal regulation of the activities of state bodies;

Protection of rights and legitimate interests of individuals and legal entities;

Ensuring legality and transparency;

Protection of rights and legitimate interests of individuals and legal entities;

State and public control over the regulation of the activities of state bodies;

Protection of the rights and legitimate interests of the socio-economic, political, legal, organizational and managerial systems of the state, etc.

Corruption as a complex, historically changeable, negative social phenomenon, as it is known, has emerged in the early stages of development of human civilization.

The problem of corruption exists in all countries restricting their social and economic progress. It differs only in its specific practices and scope.

Despite the lack of a universal and comprehensive definition for the act of corruption, it primarily concerns an abuse of power by public officials or their official position for their personal gain.

Bribing Officials or the use of official powers for private gain is the most common type of corruption. The complexity of developing effective anti-corruption measures is also due to the peculiarities for each individual state and the difficulties that are related to corruption's variable characteristics.

In the course of determining causes, conditions and consequences of corruption, such factors as local mentality, national and religious backgrounds, and the level of legal culture should be taken into account. Moreover, the fundamental terms for an effective and systematic fight against corruption shall be deemed to have a presence of accountability of state authorities to the society; independence and fairness of justice; laws that are clearly stated and simple to administer, the existence of meritocracy in state 9 personnel policy; transparency of government procedures and a degree of intolerance for corruption in society as well.

In the context of modernization of the economy and large-scale social transformations in Kazakhstan the need for a coherent anti-corruption strategy is becoming increasingly obvious which is closely aligned with the current socioeconomic policies of the state, and takes into account culture and ethics of our society and international trends in the fight against this social evil.

Up to now, a very little attention has been paid to the improvement of the legal culture of citizens and legal education, particularly in the sectors and regulations of current laws most demanded for the daily life of citizens.

Anti-corruption propaganda is largely limited to single actions and campaigns and formal statements in mass media. Internet is underutilized for this purpose. Existing information field is not always conducive to consolidating a zero tolerance for corruption by the society.

The level and quality of sociological research on problems of corruption and effectiveness of state anti-corruption measures leaves much to be desired. At the legislative level violation of norms and rules of professional ethics has not yet been delineated from corruption offenses, which distorts the real picture of a corruption situation. It precludes the State from focussing its efforts on important directions of combating corruption and it leads to an unreasonable increase of the country's corruption rating.

At the same time, there is no clear distinction between the levels of corruption actions and respective penalties applied for them. It is necessary to finally decide on the approaches for combating corruption in the private sector as well. State intervention into the business activities should be based on a clear understanding of the scope of corruption and the number of persons covered by its definition. There should be no administrative barriers hindering business development and the provision of a favourable investment climate in the 11 country.

In general, there should be a reduction of state participation in entrepreneurial activities. Steps undertaken by independent Kazakhstan to further integration into the world arena oblige our country to take into account certain international standards adopted on anti-corruption issues.

However, such standards should be introduced not only on the basis of international partners' recommendations. International experience should be subject to scrutiny and detailed analysis for compliance with the provisions of Constitution of Kazakhstan, the current legislation and legal practice and take into account the peculiarities that are traditional and inherent in our country in the formulation and functioning of legal mechanisms and institutions to combat corruption.

List of used literature

1. Rim's Law: Textbook / O. A. Omelchenko. – 2d publ., corrected and complemented. – M.: – Ostozhie, 2000. – 208 p.
2. Corruption in sphere of state management // Resolution of the Eighth Congress of UN on warning of criminality and address with offender. - NEW YORK, 1990. - P. 150-153.
3. On the Anti-Corruption Strategy of the Republic of Kazakhstan for 2015-2025. [http: adilet.zan.kz](http://adilet.zan.kz)

The constitutional law

Жәркенова Г.Ә.

*Қызылорда көпсалалы гуманитарлық-техникалық колледжінің
тарих және құқық пәнінің оқытушысы*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯСЫ- МЕМЛЕКЕТТІҢ НЕГІЗГІ ЗАҢЫ

Биыл Қазақстан Республикасы Конституциясына -22 жыл. Тәуелсіздіктің жарқын жолына түскен біздің еліміз әр жыл сайын тамыз айының соңында мемлекеттік мәртебесі зор, айтулы мереке –Конституция күнін атап өтеді. Конституция- бұл күрделі құқықтық акті. Қазақстан Республикасының егемендік құқығына сай 1995 жылдың 30 тамызда өткен республикалық референдумда қабылданған мемлекеттің Ата Заңы. Конституция қазіргі мемлекеттің дамуы үшін маңызды және қажет, себебі адам мен мемлекеттің, мемлекет пен азаматтардың арасындағы қарым қатынастардың сипатын білдіреді.

Қолданыстағы Конституциямыз еліміздің құқықтық мемлекет ретінде орнығуына үлес қосты. Әлемге адамзат ғаламына Қазақстан деген мемлекет бар екендігін паш еткен құқықтық құжат боп табылады.

Қазақстан мемлекеті республикалық құрылысының негізін, мемлекеттік билік жүйесін және Қазақстан мемлекеті мен оның азаматтарының қатынасын белгілейді. Адам және оның өмірін, құқықтары мен бостандықтарын Конституция мемлекетінің ең қымбат қазынасы деп сол үшін қызмет етуі тиістігін атап көрсетеді.(1-баптың 1-тармағы)

Еліміздің бұл негізгі Заңы бірінші рет Қазақстан Республикасын президенттік басқару нысанындағы бір тұтас мемлекет деп жария етті. Қос палаталы Парламентті құрды. Мемлекеттік тіл-қазақ тілі деп бекітті, Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін айшықтап берді. Меншіктің әр алуандығы танылып, мемлекеттік меншік пен қатар жеке меншік те мемлекетпен қорғалады.

Конституцияның «Адам және азамат» атты бөлімінің 30-ға жуық баптары азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға арналады. Онда азаматтардың жеке құқықтары, ар-ожданға қол сұқпау, заң алдында азаматтардың теңдігі, меншікке қол сұқпау, еңбек еркіндігі, тұрғын үйге қол сұқпау, азаматтардың қадір –қасиетінің құрметтеу т.б қамтылған. Азаматтар денсаулығын сақтауға құқылы, азаматтардың мемлекеттік оқу орындарында тегін білім алуына кепілдік беріледі. Мемлекеттік жоғары оқу орындарында конкурстық негізде тегін жоғары білім алуға құқығы бар делінген.

Билік бөлінісінің жүйесін құрды: заң шығаршы, атқарушы, сот билігінің қызметтерін айқындады. Мемлекеттік биліктің бірден бір бастауы –халық. Халық билікті тікелей референдум мен еркін сайлау арқылы жүзеге асырады. Халық пен мемлекет атынан билік жүргізуге Республика Президентінің, конституциялық өкілеттігі шегінде Парламенттің құқығы бар.

Конституцияға осы уақытқа дейін 3 мәрте өзгерістер мен толықтырулар енгізілген болатын. Тағы бір мәрте 2017 жылы 26 қаңтар мен 26 ақпан аралығында «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңының жобасы бүкіл халықтық талқылауға шығарылып, Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2017 жылғы 10 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру жөніндегі шаралар кешеніне қол қойылды. Осыған орай: Меншікке қатысты «Әркім заңды түрде алған қандай да мүлкін жеке меншігінде ұстай алады. Жеке меншік құқығына қол сұғылмайды. Меншікке оның ішінде мұрагерлік құқығына заңмен кепілдік беріледі» (26 бап.1-2 т)

Парламент Мәжілісіне өкілеттіліктер берілді: Парламент Мәжілісінің келісімімен Республика Премьер –Министрін қызметіне тағайындайды; Республика Премьер –Министрін қызметінен босатады Үкімет құрылымын айқындайды. Үкімет мүшелерінің антын қабылдайды. Республикалық маңызы бар қалалар мен астана әкімдері актілерінің күшін жояды не қолданлуын тоқтата тұрады. Мемлекеттік күзет қызметін жасақтайды.

Үкімет алқалы орган болып табылады, ол ҚР-ның Президентінің, Парламент Мәжілісінің және Парламенттің алдында жауапты.

ҚР-ның Жоғарғы Соты азаматтық, қылмыстық істер, жергілікті және соттардың соттылығына жататын өзге де істер бойынша жоғарғы сот органы боп табылады.

ҚР Президенті Премьер Министрмен Парламент Палаталарының Төрағаларымен мәслихаттың өкілеттігін мерзімнен бұрын тоқтатылады. Республикалық маңызы бар қалалардың әкімдерін астананың мәслихатының келісімімен Республика Президенті тағайындайды делінген.

Заң шығарушы ұйым реформаларға тиісті заңнамалық база қалыптастырумен қатар, мемлекеттік бағдарламаларды жүзеге асыруға да бақылау жасайтын болады. Биліктің біріңғай жүйесінде сот билігі маңызды орын алады. Сот билігі адамдар мен ұйымдардың заңды мүдделері мен еркіндіктерін, Конституцияның, заңдардың орындалуын қамтамасыз етеді.

Сот билігі жазалап қана қоймай, адамдардың құқықтыры еркіндіктерін қорғайды. Азаматтардың конституциялық құқығын қорғауға кепілдік беретін мәселенің бірі- сот жүйесіне қамауға алуға санкция беру тетігі енгізілді. Бұл айыпталушы мен қорғаушының қатысуымен жүзеге асырылады, әрі әділ шешім қабылдауға жол ашады.

Жалпы Қазақстан Республикасы Конституциясы- еліміздің азаматтары мен мемлекетінің құқықтық өмірінің мазмұнын айқындайтын Негізгі Заң ретінде жүйелі түрде қызмет атқарып келеді. Негізгі Заң Қазақстанның дамуының жолбасшысы және қоғамдағы әлеуметтік, экономикалық және саяси , сондай-ақ еліміздің әртүрлі салаларындағы жетістіктер процесінің негізі боп келеді.

Елбасымыздың «Болашаққа бағдар- Рухани жаңғыру» атты Жолдауында «Мемлекеттің қоғамға жаңа бағдар беріп, қамқорлыққа алуын» атап көрсетеді. Ұлттық бірегейлікті сақтау- ұлттық жаңғыру ұлттық сананы кеңейтуден, болмысты қалыптастырудан тұратынын, сондықтан ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс екендігін көрсетеді. Осы орайда Жолдауды басшылыққа ала отырып, алдымызда жастарға жаңа сапалық деңгейде білім беру, жаһандық бәсекеге неғұрлым бейімделген мамандарды даярлау және де олардың бойында патриотизмді дамыту, сананы жаңғырту, бәсекелестік қабілетті дамыту т.б міндеттер тұр. Осылайша Әлемнің ілгері дамыған 30 елінің қатарына кіру міндеттеріне қадам жасалады. Ата Заң бізді халқымыздың шығармашылығын, жасампаздық қуатын белсендіреді, жан-

жақты дамыған, еркіндік пен бейбіт өмірді дәріптейтін іргелі еліміздің абыройын асқақтатуға жол ашады. Тәуелсіздігіміз тұғырлы, Конституциямыз ғұмырлы, елдігіміз мәңгі болсын! Ата заңды ардақ тұтқан өнегелі еліміз өркендей берсін!

Қолданылған дереккөздер:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995ж
2. Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2017 жылғы 10 наурыздағы №51-VI ҚРЗ
3. Нұрсұлтан Назарбаев *«Болашаққа бағдар:Рухани жаңғыру»* Жолдауы.2017ж
4. <https://egemen.kz/.../nursultan-nazarbaev-bolashaqqa-baghd..>

Civil law

Спивак А., Похвалит П.

Студенты 4-го курса специальности «Право»

Университет имени Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМАТИКА ОБЕСПЕЧЕНИЯ МОЛОДЁЖИ ЖИЛЬЕМ

Право граждан Украины на жилье закреплено в ст. 47 Конституции Украины [1]. Для его реализации государство создает условия, при которых каждый гражданин решает жилищную проблему путем строительства или приобретения жилья в собственность, взятия в аренду или получения социального жилья.

Задача обеспечения молодых семей жильем считается одной из первоочередных в обществе, поскольку отсутствие возможности самостоятельного хозяйствования приводит к ряду негативных последствий социально-экономического характера и является причиной демографического кризиса. Например, многие семьи не имеющие собственного жилья уезжают за границу, тем самым лишая государство талантливых специалистов. Ведь большое количество молодых семей не обладают материальными ресурсами для получения столь желаемого жилья без бюджетной поддержки со стороны государства. Именно поэтому в Украине данная проблема требует внимания и действий со стороны государства. [6]

О том, что государство заинтересовано в реализации права на жилье молодежи свидетельствует система принятых законодательных актов, нормы которых определяют понятия, характеризуют субъекты управления, принципы и механизм молодежного жилищного кредитования в целом. Таковыми являются: Закон Украины "О содействии социальному становлению и развитию молодежи в Украине" [2], Постановление «Об утверждении государственной программы обеспечения молодежи жильем на 2013-2017 года» [3], Постановление «Об увеличении уставного капитала Государственного специализированного финансового учреждения «Государственный фонд содействия молодежному жилищному строительству»» [4], Постановление «Об утверждении Порядка

частичной компенсации процентной ставки кредитов коммерческих банков молодым семьям и одиноким молодым гражданам на строительство (реконструкцию) и приобретение жилья» и др. [5]

Когда в Украине разработали и приняли «Государственную программу обеспечения молодежи жильем на 2013-2017гг.», в ней указали, что выполнение позволит обеспечить жильем 16 755 молодых семей и одиноких молодых граждан, а так же построить 104,2 тыс. кв. метров жилья. [3]

Поддержка молодежного жилищного строительства в Украине осуществляется через Государственное специализированное финансовое учреждение "Государственный фонд содействия молодежному жилищному строительству" при Кабинете Министров Украины. Фонд призван решать такие вопросы, как: разработка новых финансово-кредитных программ, направленных на решение жилищных проблем молодежи; привлечение средств для кредитования граждан с целью финансирования строительства (реконструкции) и приобретения жилых домов; кредитование, в том числе — льготное, финансирование расходов на строительство (реконструкцию) и приобретение жилья для молодежи; компенсация процентной ставки кредитов коммерческих банков, предоставленных молодым семьям на строительство (реконструкцию) и приобретение жилья. [4]

Несмотря на все вышеперечисленное, проблема обеспечения жилья в Украине все еще остается довольно значительной, а недостатки программы и законодательной базы по прежнему отражаются на населении. Стоит отметить, в Украине существовали 6 программ, позволяющие молодым семьям сэкономить на покупке жилья, но после финансового кризиса государству пришлось приостановить их финансирование. Формы и методы государственной поддержки должны определяться в зависимости от потребности в улучшении жилищных условий, уровня материального благосостояния молодых семей, места жительства, места работы, наличия и количества детей в семье. Важным условием такой поддержки должно стать то, что её предоставление не может происходить за счет сокращения помощи другим группам населения. [6]

Следуя из этого, государственная поддержка молодых семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, должна осуществляться путем: предоставления безвозмездных субсидий и возвратных ссуд семьям на приобретение жилья; компенсации части фактических затрат на строительство

или приобретения жилья, списания части задолженности по кредиту за счет государственного бюджета и бюджетов органов местного самоуправления в случае рождения (усыновления) ребенка; выделения строительных материалов для индивидуального жилищного строительства; предоставления многодетным малообеспеченным семьям жилых помещений из государственного и местного жилищного фондов по договорам социального найма; создания системы государственных и частных арендных (доходных) домов.

Политика государства по обеспечению молодежи жильем - это длительный процесс, который требует системного и целенаправленного подхода со стороны государства, который позволит получить, прежде всего, социальные результаты.

Список литературы:

1. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР.
URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 11.12.2017).
2. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 №2998-XII. URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12 (дата звернення 11.12.2017).
3. Про затвердження Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013 – 2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2012 №967. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/967-2012-п (дата звернення 10.12.2017).
4. Про збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2017 №316. URL: zakon0.rada.gov.ua/laws/show/316-2017-п (дата звернення 11.12.2017).
5. Про затвердження Порядку часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2003 №853. URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/853-2003-п (дата звернення 11.12.2017).
6. Тетарчук І.В. Житлове право: Для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 250 с.

Искакова Ж.А., Дюсекина У., Жантасова Ә.

Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қазақстан

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕГІ АҚПАРАТТАРДЫ РЕТТЕУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ақпарат адам және қоғам өмірінің барлық деңгейінде, барлық саласында бірдей қолданылады, адаммен қоғамның күнделікті ақпараттарсыз дамуы, алға басуы мүмкін емес. Ақпараттық құқық саласының жан-жақтылығын, бұл саланың ақпараттарды даярлау, беру, талдау жасау, іздеу, пайдалану таратуға байланысты туындайтын барлық қоғамдық қатынастарды ретке келтіріп отыратындығымен түсіндіруге болады.

Ақпараттық құқықтың құқық саласы ретінде ретке келтіріп отыратын өз алдына қоғамдық қатынастары -ол ақпараттарды пайдалануға байланысты орнайтын қоғамдық қатынастар.Құқық саласының өзге түрлерінен басты айырмашылығының бірі, құқықтық қатынастарды реттеуде құқықтық информатика, құқықтық кибернетика тәсілдерін қолданатындығында.

Қазіргі қоғам - жаңа ақпараттық технологиялардың қоғамы және ХХІ ғасырдың бұл ағымы - қоғам дамуының жаңа дәрежесіне жеткізді. Ақпарат алмасу, қарым-қатынас орнату, жұмыс іздеу, білім алу мүмкіндігі және тағы басқа іс-әрекеттер шынайы әлемге қарағанда виртуалды әлемде жүзеге асатын болды. Әлеуметтік желі адамдардың, оның ішінде жастардың ең сенімді құралдардың біріне айналды. Қазірдің өзінде әлем халқының 57 пайызы бетпе-бет тілдесуден гөрі, интернет арқылы, дәлірек айтқанда, әлеуметтік желі арқылы «әңгімелеседі».

Ақпараттық құқық құқықтың өз алдына жеке саласы ретінде ақпаратқа байланысты қоғамдық қатынастарды реттеу міндетін жүзеге асыруы ақпараттық қатынастардың орнауы деп аталады. Ақпараттық құқықтық қатынастардың орнауында қандай ерекшеліктер бар, ақпараттық құқық үшін бұл ерекшеліктердің маңызы неде? Ең алдымен ақпараттық құқықтық қатынастардың орнауының басты ерекшелігі объектілердің түрлерінде, олар ақпарат және ақпараттық объектілер және ақпарат аумағында олардың арасында туындайтын құқықтық қатынастар. Ақпараттық құқықтық қатынастар объектілердің ерекшеліктеріне және заңдылық маңыздылығына байланысты орнайды. Көбінесе ақпараттық құқықтық

қатынастардың объектілері болып ақпарат, ақпараттық объектілер, ақпараттық технологиялар, құрал-жабдықтар, байланыс құралдары және телекоммуникация жүйесі жатады.

Ақпараттық аумаққа бірлесе отырып жасалған талдаулар нәтижесі, бұл аумақта ақпаратқа байланысты әрекет ететін субъектілермен объектілердің құқықтары мен міндеттерін есепке ала отырып, олардың түрліше бағыттағы қоғамдық қатынастарына қарай, ол қатынастарды негізгі блоктар бойынша бір жүйеге топтастыру керек деген шешімге келді.

Ақпараттық қатынастардың пайда болуына төмендегідей ерекшеленген ақпараттар әсер етеді:

пайда болады, дамиды, ақпаратқа айналған соң ақпараттық аймақта таратылу үшін қалады;

адамдар мен азаматтардың ақпараттық аймақтағы құқықтары мен бостандықтарын мемлекеттік саясаттың құптауын қамтамасыз етеді;

ақпараттар алуда ақпараттар мен ақпараттық объектілердің заңдық қасиеттері және арнайы ерекшеліктерін ескере отырып қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеудің жария-құқықтық және азаматтық құқықтық әдістерін қолданады.

Ақпараттық қатынастардың азаматтық-құқықтық аспектілері азаматтардың ақпараттық құқық пен бостандықтарын пайдалану ерекшеліктерін, ең алдымен ақпараттық аумақтағы мүліктік құқыққа байланысты қоғамдық қатынастарды, ақпараттық ресурстарды ақпараттық қатынастардың объектілері ретінде қарастыруды ұсынады.

Ақпараттық қатынастардың жария-құқықтық аспектілері азаматтардың конституцияда көрсетілген ақпараттар алуға, ақпараттық мәліметтерді алуды басқаруға, құруға және ақпараттық қауіпсіздікке байланысты құқықтары мен бостандықтарын пайдалануға байланысты қоғамдық қатынастарды ретке келтіру турасындағы мәліметтерді реттейді.

Ақпараттық аумақтағы қоғамдық қатынастарға тән мәселе- олар пайда болады, дамиды және қажеттілік жойылғанда қоғамдық қатынастар да жойылады. Ақпараттық құқық пәні арқылы неғұрлым сапалы және тиімді ақпараттар алу әдістерін, адамды, қоғамды, мемлекетті қауіпті және кері ақпараттар алудан сақтандыру формаларын оқып үйренеді.

Ақпараттық құқық мен бостандықтың өзекті мәселесі алдына қойған басты мақсаты-жоғары интеллектуалды дамыған тұлғаның санын көбейту, ерікті және демократиялық қоғамда ақпарат алу мүмкіндігін пайдалана білетін адамдар санын күн сайын артуына жол ашу, осы мақсатты жүзеге асыруда жалпықұқықтық және арнайы құқықтық қағидаларды пайдалана білу.

Айтылып отырған мәселенің өзектілігі: қазіргі кезде адамдардың жартысынан көп пайызы күнделікті өмірдің жартысын, кейде одан да көп бөлігін әлеуметтік желілер арқылы өтіп жатыр.

Әр жыл сайын әлеуметтік желілер саны көбейіп келе жатыр: Instagram, Вконтакте, Facebook, YouTube, Однокласники және тағы басқалар. Осылардың ішінен, әсіресе, Instagram желісіне кішкентай баладан еңкейген қарттарымызға дейін кіреді екен. Ал желімен бірге таңын атырып, күнін батыратындар көбінесе оқушылар мен студенттер екен.

Әлеуметтік желіге адамдардың көбі танымал тұлғаларды, соңғы жаңалықтарды, қызықты, кейде маскара видеолар мен суреттерді көру үшін кіреді. Бұл неге алып келеді?

-біріншіден, жұлдыздар мен танымал тұлғалардың өміріне қарап, жастарда танымалдылыққа қызығушылық пайда болады. Танымал болу мақсатында кейбір жастар мен ересектер «атын шықпаса, жер өрте» деп небір ессіз қылықтарға барады. Мысалы, әйел кейпіндегі еркектер, өмірге қауіпті жаттығулар, ашық-шашық киіну, ақылға қонымсыз флешмобтар және тағы сол сияқты.

-екіншіден, парақшаларда жас ерекшелігі көрсетілмегендіктен, кейбір видеолар мен суреттер жас баланың психикасына кері әсерін тигізеді, мысалы, біреуді топпен бірге ұрып-теуіп төбелеп жатқан видеолар немесе жартылай жалаңаш киінген қыздар суреттері, жануарларды қинап, мазақ етіп түсірген видеолар жастарды қатыгездікке баулиды.

-үшіншіден, таңертеннен кешке дейін ұялы телефонға телміріп отыра бергендіктен, көз қызметінің бұзылуына алып келеді және оқуға, жұмысқа арналған уақытты босқа кетіреді.

-төртіншіден, жасөспірімдердің болашаққа деген ойын өзгертіп, дұрыс жолдан, бұрыс жолға алып келеді. Мысалға, вандализм, терроризм, экстремизмдік жолға түсуіне итермелейді.

-бесінші, қыз балаларының жалаңаштанып түсуі, ер азаматтардың күнә жасауына итермелейді. Осыдан маньяк, педофил деген қаншама жындар пайда бола бастайды.

Егерде бұндай нәрселердің барлығын реттеп отыратын болсақ, мемлекетіміз тыныш, еліміздегі әрбір азаматтар бірін-бірін сыйлап, тату-тәтті өмір сүретін еді.

Бұл мәселенің шешу жолдарына өз ойымды білдіргім келеді. Яғни,

-бірінші, ең бастысы әлеуметтік желі үшін арнайы заң шығарылуы тиіс;

-екінші, әлеуметтік желіге қандай да бір ақпарат салар алдында міндетті түрде тексеріліп, филтрдан өтуі керек;

-үшінші, қандай да бір заңсыз әрекеттер жасаған жағдай үшін арнайы жауаптылық түрін көрсетілуі қажет;

-төртінші, қандай да бір адамға анонимді комментария жазылуға тыйым салыну қажет, жазған жағдайда сол тұлғаны кемсітетін комментария жазылған болса айыппұл салу қажет.

Бұл ақпараттық құқықтық қатынастар орнатқан объектілер арасындағы қатынастардың сапалылығын және екі жаққа бірдей тиімділігін орнатады.

Сонымен, қазірде Интернет, адамзаттың, жеке тұлғаның қоғам мен мемлекеттің іс-әрекетін жүзеге асыратын өміріндегі жаңа орта тәрізді. Бұл ортаны кейде виртуальды орта деп те атайды, өйткені ақпарат бұл ортаның көзге көрінбейтін, ұстауға болмайтын негізгі объектісі. Сондықтан, әлеуметтік желіге кірер алдында сіз қандай мақсатпен кіріп жатқаныңызды ойланыңыз! Уақытыңызды виртуалды өмірге арнамай, достарыңызға, туыстарыңызға, көптен бері сөйлесе алмай жүрген жақындарыңызға арнаңыз. Виртуалды әлем ол тек қана виртуалды өмір болып қалады. Ал жақындарыңызбен кездесіп-әңгімелескен, нағыз махаббатты сезінгенге не жетсін?

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Байкенжина К.А., Искакова Ж.А. Қазақстан Республикасының Ақпараттық құқығы; ҚҚЭУ-2012 жыл
2. Бұқаралық ақпарат құралдары туралы Қазақстан Республикасының Заңы 1999 жылғы 23 шілде N 451

Commercial law

Переверзєв І.О.

Донецький національний університет ім. Василя Стуса, Україна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Відповідно до ст. 124 Конституції України судочинство в Україні здійснюється виключно судами. Відповідно до ст. 55 Конституції України гарантується судовий захист та забезпечується право кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Це конституційне право не може бути скасоване або обмежене (ст.ст.22, 64 Конституції України). Не існує виключного переліку можливих та допустимих способів захисту прав та інтересів осіб, вони лише не повинні суперечити закону. Отже, право на звернення до альтернативних методів забезпечується законом.

У вітчизняній науці проблеми альтернативного вирішення господарських спорів (АВС) лише сьогодні стають предметом правового дослідження. Це пов'язано з тим, що лише з проголошенням незалежності, приватне право зайняло належне йому місце у регулюванні суспільних відносин, що дало можливість на державному рівні обговорювати питання перспективи розвитку в Україні приватного правосуддя. Праці науковців, які досліджували методологічні, теоретичні та практичні питання правового регулювання АВС мають велику наукову цінність для сучасного розуміння юридичної природи АВС, правотворчої та правозастосовної діяльності у цій сфері [1, с.14].

Натомість для практики важливим фактором для більшості компаній, які вдаються до альтернативного вирішення господарських спорів, є економія часу. Цей фактор має важливе значення для економічних відносин, що вказує на економіко-правове значення інституту альтернативного вирішення господарських спорів. Крім того, за допомогою альтернативного вирішення господарських спорів забезпечується більш глибока спеціалізація у розв'язанні конфліктів та формуванні господарської практики.

На нашу думку, АВС неможна розглядати окремо від судової системи, тому і постає питання про виокремлення основного способу вирішення господарських спорів по рівню законодавчих гарантій та інших способів, що можуть скласти альтернативу йому. Відповідно до ст. 55 Конституції України гарантується судовий захист та забезпечується право кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Це конституційне право не може бути скасоване або обмежене (ст.ст.22, 64 Конституції України). Не існує виключного переліку можливих та допустимих засобів захисту прав та інтересів осіб, вони лише не повинні суперечити закону. Вже з цих норм Конституції України випливає, що судовий захист слід розглядати як основний гарантований державою спосіб вирішення господарських спорів, а забезпечене законом право на звернення до інших способів – як альтернативні йому. Окрім того, слід враховувати, що в момент, коли у сторони (сторін) тих чи інших господарських відносин постає питання про врегулювання конфлікту інтересів, кожна з них приймає рішення, вдаватися до судового розгляду спору чи до альтернативних йому. Принципова відмінність методів врегулювання спорів в судовому або альтернативному порядку також дозволяє говорити про поділ способів вирішення господарських спорів на основний (судовий) та альтернативні.

При вирішенні господарських спорів у судовому порядку застосовується метод обов'язкових приписів, тоді як при застосуванні альтернативних способів – метод автономних рішень та метод рекомендацій.

У господарському праві загальновизнаним є формулювання його методу регулювання господарських відносин як рівного підпорядкування суспільному господарському порядку, який передбачає в тому числі забезпечення дотримання законності у судовому порядку та примусове виконання судових рішень. У процесі альтернативного вирішення господарських спорів відбувається пошук компромісу, сторони можуть іти на поступки при напрацюванні компромісного рішення. Тому у сфері альтернативного вирішення господарських спорів, як уявляється, застосовується метод балансу інтересів. Таке формулювання методу господарського права обґрунтовувалося в науковій літературі [2, с.75-77; 3, с.129-130]. Воно може бути поширене і на сферу альтернативного вирішення господарських спорів.

Таким чином, до альтернативних способів вирішення спорів відносяться будь-які процедури примирення або поєднання таких процедур примирення, які визначаються сторонами у приватному порядку. Їх правовою природою є правовідносини по врегулюванню конфлікту між його сторонами шляхом пошуку компромісу із застосуванням методу балансу інтересів.

З урахуванням цього можна визначити, що альтернативні способи вирішення господарських спорів – це будь-які процедури примирення або поєднання таких процедур примирення, які визначаються у приватному порядку і є альтернативними судовому розгляду та врегулюванню господарського спору та спрямовані на правове врегулювання конфлікту шляхом пошуку компромісу із застосуванням методу балансу інтересів.

Література:

1. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. М.Спектор; МОНМС України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2012. - 244 с.
2. Грудницкая С.Н. Наука хозяйственного права и сбалансирование интересов / С.Н. Грудницкая // Материалы IV международной научно-практической конференции “Эффективные направления модернизации права – 2008” (г. Прага, 03-15 апреля 2008г.). Прага: Publishing Hous „Education and Science”, 2008. – Т. 8. Право. - С.75-77.
3. Грудницкая С.Н. Системоорганизующая функция хозяйственного права в современном мире / С.Н. Грудницкая, Н.В. Никитченко // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 3. – С. 128–133.

Переверзєв І.О.

Донецький національний університет ім. Василя Стуса, Україна

ЗНАЧЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ

Особливості становлення та розвитку АВС у світовому масштабі свідчать про те, що історично формувалася цінність не лише відновлення справедливості, а й збереження миру та стабільності. При цьому слід зазначити, що така цінність, як мир і стабільність, історично сформувалася першою, що вказує на їх пріоритетну цінність, адже лише в умовах миру і стабільності можливо говорити про торжество принципу справедливості, бо в умовах постійних конфліктів і ворожнечі, замість справедливості, досягається лише постійна боротьба за справедливість.

Слід підкреслити характерність для слов'янських народів застосування принципу «необхідності укласти перемир'я», при цьому орієнтованість звичаєвого права на врегулювання спорів мирним шляхом, за допомогою посередництва або переговорів, спостерігається у формуванні як церковного, так і світського права.

Отже, пріоритетом для слов'янських народів є досягнення справедливості за допомогою збереження миру та стабільності.

В цілому мир та справедливість неможливо розглядати у відриві одне від одного, Слід зазначити, що нерозривність миру і справедливості поступово стають (чи мають стати) загальнолюдською цінністю.

Мир та справедливість визначені в якості однієї із цілей сталого розвитку – ціль сталого розвитку №16.

Цілі сталого розвитку (ЦСР), які ще називають «Глобальними цілями» — це загальний заклик до дій, спрямованих на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всі людей у світі.

Без миру, стабільності, забезпечення прав людини та ефективного врядування на принципах верховенства права не можна сподіватися на

сталий розвиток. Ми живемо у світі, що стає все більш розділеним. Деякі регіони досягли стійкого миру, безпеки і процвітання, тоді як інші потрапили у цикл конфліктів і насильства, що здаються нескінченними. Проте така ситуація аж ніяк не є неминучою і має бути вирішена.

Високий рівень збройного насильства і нестабільності справляють руйнівний вплив на розвиток країни. Вони негативно впливають на економічне зростання і часто викликають невдоволення та взаємні образи, що можуть тривати десятиліттями.

Цілі сталого розвитку спрямовані на значне скорочення всіх форм насильства, а також на пошук, спільно з державними органами та громадами, довготермінових рішень для подолання конфліктів і покращення безпеки. Посилення верховенства права і зміцнення прав людини є ключовими факторами в цьому процесі.

17 Цілей сталого розвитку є взаємопов'язаними, працюють у дусі партнерства і прагматизму, і спрямовані на правильний вибір з метою стабільного підвищення якості життя для майбутніх поколінь. Вони містять чіткі орієнтири та цільові показники, які всі країни мають запровадити відповідно до власних пріоритетів і екологічних проблем світу загалом. ЦСР є інклюзивним порядком денним. Вони усувають основні причини бідності та об'єднують нас для запровадження позитивних змін для людей і планети [1].

Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Перелік ЦСР був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року. 15 вересня 2017 року - Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку. Глобальні Цілі сталого розвитку були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку. За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН в Україні протягом року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР. Була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання) [2].

З точки зору сучасності слід враховувати, що для ефективного правового регулювання господарських відносин значення має не лише відновлення справедливості та збереження миру та стабільності, а й забезпечення ефективності господарювання. Тому з точки зору потреб сьогодення доцільним уявляється пошук справедливого балансу між принципом відновлення справедливості та збереженням миру та стабільності. Такий баланс має забезпечувати відносну ефективність господарювання кожної із сторін конфлікту та враховувати необхідність компенсації завданої шкоди та надання гарантій мирної поведінки у наступному.

Баланс справедливості і миру та стабільності може забезпечуватися за допомогою добровільних поступок з урахуванням необхідності захисту більш слабкої сторони. При цьому законодавча рекомендація іти на поступки заради примирення може мати характер лише рекомендації, однак законодавець може підтримати становлення та розвиток тенденції до примирення, і це доцільно робити. Цьому може сприяти формування в законодавстві такого інституту, як гарантія миру, що передбачає компенсацію завданої шкоди та надання гарантій мирної поведінки у наступному.

Література:

1. Ціль 16. Мир та справедливість. ПРООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals/goal-16-peace-justice-and-strong-institutions.html>
2. Цілі сталого розвитку. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia>

Несінова С.В.

к.ю.н., доцент, викладач кафедри «Право»,

Біла А.В.

студентка напряму підготовки «Право»

Університет імені Альфреда Нобеля

ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Проблематика дослідження полягає у тому, що в умовах жорсткої конкурентної боротьби та негативні внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на суб'єктів господарювання змушені створювати систему захисту економічних інтересів підприємства, важливе місце в якій займає захист комерційної таємниці (КТ).

Актуальність дослідження вищезазначеної теми пояснюється тим, що одним з найважливіших завдань практики та науки є втілення системи економічної безпеки підприємства. Підприємства в Україні змушені пристосовуватися до умов політичної і соціально-економічної нестабільності та вести пошук рішень складних проблем і шляхів зниження загроз своєму функціонуванню. Актуальність обраної теми полягає також у тому, що питання проблеми захисту комерційної таємниці були й залишаються актуальними і для науковців, і для практиків.

На сьогоднішній день, питання щодо змісту інформації, яка є комерційною таємницею, завжди викликало багато суперечок. Наприклад, щодо співвідношення понять інформації, конфіденційної інформації та інтелектуальної власності.

Право підприємців на захист своїх законних інтересів та своєї власності, в тому числі комерційна таємниця, є конституційним правом кожного громадянина України. Статті 31, 32, 34, 41, 42, 54 Конституції України встановлюють обмеження, в межах яких особа має право на реалізацію права на комерційну таємницю, а також має право відстоювати власні законні інтереси у питанні забезпечення конфіденційності інформації [1].

Правовими підставами здійснення захисту конфіденційної інформації в Україні стали положення Цивільного та Господарського кодексів України, Законів України «Про інформацію», «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів, що стосуються інформації.

Крім того, окремий правовий інститут комерційної таємниці виник після того, як Україна отримала статус незалежності. Відповідно до статті 505 Цивільного кодексу України, комерційною таємницею визначається інформація, яка є таємною і є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які мають справу із цим видом інформації, внаслідок чого, вона має комерційну цінність і є предметом заходів щодо збереження її таємності, які ужиті особою, законно контролюючою цю інформацію [2].

Щоб організувати захист комерційної інформації, треба цілісно формувати належним чином економічно важливі відомості, щоб вони мали статус комерційної таємниці. Також, потрібно розробити положення про комерційну таємницю - основний правовий захист інформації та закріпити положення про комерційну таємницю в установчих документах підприємства, розмежувати інформацію, яка є державною таємницею і інформацію, яка не є комерційною таємницею, класифікувати конфіденційну інформацію, яку можна віднести до КТ та компіювати її, а також, розробити договори із працівниками стосовно нерозголошення інформації про КТ, розробити порядок та певні інструкції, правила внутрішнього розпорядку та ознайомити працівників підприємства із документами підприємства щодо захисту інформації, розробити посадові інструкції для осіб, які мають доступ до інформації та інструкції з дотримання режиму таємності та графік роботи з таємними документами на підприємстві.

На існуючих підприємствах право суб'єкта підприємницької діяльності на комерційну таємницю можна юридично оформити здійснити шляхом внесення доповнень в установчі та інші документи підприємства, а при створенні нових підприємств - відразу ж закріпити його вищевказаних документах.

Правові засади захисту комерційної таємниці від недобросовісної конкуренції встановлені у статті 36 Цивільного кодексу України й закріплені в статтях 16-19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», а

саме: стаття 16 встановлює неправомірне збирання комерційної таємниці, стаття 17 передбачає розголошення комерційної таємниці, схилення до розголошення комерційної таємниці закріплено у статті 18, стаття 19 визначає неправомірне використання комерційної таємниці. Відповідно до статті 22 вищезазначеного Закону, на юридичних осіб, які винні у скоєнні актів недобросовісної конкуренції, Антимонопольний комітет накладає штрафні санкції в розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].

Статті 231 та 232 Кримінального кодексу України визначають кримінальну відповідальність за посягання на комерційну таємницю [4].

Отже, внаслідок вищевикладеного, захист комерційної таємниці на підприємстві може бути забезпечений лише сукупністю правових, організаційних, адміністративних, технічних та інших заходів, які сприяють забезпеченню цілісності та збереженню комерційної інформації та належному порядку доступу працівників підприємства до неї.

Щодня з'являються нові загрози комерційній таємниці, внаслідок чого захист інформації має бути безупинним процесом, який має відповідати вимогам протидії актуальним загрозам. З одного боку, не може дати гарантії захисту встановлення найсучасніших систем, однак, з іншого боку, якщо впровадити раціональні комбінації найбільш оптимальних засобів захисту комерційної таємниці та чітко розробити правову регламентацію захисту КТ і конфіденційної інформації - це дозволить підприємствам захиститися від більшості загроз, і, як наслідок, ефективно використовувати бюджет і ресурси діючого підприємства.

International law

Павленко Д. Ю., студент 4 курсу юридичного факультету
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО НЕБА» ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ряд чинників зумовив стрімкий розвиток повітряного транспорту як у світі в цілому, так і в окремих політико-територіальних утвореннях, у тому числі й у Європейському Союзі. Саме тому ЄС спрямовує сили на розвиток сектору повітряного транспорту у векторі збільшення долі повітряного транспорту серед пасажирських та вантажних перевезень, а також – вирішенні проблеми завантаженості повітряних коридорів та підвищенні рівня урегульованості стандартів безпеки авіаційних перевезень і негативного впливу повітряного транспорту на довкілля.

Наразі Європейський Союз здійснює уніфікацію нормативно-правових актів у сфері правового регулювання транспортних перевезень авіаційним транспортом у ЄС. Цей процес було розпочато прийняттям Радою Європейського Союзу так званого «Люксембурзького пакету» наприкінці 1987 року (набув чинності з 01 січня 1988 року), який становив собою групу рішень, які мали б урегулювати сферу повітряного транспорту. Зокрема, було встановлено чіткі норми призначення авіаперевізників, їх доступу на ринки, було встановлено конкретні тарифи авіаперевезень та визначено правову відповідальність перевізників. Вступ положень «Люксембурзького пакету» у юридичну силу став першим кроком до гармонізації як європейського повітряного права зокрема, так і міжнародного транспортного авіаційного законодавства загалом [1, 140].

Утім швидкий розвиток авіаційної транспортної інфраструктури міг спричинити ряд проблем, пов'язаних з тим, що транспортна система могла ледве справлятися з обсягами транспортних потоків. Урятувати положення міг лише

розвиток інтеграційних процесів, у основі якого повинен лежати єдиний раціональний економіко-правовий механізм господарювання в секторі повітряного транспорту [2, 267].

Так, наприкінці 80-х років ХХ століття за пропозицією Європейської комісії було покладено початок розробки концепції «Єдиного європейського неба», яка полягала у створенні та впровадженні програми, що ґрунтується на загальних правилах використання повітряного простору, спільного цивільного і військового керування повітряним транспортом, системи спостереження, інспекції та штрафних санкцій [1, 140].

24 березня 1992 року в м. Гельсінкі 25 країн підписали Договір з відкритого неба, мета якого полягає у застосуванні режиму відкритого неба для розвитку транспарентності та сприяння спостереженню за виконанням чинних або майбутніх угод у галузі контролю над озброєннями, а також у розширенні можливостей щодо запобігання криз та кризових ситуацій [3, 12].

2008 року набули чинності положення Угоди про відкрите небо зі Сполученими Штатами Америки, відповідно до якої європейські авіакомпанії змогли здійснювати рейси в США з будь-якої точки ЄС у той час, як американські перевізники отримали право перевозити пасажирів у будь-який європейський аеропорт. Угода також надала змогу європейським літакам здійснювати польоти не лише між країнами Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки, але також і між третіми країнами й США, змогу американським авіакомпаніям здійснювати перельоти всередині ЄС, а європейським – усередині Сполучених Штатів Америки. Дана Угода наділила європейських інвесторів правом на інвестування в американські авіакомпанії. План-концепція «Відкритого неба» забезпечує авіаперевізникам країн, що приєдналися до неї, здорову конкуренцію та рівність умов при здійсненні повітряних транспортних перевезень [3, 12].

Таким чином, утворення «Єдиного європейського неба» є вирішальним чинником удосконалення правового регулювання авіації та повітряних транспортних перевезень у Європейському Союзі, оскільки така лібералізація веде до створення дійсно відкритого неба, єдиного, цілісного ринку повітряного транспорту і збалансування правової регламентації здійснення господарської діяльності у сфері повітряних перевезень з метою забезпечення рівних умов для всіх авіаперевізників.

Література:

1. Бояр А. О. Розвиток, сучасний стан та актуальні проблеми транспортної політики Європейського Союзу [Електронний ресурс] / А. О. Бояр, А. Ю. Стукалова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – с. 137-142. – Режим доступу до ресурсу: <http://fmv-visnyk.pp.ua/wp-content/uploads/2016/2011-21/28.pdf>.
2. Міщенко М. І. Проблеми формування загальноєвропейської транспортної політики [Електронний ресурс] / М. І. Міщенко // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – 2009. – с. 262-267. – Режим доступу до ресурсу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/226/1/911misch.pdf>.
3. Корчак Н. М. Тенденція розвитку вітчизняного ринку авіаперевезень в контексті підготовки України до вступу в єдине європейське небо [Електронний ресурс] / Н. М. Корчак, О. А. Капустинський // Юридичний вісник Національного авіаційного університету. – 2011. – с. 11-15. – Режим доступу до ресурсу: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2011/statji_n4_21_2011/Korchak_Kapustinskij_11.pdf.

POLITICAL SCIENCE

Global studies

Залесский Б.Л.

Белорусский государственный университет

БЕЛАРУСЬ – БРАЗИЛИЯ:

ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ПАРТНЕРСКИХ СВЯЗЕЙ

В ноябре 2017 года состоялось первое заседание Белорусско-Бразильской совместной комиссии по экономическому сотрудничеству. Этот факт весьма красноречиво иллюстрирует нынешнее состояние отношений между двумя странами, суть которых сводится к тому, что, «несмотря на географическую удаленность, Бразилия была и остается для Беларуси наиважнейшим торгово-экономическим партнером в Латинской Америке» [1], поэтому белорусская сторона сегодня весьма заинтересована в значительной интенсификации контактов с бразильскими партнерами в экономической, политической, научно-технической и культурной сферах. Ведь Беларусь, с одной стороны, является крупным импортером бразильского сахара, железа, табака, кожи и фруктов, а, с другой – немало экспортирует в эту латиноамериканскую страну удобрений, текстиля и техники. Достаточно сказать, что в 2016 году белорусско-бразильский товарооборот превысил полмиллиарда долларов. Но, по мнению сторон, «экономический потенциал наших стран свидетельствует о том, что мы можем в разы нарастить взаимовыгодное сотрудничество в торговле, научно-технической, образовательной и иных сферах» [2]. Вот почему в июле 2017 года внешнеполитическими ведомствами двух государств был подписан меморандум о создании Совместной белорусско-бразильской комиссии по экономическому сотрудничеству, которая должна стать одним из важнейших инструментов реализации взаимовыгодных проектов экономического характера, нацеленным на активизацию и дальнейшее расширение торгово-экономического взаимодействия, более полную реализацию имеющегося в двусторонних

отношениях потенциала, который позволил бы нарастить и диверсифицировать взаимный торговый оборот товаров и услуг.

Можно выделить три основных направления, которые выглядят сегодня наиболее перспективно в белорусско-бразильском взаимодействии: во-первых, наращивание взаимного торгового оборота товарами и услугами; во-вторых, применение более сложных форм кооперации белорусских и бразильских субъектов хозяйствования; в-третьих, переход к созданию совместных предприятий в отраслях взаимного интереса – машиностроении и сельском хозяйстве, нефтяной и газовой сферах, а также в высокотехнологическом секторе. В этом отношении первое заседание Белорусско-Бразильской совместной комиссии по экономическому сотрудничеству можно считать достаточно результативным.

Во-первых, стороны договорились разместить сборочное производство белорусских тракторов на одной из площадок в агропромышленном районе Анаполис штата Гояс. Для этого Минский тракторный завод, Министерство промышленности Беларуси и Секретариат по экономическому развитию штата Гояс подписали соответствующий меморандум о намерениях. Во-вторых, «заключен ряд коммерческих контрактов на сумму более 40 млн. долларов США» [3]. В частности, только Оршанский льнокомбинат и Барановичское хлопчатобумажное объединение поставят в Бразилию тканей почти на полтора миллиона долларов. Кроме того, интересным и взаимовыгодным может стать взаимодействие белорусских экспортеров с бразильскими партнерами по таким направлениям, как «поставки на бразильский рынок смесовых тканей с вложением вискозы; возобновление сотрудничества с белорусскими производителями в области производства и поставок мужских сорочек; расширение поставляемого в Бразилию ассортимента льняных тканей. Также планируется поставлять на бразильский рынок ткани типа “блэкаут”, постельное белье и полотенца» [4]. В частности, пробную партию своего товара бразильской компании Viner Brasil Tecnologia Ltd поставит ОАО “Могилевхимволокно”. А из Бразилии предполагается наладить поставки в Беларусь кожевенного полуфабриката “вет-блю” для обеспечения загрузки мощностей белорусских кожевенных предприятий.

Что касается других перспективных направлений взаимодействия, то здесь весьма многообещающими выглядят: во-первых, стремление одной из

крупнейших в мире бразильской самолетостроительной компании Embraer открыть в Беларуси свой сервисный центр; во-вторых, подписанное соглашение о технической кооперации между ПО “Белоруснефть” и компанией Viner Brasil Tecnologia Ltd; в-третьих, принятый контракт на поставку калийных удобрений между “Белорусской калийной компанией” и фирмой Camargo; в-четвертых, заключенный «трехсторонний меморандум о намерениях между “МТЗ”, компаниями “Бобруйскагромаш” и Geoterra в отношении проработки вопроса вхождения на рынок Бразилии белорусской тракторной техники, навесного и прицепного оборудования» [5]; в-пятых, согласованный меморандум о сотрудничестве между Белорусской торгово-промышленной палатой и Торгово-промышленной палатой “Беларусь – Бразилия”. Надо полагать, все эти конкретные шаги по укреплению белорусско-бразильского сотрудничества уже в ближайшее время дадут свой положительный результат. Напомним, что за семь месяцев 2017 года объем торговли между Беларусью и Бразилией превысил 355 миллионов долларов с положительным сальдо для белорусской стороны в размере 212,9 миллионов долларов. При этом хороший рост – почти на 20 процентов – показывает экспорт белорусских услуг. Интересно, что «к основным видам услуг Республики Беларусь в торгово-экономическом сотрудничестве с Бразилией относятся услуги морского транспорта» [6].

Литература

1. Поздравление Президенту Федеративной Республики Бразилия Мишелу Темеру [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-federativnoj-respubliki-brazilija-mishelu-temeru-17019/
2. Интервью заместителя Министра иностранных дел Республики Беларусь Е. Шестакова изданию “Brasilia in Foco” (8 июля 2017 г., Бразилия) [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/c98f377693514952.html>
3. Анатолий Калинин совершил рабочий визит в Федеративную Республику Бразилия [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.government.by/ru/content/7680>
4. Оршанский льнокомбинат и БПХО поставят в Бразилию тканей на \$1,4 млн [Электронный ресурс]. – 2017. – URL:

<http://www.belta.by/economics/view/orshanskij-lnokombinat-i-bpho-postavjat-v-braziliju-tkanej-na-14-mln-279290-2017/>

5. Контракты на сумму более \$40 млн заключены во время визита белорусской делегации в Бразилию [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-summu-bolee-40-mln-zakljucheny-vo-vremja-vizita-beloruskoj-delegatsii-v-braziliju-278631-2017/>
6. Торгово-экономические отношения [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://brazil.mfa.gov.by/ru/exportby/>

Ph.D., Aliya M. Kussainova,
Master student of International Relations specialty Zipatolla Shyngys
L.N.Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan

MECHANISMS OF GLOBAL GOVERNANCE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The new way of the supranational actors' interaction is forming on the international level in order to consciously manage the globalization processes. This kind of regulation can be considered as the global governance, due to the absence of global government and global state. Global governance is the complex set of formal and informal institutions, mechanisms and ties between states, international intergovernmental organizations, markets, transnational corporations (TNCs) and global civil society, directed to the regulation of the processes, having the global character.

Global governance is characterized by the following peculiarities:

- large number of subjects, taking part in the governance process – for the long period of time the state was the only one significant participant of the international relations. Within the framework of the globalization processes the new mechanisms, ensuring the co-participation of the intergovernmental units, TNCs, international non-governmental organizations and transnational social movements and cosmopolitans in the process of governing, were established;
- bears the multilevel character – the decision-making process is implemented on several levels – global (UN, Greenpeace), regional (EU), local (state) and the consequences of these decisions is also reflected on the different levels (one city, whole state, several states of the whole world);
- absence of the clear defined schemes of interaction between the participants of the governing process – the way, how the actors coordinate their activities on the international arena can be characterized as “unsystematic cooperation”. Practically, in every concrete situation the ways of the issue elimination are developed during the process, because there are no rules, established for the cooperation beforehand.

Today, it is possible to highlight the existence of three types of global governance mechanisms, depending on which actors are involved in the development and implementation of solutions processes. Official global governance mechanisms are linked to the activities of national governments, the conclusion of international agreements and decision-making at the level of international intergovernmental organizations. Within these mechanisms, non-state actors representing the commercial sector and civil society can participate in decision-making only indirectly - through lobbying, expertise and formation of the public opinion.

In the framework of mixed mechanisms, the partnership of state actors with non-state actors, representing the private sector and civil society takes place. The first steps towards this direction were made in the 1990s, when the World Bank started the realization of the cooperation programs with the non-governmental organizations, covering the issues of global development and evaluation of the economic transformation consequences, and the UN development program together with other organization and agencies of the UN framework initiated the dialogue with the transnational companies on the issue of building a “global market with a human face”.

Private mechanisms of global governance that do not involve the participation of national states and international intergovernmental organizations are traditionally face on the criticism from the side of the experts, primarily because of their fear that a plenty of globally significant issues will become an object of TNCs or non-transparent club-type structures exclusive competence, which will be pursuing their own goals. Until today, the achievements in the field of creation of such mechanisms are rather modest, but their potential in the development of proposals subjecting the approval, using official decision-making procedures cannot be underestimated.

It is precisely with the change of the comparative weight of the above-mentioned global governance mechanisms and the circle of actors involved in them are connected to the most important tendencies, continuation, development or stopping of which will have the key significance for the future evolution of the global governance mechanisms.

The first trend is a radical strengthening of mixed mechanisms of global governance. This trend has three ways of demonstration. First, since the mid-1990s, the involvement of non-state actors in the formal mechanisms of global governance has been growing at a rapid pace, which led to the growing number of cases, in which the latter de-facto have acquired the nature of mixed mechanisms. Secondly, the role

of international “negotiating platforms”, where the principles of regulating the global processes are discussed, has significantly increased.

The second trend is the convergence in the positions of TNCs and NGOs. Contrary to popular opinion about the immanent opposition of TNCs interests and the subjects of global civil society, tactical alliances between them became increasingly common on some issues of the global governance.

The third trend is the search for a “new legitimacy” for formal mechanisms of global governance. The radical strengthening of the international positions of leading countries with emerging markets by the middle of the 2000s led to the talks about the inadequacy of the global governance mechanisms in the economic sphere, where the dominant positions still were occupied by the representatives of economically developed states. The global economic crisis that began in 2008 gave an impulse for the reformation of international financial institutions (IMF and WB) aimed at expanding the representation of countries with emerging markets. In addition, the crisis caused the movement of the discussion center on global economic regulation from the format of G8 to G20. Discussion of relevant problems among countries producing about 90% of the world GDP and including, in addition to G-8 members, representative groups of developed countries (South Korea, Australia, the EU), large emerging economies (Russia, Argentina, China, India, Brazil), developing countries of the “second echelon” (Indonesia, Mexico, Turkey, South Africa) and leading oil exporters (Saudi Arabia), provides an opportunity to take into account a wider range of interests. This step was supposed to contribute to both an increase in the conformity of the developed solutions and the nature of problems facing the world economy and to enhancing the legitimacy of these decisions in the views of international system participants.

Despite the diversity of the global governance mechanisms, the main intrigue for the future is connected to the one main question: can trends, reflecting the strengthening of the non-state actors’ positions in world politics and economy keep the dynamics of their development, which was typical for them in 2000s? If the answer to this question is positive, the world will be waiting for further blurring of leading role of the nation states and organizations, which they create, in the management of global processes. If the answer is negative, the state actors of world economy will be able to restore their positions, relying on broader coalitional formats that provide for the

expansion of the circle of countries that have privileged access to the adoption of globally significant decisions.

Although today neither of two scenarios has apparent advantage from the point of view of implementation probability, the first one looks more preferable according to the opinions of experts. On the one hand, global crisis had suspended processes of engaging the non-governmental units into the work of official global governance mechanisms and development of global negotiating platforms. However, in other directions of development the mixed and private mechanisms of global governance (extension of regulatory influence of TNC's code conduct and alliances formation between TNC and NGO, especially in ecological area) there has been an obvious process. On the other hand, increasing the legitimacy of global governance's official mechanisms is accompanied by any increase in heterogeneity of the interests of member countries, which undermines the prospects for adopting concerted decisions. The conflict of legitimacy and legal capacity is most evident at comparing of the G8 and the G20: if there is a drawback of legitimacy in the first case, in the second case there is a lack of legal capacity, which extremely narrows possibilities for developing of mutually acceptable solutions. Moreover, none of serious plans for further improvement of global governance official mechanisms are able to ignore the role of NGO in providing of global social boons. In that context an addition of the interstate format of the G20 in parallel formats of the "Business 20", the "Civil 20", and the "Think Tank 20" initiative can be seen as a step towards giving this mechanism of global governance a "mixed" status.

Increasing role of NGO in global policy and economy in existing and emerging global governance mechanisms with a high probability will lead to the fact that in the coming decades all leading intergovernmental organizations will actually acquire a mixed character. It will be achieving on account of implementation the increasing number of initiatives, which supposing the active participation in international business structures and global civil society not only in developing and discussing but also in acceptance and implementation of key internationally significant decisions. In further prospective it possible to wait that in the line of spheres (in particular, connected with environment preservation, employees and customer rights) collaboration of TNCs and NGOs allow to implement an effective private regulation regimes, which will provide for minimal intervention of governmental units (it will continue, first of all in case of acceptance and execution of court decisions). An important consequence of this

development will be the emergence of new channels of influence of ordinary citizens to develop rules for the regulation of global processes. This means that at the beginning of the next century experts will have more reason to talk about the legitimacy of global governance mechanisms.

References:

1. Hewson M., Sinclair T. J. The Emergence of Global Governance Theory. // Global Governance. Critical Concepts in Political Science. Ed. by T.J.Sinclair. Vol.1. Routledge. London – New York. 2004.
2. Heins V. Nongovernmental Organizations in International Society: Struggles over Recognition. New York, 2008.
3. Chumakov A.N. Global'nyj mir: problema upravleniya // Vek globalizatsii. 2010. № 2.
4. Global Governance. Critical Perspectives. Ed. By Rorden Wilkinson and Steve Hughes. Routledge. London – New York. 2003.
5. Global Governance 2025: At a Critical Juncture // http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Global_Governance_2025.pdf

Regional political processes

Оспанова А.Н., Камалов Н.

Астана, Казахстан

СОТРУДНИЧЕСТВО КАЗАХСТАНА И США В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ

С момента обретения независимости Казахстан начал активно вовлекаться в процесс глобализации. Следовательно, страна почувствовала необходимость внедрения реформ в различные сферы жизнедеятельности, так как столкнулась с беспрецедентными проблемами практически во всех областях, в числе которых образование выделилось особым образом. Крушение социального статуса науки и образования повлекло за собой отток кадров из научной сферы и уменьшение количества ученых. Отсюда модернизация образовательной системы путем кооперации с развитыми странами и введения нового зарубежного опыта стала первой задачей, поставленной казахстанским правительством.

Все это и стало причиной обращения за помощью к иностранным государствам, в частности США, в целях совершенствования образовательного сектора. В свою очередь Соединенные Штаты, желая установить свое влияние в странах Центральной Азии, не могли выпустить из-под своего контроля такую важную сферу, как образование [1, с.65].

Государство содействовало созданию частных высших учебных учреждений, реализовывало международное образовательное сотрудничество, так же инициировало финансирование центров научных исследований. Такая ситуация обуславливалась социально-экономическими изменениями, переходом к рыночным отношениям, повлекшие за собой необходимость привлечения к труду новых кадров со знаниями, соответствующие международным стандартам.

Таким образом, страна начала вести переговоры и устанавливать взаимосвязь в образовательной сфере с такими мировыми лидерами, как США, Канада, страны Западной Европы, Япония и т.д. Многогранное сотрудничество Казахстана с Соединенными Штатами выступило важным фактором развития образования, так как в ходе переговоров были приняты различные образовательные

программы, в рамках которых активно шла подготовка высококвалифицированных специалистов.

Дискуссия

Сфера образования включает в себя деятельность образовательных учреждений по реализации внедрения международного опыта в систему образования и науки Казахстана. В значительно окрепшем Казахстане по сравнению с периодом 1990-х годов проблема образования и сегодня является актуальным вопросом. На раннем этапе независимости республике требовались высококвалифицированные кадры, которым предстоит проводить важные реформы и достойно представлять национальные интересы на мировой арене.

В 1992 году Конгрессом США был принят Акт о поддержке свободы, который касался проведения образовательной политики на пространстве бывшего Советского Союза. Этот документ имел целью улучшение взаимопонимания между народами Соединенных Штатов и других стран [2]. Образовательная политика США в Казахстане начала реализовываться в 1992 году в соответствии с принятым Актом американского правительства. В первое время разрабатывалась договорная база между казахстанско-американским правительством, обговаривались условия, обозначались определенные требования для участвующих конкурсантов.

В данный период взаимоотношений казахстанско-американское образовательное сотрудничество осуществляется на основании Соглашения между Министерством образования и науки Республики Казахстан и Корпусом Мира США от 3 мая 2000 года, так же Меморандума о взаимопонимании между Министерством образования и науки Республики Казахстан и Корпусом мира США в Казахстане от 5 ноября 2008 года.

Академические программы

Академические программы внедрялись для преподавателей, студентов, школьников, так же представителей общественных организаций. Первая некоммерческая программа FLEX для учеников старших классов была инициирована сенатором Биллом Брэдли. Данная инициатива была одобрена Конгрессом США и рассматривалась в качестве инструмента для установления взаимопонимания между американской и казахстанской культурами.

Особо стоит отметить тот факт, что FLEX финансировалась правительством США через американский Государственный Департамент. Все участники этой

программы проживают в американских семьях и обучаются в американских средних школах в течение одного учебного года. Эта программа дает старшеклассникам уникальную возможность узнать больше об американской культуре и рассказать больше о своей культуре. Финалисты программы отбираются по системе «открытого конкурса», который состоит из трех туров. Первый и второй туры тестирования проводятся во многих областных центрах с начала сентября по октябрь. Первый отборочный тур – пятнадцатиминутный тест английского языка, второй тур – двухчасовой тест английского языка и сочинение, третий тур – собеседование на английском языке и заполнение анкеты [3, с.53-54].

Программа обменов FLEX за период существования предоставила более 2000 грантов школьникам из Казахстана. Для участия в программе FLEX за 2017-2018 учебные годы было выделено сто грантов для Казахстана. Администрированием программы занимается Американский Совет по Международному образованию АСПРЯЛ/АКСЕЛС при поддержке Министерства образования и науки РК. Целью данной программы выступает генерирование новых поколений лидеров. По окончании программы выпускники возвращаются домой целеустремленными и мотивированными на развитие доверительных взаимоотношений между Казахстаном и США. Помимо FLEX в рамках казахстанско-американского образовательного сотрудничества, так же существуют обменные и академические программы. Например, Евразийская программа студенческого обмена – UGRAD, программа совершенствования мастерства преподавания для учителей средних школ – ТЕА, стипендиальная программа по прохождению стажировок для профессоров из Евразии и Юго-Восточной Европы – JFDP, программа Фулбрайт, стипендиальная программа инклюзивного образования Americans with Disabilities Act.

Программа UGRAD направлена на студенческий обмен, в которой студентам предоставляется пройти обучение на один академический семестр без получения степени в учебных заведениях США. Эта программа курируется Бюро образовательных и культурных программ Государственного Департамента США, администрацией которого занимается американский Совет по международным исследованиям и обменов АЙРИКС.

Программа ТЕА – это программа улучшения мастерства преподавания, предоставляющая уникальную возможность для учителей средних школ во благо повышения квалификации по преподаваемому предмету. ТЕА состоит из шестинедельной программы повышения

квалификации в университетах США. В данную программу входят курсы и интенсивные тренинги по методологии преподавания, создание учебных программ, использование компьютеров в учебном процессе в качестве инструментов в процессе обучения. JFDP направлена на прохождение стажировки профессорско-преподавательского состава в американских университетах. Так же эта программа дает им возможность введения альтернативных методов стратегии преподавания.

Сегодня программа FULBRIGHT - одна из наиболее признанных и престижных программ в мире. Более чем сотни выпускников, обучавшиеся по данной программе, занимают высокие должности в сфере политики, образования, журналистики.

Американский международный Совет по исследованиям и обменов IREX ежегодно обеспечивает гражданам Казахстана обучение в вузах США по двум программам: по программе MUSKIE выпускники университетов, а так же преподаватели могут учиться в магистратуре, по программе Global UGRAD студенты обучаются в течение 2 академических семестров. Стипендиальная программа инклюзивного образования ADA дает возможность участникам из таких стран, как Казахстан, Украина, Индия и Армения принимать участие в 6-недельной интенсивной программе широкого круга.

Кроме того, в первую же пору сотрудничества был открыт Центр казахстанского исследования при университете штата Кентукки, где изучались история, язык и традиции казахского народа. Задача центра заключалась в организации совместных круглых столов, конференций. Соединенные Штаты, в свою очередь, отправляли преподавателей и ученых - специалистов в различных сферах в казахстанские ВУЗы. Например, отправленные преподаватели открыли Казахстанско-американский колледж при Восточно-казахстанском государственном университете.

Велением времени и сближением двух государств постепенно увеличивалось количество студентов, которые были отправлены в США в рамках международных образовательных программ. В связи с тем, что Казахстан выбрал путь рыночной экономики, основанной на модели конкурентоспособного и устойчивого развития страны, постоянно возрастала потребность в специалистах в сфере индустриально-инновационного развития, информационных технологий, также гуманитарного образования и науки.

Поэтому для специальностей, связанных с вышеуказанными направлениями были определены страны обучения, которые применяют передовые технологий в секторах экономики. Так, Соединенные Штаты вышли на первый план сотрудничества. По мнению мировых экспертов в сфере образования, Казахстан остается лидером среди стран Центральной Азии по количеству студентов, обучающихся в американских высших учебных заведениях.

Резюмируя вышесказанное, необходимо отметить, что данные программы способствуют укреплению взаимопонимания между США и Казахстаном. Под данным Министерства образования и науки РК, сегодня более чем 1000 казахстанцев обучаются в США. В это число входят студенты, получающие образование по программам американского правительства, а так же те, чье обучение полностью финансируется государственными стипендиальными программами Казахстана.

Опыт США для Казахстана

Создание условий для полноценного раскрытия потенциала и духовных устремлений обучающихся, так же творческих способностей молодого поколения выступает в качестве приоритетных задач американских университетов. Такое позиционирование закрепляет за ВУЗом и страной позитивный имидж, что может способствовать росту иностранных студентов, изъявляющих желание учиться в США.

В 1999 году Казахстаном был принят Закон об образовании, статья 12 которого регламентировала функционирование иностранных и зарубежных учебных заведений на территории Казахстана в установленном настоящим законом порядке [4].

После установления законов о функционировании зарубежных учебных заведений в Казахстане начал внедряться зарубежный стиль преподавания. Например, можно упомянуть академическую деятельность университета КИМЭП в Алматы, Казахстанско-американский свободный университет в городе Усть-Каменогорск, где ведутся занятия по аналогии с высшими учебными заведениями Соединенных Штатов. Все научные исследования, проводимые под эгидой Казахстанско-Американского свободного университета, ориентированы, в первую очередь, на повышение общественного статуса Казахстанско-Американского свободного университета, обновление содержания и структуры научных и научно-промышленных исследований на основе отечественных традиций и современного

опыта, обеспечение многомерности и интегрированности научно-исследовательского и научно-производственного процессов.

Научно-исследовательская работа в Казахстанско-Американском свободном университете реализуется через научные конференции, международные студенческие научно-практические конференции, научные семинары [5, с.6].

Большое участие в проведении образовательных программ в Казахстане принял и Американский Корпус Мира. В декабре 1992 года в Вашингтоне Чрезвычайный и Полномочный Посол Казахстана в США и руководство Корпуса Мира заключили соглашение о деятельности этой добровольной организации в Казахстане. Корпус Мира начал свою работу в республике в 1993 году. Его специалисты вели обучение английскому языку в средних школах и вузах республики. Представители этой организации посетили ряд общеобразовательных школ и высших учебных заведений в Алматы, Шымкенте, Костанаве, Кокшетау и Талдыкоргане. В сентябре 1993 года они начали в этих городах преподавание английского языка. В 1994 году в Казахстане работало уже 100 добровольцев из Корпуса Мира [6].

На общем фоне безработицы зарубежное образование давало определенное преимущество, которое могло бы обеспечить молодому поколению будущее. Если обратить внимание на корреляцию, наблюдаемое между уровнем образования и размером заработной платы, то четко можно убедиться в ее существенности. Так, например, в Соединенных Штатах молодые специалисты, имеющие статус бакалавра зарабатывают вдвое больше обычных рядовых рабочих с дипломом средней школы.

Каждый год Посольство Соединенных Штатов Америки объявляет конкурс в Казахстане на принятие участия в образовательных программах и культурных обменов между двумя государствами. Все программы проводимые США реализовываются под эгидой Бюро образовательных и культурных программ Государственного Департамента США.

Казахстанско-американское сотрудничество в сфере образования, в основном, делится на следующие направления: оказание поддержки американской стороны в техническом оснащении учебных заведений Казахстана, приглашение на стажировку казахстанского профессорско-преподавательского состава, выделение грантов для получения высшего образования, консультирование для принятия нормативно-правовых актов в сфере образования, отправка специальных кадров для поднятия уровня квалификации и т.д.

Американская сфера образования может выступать в качестве примера проведения образовательных реформ для Казахстана. Так, например, в 1993 году в Соединенных Штатах был опубликован правительственный документ «Нация в опасности: необходимость реформы образования», который не ограничился констатацией негативных тенденций школьного образования, но и обозначил пути выхода из кризиса. В 1999 году Администрация Президента США Джорджа Буша инициировала разработку стратегии школьного образования, получивший отражение в документе «Америка – 2000» при Билле Клинтоне. Данный документ был взят за основу и проведен через Конгресс в качестве Закона о национальных приоритетах в области школьного образования. В результате таких работ качество школьного образования США было поднято на новый уровень.

Значимым событием в образовательной системе Казахстана стало присоединение страны к Болонской декларации и развитие тесного сотрудничества с европейскими учебными учреждениями, наряду с американскими ВУЗами. Несмотря на присоединение Казахстана к Болонской декларации и активное сотрудничество с Европой в сфере образования, американский вектор все еще оставался более приоритетным из-за значительного преимущества в научных кадрах высшей квалификации и опыте обучения иностранных студентов [7].

В настоящее время казахстанско-американские взаимоотношения представляют собой пример прагматичного и стратегического партнерства. Традиции национальной толерантности и уважения всех религиозных общин, активно поддерживаемые правительством Казахстана, являются главным фактором, обеспечивающим как политическую стабильность, так и экономическое развитие страны.

В целом, говоря о системе образования, нужно следовать мнению экспертов о том, что она включает в себя множество различных подсистем. Таким образом, чтобы поднять качество системы образования, необходимо поднять качество всех ее подсистем. Если следовать мировому стандарту образования, то можно различить следующие виды подсистем:

- учебные программы и стандарты;
- учебная литература;
- качество профессионализма педагогических кадров;
- оценка качества образования;

- духовно-нравственное и патриотическое воспитание;
- научно-исследовательские работы;
- система управления;
- материально-техническая база.

В том случае, если качество вышеперечисленных составляющих будет высоким, то, соответственно, качество образования в Казахстане будет на высоком уровне. Поэтому с целью поднять все подсистемы образовательной сферы Казахстана реализовываются обмены и академические программы для внедрения зарубежного опыта, где сотрудничество с Соединенными Штатами занимает весомое место.

Заключение

В целом расширение взаимовыгодного сотрудничества с Соединенными Штатами во многих аспектах является одним из приоритетных направлений внешней политики Казахстана в силу нескольких причин. Во-первых, развитие торгово-экономического сотрудничества с США рассматривается одним из факторов, способствующих развитию страны. Речь идет о реализации Казахстаном крупнейшего модернизационного проекта, и в этом отношении взаимодействие с США может быть крайне полезным. Во-вторых, энергетическое партнерство с США является важным аспектом развития нефтегазового сектора Казахстана. В Вашингтоне отводят Казахстану важную роль в деле обеспечения глобальной энергетической безопасности. В-третьих, казахстанско-американское сотрудничество в области обеспечения национальной и региональной безопасности [8, с. 8-9].

Резюмируя взаимоотношения Казахстана и США в сфере образования, следует отметить, что казахстанское направление на сегодня движется по правильному пути, проводя многовекторную политику. Сегодня человечество становится свидетелем того, что глобализация непременно вовлекает любое государство на союз и сотрудничество. Поскольку международные отношения в XXI веке складываются так, что ни одна страна не может единолично реализовывать свою национальную стратегию, то нужно признать особую важность американского вектора во внешней политике Казахстана.

Литература:

1. Komlyakova Ju. Ju. Us policy in the sphere of education in some Central Asian states: Kazakhstan, Kyrgyzstan / «Культура и образование» № 4 (59), 2015 г. С. 65
2. Freedom Support Act The White House April 1, 1992. URL: <http://www.fas.org/spp/starwars/offdocs/b920401.htm>
3. США и Казахстан: международные образовательные программы. Лучшие проекты стран ОБСЕ/ «Современное образование» №1(81) 2011. С. 53-54
4. Дамитов Б., Кириллова Г. Основные направления развития высшего образования в Республике Казахстан // Центральная Азия и Кавказ. 1999. №5
5. Кусаинов А. Кризис в системе среднего образования: пути выхода. – Алматы: Изд-во «Rond&A», 2016 год. – С. 6
6. Status and prospective development of the educational system in the Kyrgyz Republic from 1991 through 2001. Analytical review. Bishkek, 2001
7. Status and prospective development of the educational system in the Kyrgyz Republic from 1991 through 2001. Analytical review. Bishkek, 2001
8. Ашимбаев М. «Сотрудничество с США и национальные интересы Казахстана» / Казахстан и США: состояние и перспективы двустороннего сотрудничества. Институт мировой экономики и политики при Фонде Первого Президента РК, 2006 г. – С.8-9

Даркенов К.Г., Искакова Д.

Астана, Қазақстан

ГЕРМАНИЯДАҒЫ КӨШІ-ҚОН МӘСЕЛЕСІ

Еуропа Екінші дүниежүзілік соғыстан бері ең күрделі көші-қон дағдарысын бастан кешіруде, бұған Таяу Шығыс және Солтүстік Африка елдеріндегі соғыстар себеп болды. Әр түрлі халықаралық ұйымдардың мәліметінше, Еуропадағы босқындар саны екі миллионға жетті.

Сауалнама нәтижесі бойынша, Италия (79%), Франция (67%) және Ұлыбритания (53%) тұрғындарының басым көпшілігі соңғы жыл ішінде елдердегі мигранттар мәселесі ушығып кетті деп санайды. Германия мен Испанияда дәл осындай пікірді қолдағандар 45%-ды құрайды, ал Польшада олардың саны аз болып шықты — 35%.

Мигранттар ахуалының жақсарғанын немістердің 16%-ы, Франция, Испания және Ұлыбритания тұрғындарының 7%-ы, Польшадағы сауалнамаға қатысушылардың 6%-ы, Италиядағылардың 2%-ы ғана байқаған.

Мигранттар ахуалына қанағаттанбайтындардың қатарында негізінен оңшыл партияны жақтаушылар мен 35 жастан асқандар. Польшада бұл көрсеткіш өзгеше – әр түрлі саяси көзқарастағылар арасында айырмашылық болмай шықты. Содан соң Германияда әр түрлі жастағы респонденттер бірдей пікір білдірді [1].

Еуропада мұсылмандардың болуы - өткен ғасырдың 60 – жылдары басталған Азиядағы, Африкадағы және Кариб бесейніндегі колония елдерінің көші-қон тасқының салдары. Бүгінгі демократиялық қоғамдардағы мұсылман азшылықтарының болуы айтарлықтай дәрежеде 1972 – 1974 жылдары еуропалық иммиграциялық саясатта ойламаған жерден болған батыл өзгерістердің салдары. Сол кезде еуропалық елдердің үкіметтері жұмыс күшінің иммиграциясын тоқтатты, бірақ отбасы мүшелерінің бірігу жобасын қолдап, Еуропаға мұсылмандардың одан әрі де келуіне ықпал етті. Бұдан кейін Еуропа елдерінде мұсылман отбасыларының орнығып, тамыр жаю процесі басталды. Мұсылмандардың еуропалықтармен жақынырақ түйісуі көбейген сайын мәдени

және діни айырмашылықтардың шиеленісуі үдей түсті. Көп кешікпей мұсылманның иммигрант бейнесі пайда болды. Исламды бұлай теріс түрде көру қабылдаушы қоғамның санасында көмескілік пен қарама-қайшылықтар тудырады, олар бұдан әрі қарай тұрғылықты халық пен «шет елдіктердің» арасындағы, кейде күш қолдануға дейін апаратын қақтығыстарға итермелейді. Мұндай қарсы тұруға негіз болған жаңа жағдайда өзін мойындатуға қайсарлықпен тілек білдірген, тиянақтылық танытқан ислам діні. Уақыт өте келе мұсылмандар саяси тұрғыда белсенділік таныта бастады, әрі бұл белсенділік «екінші ұрпақтың» пайда болуына байланысты қосымша күшке ие болды. Мәселе экономикалық және діни шеңберден тез шықты, бүгін ол бәрінен бұрын саяси және мәдени таластардың арқауына айналды. Мигрант мұсылмандар мен қабылдаушы қоғамның арасындағы даудың негізі, мұсылмандардың батыстық-саяси өмірдегі тіршілік принциптерін түсінбеуден келіп тіріледі. Мұсылмандардың жаңа қоғамға мәдени және діни интеграциялануы Еуропада шешімін тапқан деген азаматтық міндеттер мен әлеуметтік парыз мәселелерін көтереді. Сондықтан исламның қазіргі таңдағы еуропалық процестерге әсеріне қарата айтқанда мұндағы проблемалардың мұсылмандар қоятын талаптарға байланысты екенін атап өту керек [2].

XXI ғасыр басында мемлекеттік деңгейдегі саяси белсенділік жаһандану үдерістерінің жаңа сынақтарына тап болды. Мұндай қиындықтардың бірі көші-қон үдерістерді жандандыру болып табылады, бұл жағдай көші-қон ағындарын тиімді басқарудың жаңа тәсілдерін табу қажеттілігін тудырады. Бұл үрдісті Германияның көші-қон саясатының мысалында көруге болады, ол әлемдік еңбек нарығына салыстырмалы түрде жаңа және жоғары білікті мигранттардың жаһандық күресі болып табылады.

XX ғасырдың екінші жартысында Германия Еуропадағы еңбегінің ең маңызды және негізгі импорттаушылардың бірі болып табылады. 1955 жылдан бастап, шамамен 31 миллион шетелдіктер мен этникалық ұлттар Германияға қоныс аударды. 2010 жылдың басында Германияда тұратын шетелдіктер саны Еуропалық мемлекеттердің (орташа 5,1%) қарағанда айтарлықтай жоғары 7,1 миллион адам (Германия халықтың жалпы санының 8,7%) құрады. Бүгін, Германия онда тұратын шетелдіктердің саны туралы Еуропалық Одақта бірінші орында.

Германияның статистикалық кеңсесінің хабарлауынша, иммигранттар арасында туудың (шетелдіктердің отбасыларында да, шетелдіктің бір ата-анасы бар отбасыларда да) орташа көрсеткіші жоғары. Теріс демографиялық үрдістердің өсуі (Германияның тұрғылықты тұрғындары арасында қартаю және бала туу деңгейінің төмендеуі) жағдайында ел дамуының негізінен иммиграция жағдайымен байланысты.

Еуропалық Одақ деңгейінде жалпы көші-қон саясатын құруға әрекеттерге қарамастан, іс жүзінде иммиграциялық қатерлерге жауап іздеу ұлттық деңгейде орын алады. Сонымен қатар, олардың ерекшелігіне орай қабылдаушы қоғамның көшіп интеграция, ең алдымен, ұлттық мемлекет деңгейінде жүзеге асырылады. ЕО-қа мүше елдер арасында ең ауыр иммиграциялық процестер бар мемлекет ретінде Германия тәжірибесі қолданылады.

Неміс иммиграциялық саясаты неміс иммигранттарының қабылдау және интеграция мәселелері, босқындарға баспана беру және ішкі көші-қон мәселелерін реттеу мәселелерін біріктіреді. Бұл тұрғыда Германияның көшіп келу стратегиялары қызығушылық тудырады және 90-шы жылдардың басынан бастап Еуропадағы саяси картаға өзгерістерге байланысты иммиграция процестеріне белсенді қатысушы Ресейге пайдалы болды.

Германия көші-қон саясатының дамуында жаңа кезеңіне енді. 2005 жылы Заңнамалық деңгейде «Иммиграция туралы» заң күшіне енді. Ол 1950-шы жылдардан бері де-факто болды белсенді көші-қон саясаты, неміс ұлт тану тіркелген, бірінші рет интеграцияның бағыты оның дамуы үшін басым болып отыр.

Жаһандандудың негізгі ерекшеліктерінің бірі ретінде мынаны айтуға болады, бұл адамдардың тұрғылықты жерлерін жиі ауыстырып отыруы. Қазіргі жағдайда мигранттардың ағымдары жақсы өмір іздеуде дамыған мемлекеттерге ұмтылып жатыр. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін миграция бұқаралық сипат алды және елеулі өзгерістер әкелді. Ал дамыған мемлекеттер оның ізінде Германия үкіметі иммигранттарға байланысты өткір және күрделі мәселелерді реттейтін және шешетін механизмдерді құрудың қажеттілігін түсінді. Германия сол кезден бастап, иммигранттар мәселесін бақылауға және реттеуге тырысты. Алайда тек бүгінгі күндерде бұл талпыныстар оң нәтижелер бере бастады. Германияда иммигранттардың мәселесі қазіргі таңда өте күрделі мәселе болып тұр, әсіресе, ең алдымен мұсылман мемлекеттерден көшіп келгендерге қатысты.

Неміс азаматтың негізіне “қан құқығы” деген ұстаным жатыр. Ұлттың неміс үлгісі азаматтық негізінде емес, этникалық негізінде құрылады. Германия заңнамасы бойынша оның территориясында туған тұлға оның азаматы есептелмейді. Азаматтық туралы заңнамасын жеңілдеткен 1999 жылы қабылданған заң бойынша, егер де ата – анасының біреуі Германияда заңды түрде 8 жыл өмір сүрсе, онда мемлекеттің территориясында туған тұлға автоматты түрде азаматтықты алады[3].

Жақын-аралық уақытқа дейін неміс тегі жоқтылар Германияның азаматтықты алуға мүмкіндігі болған жоқ. Сондықтан иммигранттардың ұрпақтары өмір бойы Германияда өмір сүргеніне қарамастан азаматтары боп есептелген жоқ. Осындай саясат сегрегацияға әкелді, яғни иммигранттық халықтың неміс азаматтардан бөлінуіне. Неміс билігі, француз сияқты иммигранттарды уақытша жұмысшылар ретінде қарастыруына байланысты, оларға өздерінің салт-дәстүрлерді және нормаларды қабылдауға міндеттілігі жоқ еді. Бірақ сондай саясат алысқа бармады, әсіресе иммигранттардың жаңа ұрпақтары пайда болғаннан кейін. Германия өзінді иммигранттық мемлекет тануды қаламауы және мемлекеттің мақсатты әрекеттердің арқасында, оқшауланған иммигранттық қауымдардың пайда болуына әкелді.

Герман Федеративті Республикасында өмір сүретін түріктердің көбісі неміс төл құжаттарын алуға ұмтылмайды, өйткені түрік азаматтықтан айырылғаннан кейін олар Түркияның кейбір құқықтарынан айырылады. “Германияда өмір сүретіндер ГФР – ның азаматтылықты алуға бейтарапты, өйткені неміс паспорты оларға ешқандай ұтымды жағдай жасамайды”[4].

Тағы бір себеп, ол неміс төл құжаттарында этникалық тегінің көрсетілмеуі. Экспертшілердің көбісі бұл факт неміс азаматтылықты алуға барлық құқық болғанына қарамастан, оны алуға қалайтындардың қатарын азайтты.

DeutscheWelle тұжырымдауы бойынша, егер куәлікте ұлттық- этникалық текті көрсетсе, неміс азаматтылықты алуға ізденушілерді көбейетіні еді [5].

Германияда 15 миллион көшіп келушілерді неміс қоғамына ықпалдастыруды жеңілдететін көптеген мемлекеттік және мемлекеттік емес ұсыныстар мен бағдарламалар бар. Федералдық интеграциялық бағдарламаның мақсаты осы ұсыныстарды үйлестіру және оңтайландыру болып табылады. Интеграциялық бағдарлама көшіп-қонушыларға арналған нақты

ұсыныспен шектелмейді, бірақ интеграциялық қызметтің негізгі атқарушыларымен бірге интеграция үшін жақсы жағдай жасау үшін ықпал ететін интеграциялық қызметтің сапасын жақсартудың ұзақ үдерісі болып табылады [6].

Жалпы алғанда Германия басқа еуропалық мемлекеттер сияқты иммигранттардың үлкен қоғамдардың өмір сүретін, олардың көбісі болашақта мемлекеттің азаматы бола алтынын үкімет мойындауы маңызды саяси қадам. Ол басқа ұлттарға қатысты қайғылы тәжірибеден басып өтуін, сонымен қатар жалпыеуропалқ парадигмаға сәйкес жаңа иммиграциялық саясаттың басталуының айғағы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Readmore: <https://sputniknews.kz/world/20161222/1251825.html>
2. Аужанова Ә. Еуропадағы мұсылман факторы // ҚазҰУ Хабаршысы. Халықаралық қатынас және халықаралық құқық сериясы. - 2007. - №1. - Б. 49-57.
3. Г. Сапего Иммигранты в западной Европе. // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. - № 9.- С.50-58.
4. Вайц В Германии иностранцев намного меньше, чем выходцев из семей мигрантов. <http://www.dw.de/dw/article/0,,15444865,00.html>
5. Жолквер Н. Все граждане Германии считаются немцами. <http://www.dw.de/dw/article/0,,14847411,00.html>
6. Федеральная интеграционная программа // Интеграционный портал http://www.integration-in-deutschland.de/cln_101/nn_691866/SubSites/Integration/RU/02_Zuwanderer/ThemenUndPerspektiven/Programm/programm-inhalt-ru.html?__nnn=true.

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

Муханова А.Е., Бидаш А.Б. ӨНІМДІ ӨТКІЗУДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ОҒАН ӨСЕР ЕТУШІ ФАКТОРЛАР	3
Муханова А.Е., Ибраева Сымбат КӘСІПОРЫННЫҢ ДАҒДАРЫСТЫҚ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ	7
Мехеда Н.Г., Колодій А.С. ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДИНАМІЧНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ	11
Мехеда Н.Г.Мальцевич О.Л. ЗАСТОСУВАННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	14
Мехеда Н.Г. , Скібіцька А.А. ОСНОВНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ	17
Омеляненко Д.О., Бенбенюк А. В., Головкин О. Г. УПРАВЛІННЯ РАЦІОНАЛЬНИМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ	20
Ryzhakov D.A. ORGANIZATIONAL-METHODICAL AND ADMINISTRATIVE MEASURES OF THE PROGRAM-TARGET BUDGETING OF THE INVESTMENT PROJECT OPPORTUNITY OF OPERATIVE CORRECTION FOR COUNTERACTION TO DEVIATIONS	23
Галан Л.В., Гасенко А.В. ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В ІНТЕРНЕТІ.....	25
Куракіна Ю.О. ВАРІАНТИ МОДИФІКАЦІЇ ПОКАЗНИКА ЧИСТОЇ ПРИВЕДЕНОЇ ВАРТОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	28

LAW

History of state and law

Томпиева З.Е., Дайрабаева А.О., Мусилим Т.Е.. HISTORY OF STATE AND LAW	32
--	----

The protection of copyright

Вагерич Анастасія ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА.....	35
---	----

Criminal law and criminology

Шалабаева Ж.С., Жорабаев К.Б. ПРОБЛЕМЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН И КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ.....	40
Алдекова А. А. ЖАЛҒАН АҚША МЕН БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАРДЫ ЖАСАУ, САҚТАУ, НЕ САТУҒА КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ СИПАТТАМА	43

The fight against economic crimes

Искакова И.Е., Баймагамбетов Д.С., Омурзак А.К. СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕСУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ	46
---	----

Искакова И.Е., Орынбеков А.С., Сыздыкова С.А. К ПРОБЛЕМЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ.....	59
Orynbekov A.S., Iskakova I.E., Syzdykova S.A. CORRUPTION IN MODERN KAZAKHSTAN: PROBLEMS OF COMBATING.....	64

The constitutional law

Жәркенова Г.Ә. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯСЫ-МЕМЛЕКЕТТІҢ НЕГІЗГІ ЗАҢЫ.....	69
--	-----------

Civil law

Спивак А. , Похвалит П. ПРОБЛЕМАТИКА ОБЕСПЕЧЕНИЯ МОЛОДЁЖИ ЖИЛЬЕМ	73
Искакова Ж.А., Дюсекина У., Жантасова Ә. ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕГІ АҚПАРАТТАРДЫ РЕТТЕУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ	76

Commercial law

Переверзєв І.О. ЩОДО ПИТАННЯ ПРО АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ.....	80
Переверзєв І.О. ЗНАЧЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ	83
Несинова С.В., Белая А.В. ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	86

International law

Павленко Д. Ю. УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО НЕБА» ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	89
---	-----------

POLITICAL SCIENCE

Global studies

Залесский Б.Л. БЕЛАРУСЬ - БРАЗИЛИЯ: ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ПАРТНЕРСКИХ СВЯЗЕЙ.....	92
Kussainova A.M., Zipatolla S. MECHANISMS OF GLOBAL GOVERNANCE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	96

Regional political processes

Оспанова А.Н., Камалов Н. СОТРУДНИЧЕСТВО КАЗАХСТАНА И США В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ	101
Даркенов К.Г., Искакова Д. ГЕРМАНИЯДАҒЫ КӨШІ-ҚОН МӘСЕЛЕСІ	110

230764	*231688*	*232204*	*231658*	*232399*	*232152*
230765	*231689*	*232246*	*232014*	*232135*	*232343*
231240	*231707*	*232262*	*232261*	*232150*	*232121*
232153	*232167*	*232250*	*232344*	*232384*	
232166	*232245*	*232184*	*232379*		